ژنۆفۆبیای ئۆجەلان

ڕەخنە لە «تێزەکانی ژنۆلۆژی»
سەبارەت بە مەسەلەی ژن و سێکس و ئازادی

ئاسۆ کمال

شوباتی 2018

ژنۆفۆبیای ئۆجەلان

ژنۆفۆبیای ئۆجەلان

ڕەخنە لە "تێزەکانی ژنۆلۆژی"
سەبارەت بە مەسەلەی ژن و سێکس و ئازادی

ئاسۆ کمال

کانونی دووەمی ٢٠١٨

ژنۆفۆبیای ئۆجەلان

"ڕەخنە لە "تێزەکانی ژنۆلۆژی
سەبارەت بە مەسەلەی ژن و سێکس و ئازادی

نووسینی:ئاسۆ کمال
بابەت: رەخنە
تایپ: نووسەر
تیراژ: ٥٠٠ دانە
نرخ: ٤٠٠٠ دینار
نۆبەتی چاپ: چاپی یەکەم
شوێنی چاپ: سلێمانی – هەرێمی کوردستان
ساڵی چاپ: ٢٠١٨

لە بەڕێوەبەریتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان
ژمارەی سپاردنی (١١١٩) ی ساڵی ٢٠١٨ ی پێدراوە

ناوەرۆک

پێشەکی..۷
بەشی یەکەم
بۆچی "ژنۆلۆژی"؟..۱٥

بەشی دووەم
چ زانستێک لە "ژنۆلۆژی"دا هەیە؟...۲۳

بەشی سێیەم
تێزی ژنی فریشتە و پیاوی دڕندە و تیۆری توندوتیژی................ ۳۹

بەشی چوارەم
تێزی دوو ئابوری، ئابوری ژنی بەرهەم هێن و پیاوی تاڵانکەر ٤٨

بەشی پێنجەم
مێژووی خێزان و مافی دایک و باوکسالاری.....................................٦٤

بەشی شەشەم
ژیانی سێکسی و عەشق ۸۹

بەشی حەوتەم
ئازادی ژن...۱۲۷

کۆتایی ۱٥٦

پێشەکی

ئـۆجەلان لە کتێبـی "ژنۆلـۆژی"دا ،کە لە سـاڵی ٢٠١٢ بڵاوکـــراوەتەوە لەلایەن "ئەکادیمیـــای ژن"ی پەکەکەوە، بیروبۆچـونی خۆی سـەبارەت بە "زانـستی ژن" ، مـۆدیلی بەرزی ژن ، سێکس و عەشـق ، تایبەتمەندی ژنـی کوردو کێشەی ژنانی پەکەکە باسکردوە.

ئـێمەش لەڕێـگەی ئەم نوسـینەوە ڕەخـنە لەو تێـزو بیروڕایانەی ئۆجەلان دەگرین و لێکۆڵینەوە و سـەلمێنراوە زانستیەکان سـەبارەت بە مێژووی خێزان و موڵکایەتی و پەیوەنـدی نێـوان ژن و پیـاو لە بـواری ئـابوری و کۆمەڵایەتیـدا دەخەیـنەڕوو تـاکو خـوێنەر بتـوانێ جیاوازیەکانی ژنۆلۆژی لەگەڵ ئەو زانستانەدا ببینێ.

ئامانج لەم "**ژنۆلۆژی**"یە بریتیە لە جیاکردنەوەی ژنـان لە پیـاوان. لەم پێنـاوەدا ژن دەکـرێتە "ژنەخوداوەنـد، فریـشتە وپەری "[١]، بەڵام ژنـان بـۆ گەیـشتن بەم پـلەی خواوەنـدێتی و پـاکیزەییە پێویـستیان بە "**جڵەوکردنـی فشاری سێکسی سەر زهنیەت**" **ی خۆیان و پێڕەوکردنی**

[1](ئۆجەلان – ژنۆلۆژی) ل١٤٩

"**ژیـــانی راهیـــب و راهیبێتـــی**"**یە** . *[٢]چـــونکە ژن وەک ڕەگەزێکـی ئیلاهـی کە جیـایە لە ڕەگەزی پیـاو ، "**پیـاو کە سەرچاوەی شەڕ و دژی خۆشەویستیە**"*[٣] .

هوکاری دوزینە وە ی ئە م "زانستی " ژنناسیە ش بـو ئوجـە لا ن ئـە وە یە کـە "بابـە تـی ژن دە سـتی پیکرد، تـا موخی ئیسقان هە ستم بە و بە لایە کردبوو کە لـە ریگـای ژنە وە بە سە ر من و بزوتنە و ە کە ماندا کە لە کە ببوو. "[٤]و" زیـــادبونی ژمـــارەی کـــچە لاوەکـــان لە ڕیزەکـــانی بزوتنەوەکەمان دۆزینەوەی ڕێگە چارەیەکی ڕیشەیی بۆ **کێشەی ئازادی ژن** دەبوو بە ناچاریەک"*[٥].

هەربۆیە ئۆجەلان بۆ سـەلماندنی ڕاسـتی و دروسـتی تێزەکـانی ژنۆلـۆژی بەرامـبەر بە سـێکس و ئـازادی ژن ڕوودەکـــاتە ستایـــشکردنی ئـــایین و ڕەهبـــانییەت (دوورکەوتـنەوە لە ژیـانی دوونیـا و مـرۆڤ)و دەڵـێ " **هەڵـوێـستی بەگومـانی زۆربەی ئاینەکـان بەرامـبەر بەو پەیوەندیە (سێکسیە) مانادارە، پەیوەنـدی بەڕێخۆشـکردن بۆ کەوتن، چەپەڵی و دەرکەوتن لە حەقیقەتەوە هەیە.** "[٦]

---

[2]ل١٩٤-(ئۆجەلان – ژنۆلۆژی)

[3]ل١١١ -هەمان سەرچاوە

[4]ل١٦٨-١٦٩ -هەمان سەرچاوە

[5]ل١٦٨-١٦٩ -هەمان سەرچاوە

[6]ل١٩٧- هەمان سەرچاوە

ئەم نوسینەمان دەچێتە سەر شیکردنەوەی کرۆکی ئەم تێگەیشتنەی ئۆجەلان لەسەر پەیوەندی نێوان ژن و پیاو وسێکس و ئازادی ژن،وە خاڵە هاوبەشەکانی ئەم فکر و کەلتورەی ژنۆلۆژی لەگەڵ باکگراوندی ژنۆفۆبیای خێڵەکی و کلتوری ئیسلامی زاڵی نێو کۆمەڵگەی کوردی دەدۆزێتەوە.

ئێمە بۆ ئارگومێنتی تێزەکانی "**ژنۆلۆژی**"، دەچینە سەر ئەو بەڵگە وبنەما فکری و بیروباوەڕانەی ئۆجەلان لەم نووسینەدا خستوویێتییە ڕوو،وە ئەمانە شی دەکەینەوە؛ لەوانە:"**کروموسومی ژن لەهی پیاو زیاترە**"*[٧]. :" **ئابوری پیشە و چالاکی کۆمەڵایەتی خودی ژنە**" ،*[٨] ،"**ژن بەرهەم هێنەرە**"و"**پیاو داگیرکەرە**"*[٩]، "**ژن وەک ناسنامە ژینگە پارێزە**"*[١٠]. **یەکەمین ڕێکخستنی توندوتیژی "پیاوی بەهێز" ،بوە** *[١١]. "**پیاو سەرچاوەی شەڕە و دژی خۆشەویستیە**"*[١٢]، **پیاو هۆی نەمانی "ئابوری" ڕاستەقینەیە.** *[١٣] ، "**لە مۆدێرنیتەی سەرمایەداری ژن لە**

[7] ل٦٤ (ئۆجەلان - ژنۆلۆژی)

[8] ل١٣٤ هەمان سەرچاوە

9 ل١٢٠ هەمان سەرچاوە

[10] ل ١٣٥ هەمان سەرچاوە

[11] ل ٢٧ هەمان سەرچاوە

[12] ل١١١ هەمان سەرچاوە

[13] ل٢٧ هەمان سەرچاوە

ئابوری بەدەرنرا" *[14]. پیاو هۆکاری تێکچونی "سروشت" و زیادبونی دانیشتوان و سڕینەوەی بەهای خێڵ و گوند و دروست بونی سێکسی ٢٤ سەعاتەیە. ژیانی "ژنی ڕاهیب "ی شێوە کریستیانی تا کاتی گەیشتن بە شارستانی دیموکراتی مۆدێلی ئازادی ژنە، "شۆڕشی ژن لە ئیسلام لە میانەی پەیوەندی محمد بە خەدیجەوە" ڕویداوە. *[15] ،و ژنی کورد ڕەسەنایەتی مێژووی کوردایەتی و کلتوری گوند – خێڵی پاراستوە*[16].
بەگشتی ئەم تێزانە تێڕوانینی ئۆجەلان سەبارەت بە ژن و سیستەمی ئابوری و دەسەڵاتدارێتی و ئازادیە شەخسیەکان دەخاتەڕوو.

لەم نوسینەدا شیکارێکی ڕەخنەگرانەی ئەم "تێزانەی ژنۆلۆژی" دەکەین تاکو دەزگای فکری ئۆجەلان و "زانستی ژنناسی" یەکەی سەبارەت بە کێشە وئازادی ژن بناسێنین، و بزانین بۆچی مەسەلەی سەرەکی ئۆجەلان بریتییە لە بە فریشتە کردنی ژن و لەبەرامبەریشدا بە دڕندە ناساندنی پیاوە؟ وێڕای ئەوەی ژن لە کۆمەڵی کوردەواریدا ژێردەستەیە، بەڵام بۆچی ئازادی ژن لە لێسەندنەوەی مافی سێکس و خۆشەویستی و پێکهێنانی

---

[14] ل ١٨ (ئۆجەلان - ژنۆلۆژی)

[15] ل ٤٥هەمان سەرچاوە

[16] ل١١٢هەمان سەرچاوە

خێزاندابێ. ئایا جیابونەوە لە پیاو و دابڕانی لە کۆمەڵگە و ژیان لە ئەکادیمیا وپەرستگای "ڕاهیبەکانی ژنان" ی یەکەکەدا دەتوانێ لە کۆمەڵگەی کوردستاندا پیادەبکرێ و ئایا چۆن دەتوانرێ ئەمە بە نمونەی کۆمەڵگەی ژنانی ئازاد دابنرێ؟ شێوازی ژیان لە مۆدێلی"دیموکراسی شارستانی" کە پشتی بە گوند و خێڵ بەستوە، چ بەدیلێکی ئابوری و کۆمەڵایەتی دادەمەزرێنێ؟ ئایا زانستی بەڵێندان بەژنان بۆ گەیشتن بە پلەی خواوەندی چۆن دەتوانێ خودی ئەمە "زانستێک" بێت ؟ لەم نوسینەدا ئامانجەکانی پشتی تێزەکانی ژنۆلۆژی و خودی تێزەکان لەسەر ڕەگەز و ئابوری و دین و سەرمایەداری لە چەند بەشدا باس دەکەین.

سەرەتا لە بەشی یەکەمدا لە سەر ئاستی پێویستی ئەم "ژنۆلۆژی"یە و هۆی هێنانەکایەی ئەم "زانستی ژنناسی"یە قسەدەکەین، پاشان لەبەشی دوەمدا باسی ئاستی زانستی بەشێک لەم تێزانە دەکەین. لەبەشی سێ یەمدا دێینە سەر تیۆری توندوتیژی لە پەیوەندی ژن و پیاودا. لە بەشی چوارەمدا تێزی دوو ئابوری، ئابوری ژنی بەرهەم هێن و پیاوی تالانکەر شیدەکەینەوە . لەبەشی پێنجەمدا لەسەر مێژووی خێزان و مافی دایک و باوکسالاری قسەدەکەین. لە بەشی شەشەمدا ئارگومێنتی گرێی سێکس و عەشق لە دید و تەجروبەی ئۆجەلاندا دەکەین . لە بەشی حەوتەمدا لەسەر ئازادی ژنان دەدوێین و لە کۆتاییشدا ئەنجامگیریەکی گشتی لە نوسینەکە و بەشەکانی دەخەینەڕوو.

هۆکاری سەرەکی من لە نووسینی ئەم کتێبە، بریتییە لە خەمخۆری و هاوسۆزیم بۆ ئەو ژنانەی کەلە ڕیزەکانی پارتی کرێکارانی کوردستان و پەیەژە دا لەژێر ناوی ئازادی ژندا کراونەتە پاکیزە و ڕاهیبەی ئەم ژنۆلۆژییەی "عەبدوڵا ئۆجەلان"هەروەها مەبەستمانە ڕێگەیەک نیشان بدەین بۆ ڕزگاربوون لەو دۆخەی ژنۆلۆژی دروستی کردووە، کە وەک ئۆجەلان خۆی دەڵێ " ژنانم خستۆتە ڕەوشێکی سەختەوە" و " بەتەنیام هێشتونەتەوە"،وە لێرەدا ڕوونە کە ئۆجەلان وەک ئاییني مەسیحی ماف و ئازادی سێکسی ژیانی ئەم ژنانە دەکاتە قوربانی گەیشتن بە بەهەشتی "ڕزگاری دیموکراسی شارستانی" پەکەکە .

هەروەها هەوڵی ڕۆشنکردنەوەی سەرابی ئەم"**ژنۆلۆژی**"یە دەدەین بۆ ئەو ژنانەی کە لە ژێر فشاری کلتوری پیاوسالاری دەسەڵاتی ناسیونالیزمی کورد لە هەرێمی کوردستاندا بونەتە قوربانی و نمونەی "فریشە وپەری"گەریلا و شەڕڤانی پەکەکە بە ڕۆڵ مۆدێلی ڕزگاری خۆیان دەزانن.

سەرەڕای ئەمانەش، ئێستا ئەم "ژنۆلۆژی"یە کراوەتە پرۆگرامی خویندن لە کانتۆنەکانی ڕۆژئاوای کوردستانی سوریادا ،کە خەریکن نەوەیەک بەم فکر و بۆچونە نازانستی و دواکەوتوانەیە باردەهێنن. [١٧]

---

[17] http://www. kurdistansecular. com/ku/?p=1948 ئاسۆکمال-پەکەکە و مەنهەجی خوێندن -

ئەم نوســـینە دەیەوێ کێـــشەی فکـــر و کلتـــوری ناسـیونالیزمی کـورد لەگەڵ ژن و ئـازادی ژن بخـاتەڕوو. وە نیشانی بدا کە چۆن لەسایەی زاڵبونی ئەم بزوتنەوەیە لەکـــۆمەڵگەی کوردســـتاندا ، ســـەرەڕای خەبـــات و قوربانیدانی ژنان، سەرەڕای ڕۆڵی گرنگیان لە تێکشکاندنی هێــزە بەربەریەکەی داعــشدا، لەوەش گرنگتــر شــکاندنی ئەتمۆسفێر و کلتوری ئیسلامی دژبەژن، چۆن هێشتا ژنان لە قـاڵبی فکـر و کەلتـوری ژنۆفۆبیـا و لەسـایەی نـۆرمی کــۆمەڵایەتی دواکەوتــوی پیاوســالاری و خێڵایەتــی و سیـستەمی ژێدەســتەیی و بــێ مــافی ســەرمایەداریدا لە ڕۆژهەڵاتـی ناوەڕاسـتدا دەمێنـنەوە؟ ئەم وتـارە ژنۆلـۆژی وەک نمـونەیەکی ئەم فکـر و کەلتـورە ناسیونالیـستیەیە دەهێنێتەوە کە ئامـانجی سـڕینەوەی مـافە سـەرەتاییەکانی ژنــان لە ســێکس و ئــازادی شەخــسی و بەشــداربون و چالاکبون لە کۆمەڵگە و بەرهەمهێناندایە.

هاوکـــات ئەم باســـە ئامـــاژە بە بەرهەمـــی زانـــستی بزوتنەوەی یەکسانیخوازی ژن و پیـاو دەکـا سـەبارەت بە ئــازادی و دەوری ژنــان لە کــۆمەڵگەدا و لە دوونیــایەکی باشـتردا کە ئەڵتەرنـاتیڤی ئەم "**ژنۆلـۆژی**"یەیە. ئامـانجی ئـێمە لە دووبـارە خـستنەڕووی ئەم زانـستەی کـۆمەڵگەی مرۆڤـایەتی ئاشـناکردنی خـوێنەرە بەو دەسـتکەوتانەی تـا ئێــستا لەم بــوارەدا بەدەســت هــاتوە، و لەڕیگەیــانەوە دەتـوانین ئەو تیرۆوانینە نازانستیانەی ئۆجەلان سـەبارەت

بە ژن و سـێکس و خۆشەوسـیتی و خێـزان بە ئاسـانی نیشان بدەین.

لەمەش گرنگتـر ئەم نوسـینە هەوڵـدەدات خـوێنەر بە بنەماکـانی سـتەم لەسـەر ژنـان و شـێواز و پێکهـاتەی سیـستەمی کـۆمەڵایەتی خێـزان و پەیوەنـدی نێـوان ژن و پیـاو لە سیـستەمی موڵکـایەتی تـایبەت و سـەرمایەداریدا ئاشـنابکات. وە هەروەهـا تیرۆانینـی زانـستی و شۆڕشـگێڕانە سـەبارەت بە مافەکـانی ژنـان لە سـێکس و عەشق و هاوسەرگیری و ئازادیدا بخاتەڕوو.

بەشی یەکەم

بۆچی "ژنۆلۆژی"؟

نوســەر هۆکــاری ڕاســتەقینەی داهێنــانی "ژنۆلــۆژی" دەگەڕێنێتەوە بۆ کێشەی ژنان لەناو ڕیزەکانی پەکەکەدا، لەم بــارەوە دەڵــێ"بــابەتی ژن دەســتی پێکــرد. تــامۆخی ئێـسقان هەسـتم بەو **بەڵایە** کردبـوو کە لە ڕێگـای ژنەوە بەسـەر مـن و بزوتنەوەکەمانـدا کەڵەکە ببـوو. . زیـادبونی ژمــارەی کــچە لاوەکــان لە ڕیزەکــانی بزوتنەوەکەمــان دۆزینەوەی ڕێگە چارەیەکی ڕیشەیی بۆ **کێشەی ئازادی ژن** دەبوو بە ناچاریەک"*١٨.

دیــارە کێــشەی بەشــداری ژنــان و ئــازادی ژنــان "**بەڵایەکە**" کە بەرۆکی بە سـەرجەم بزوتنەوەی چەکداری ناسیونالیستی لە کۆمەڵگەی مۆدێرنی کوردستاندا گرتوە. پــــارتی کریکــــارانی کوردســــتانیش وەک بەشــــێک لەو بـــزوتنەوە ناسیۆنالیـــستییە ،کە لە ژێرکـــاریگەری و لە هەنـاوی چەپـی کـۆمەڵگەی مـۆدێرنی تورکیـاوە هـاتۆتە دەرێ، لەگەڵ مەسەلەی ژندا توشـی نـاکۆکییەکی گەورەتـر

---

[18] ل١٦٨-١٦٩(ئۆجەلان - ژنۆلۆژی)

بووە لە مەسەلەی ژناندا . ناکۆکی ئەوەی، لەلایەک ژنان بەشداریەکی فراوانیان لەم بزوتنەوەیەدا هەیە، ولەلایەکی ترەوە ئەم ناسیۆنالیزمە کوردییەی پارتی کریکارانی کوردستان **کێشەی** ڕیشەیی لەگەڵ **ئازادی ژندا** هەیە. "**تێزەکانی ئۆجەلان**" خستنەڕووی باوەڕە ناسیونالیستیەکانی پەکەکەیە سەبارەت بە مۆدێلی ژنی گەریلا و شەڕڤان وچۆنیەتی ڕووبەڕوبونەوەی کێشەی ژن لە کوردستان و لەناو ڕیزەکانی پەکەکەدا. ئۆجەلان داهێنانی لەم باوەڕە ناسیونالیستیانەدا کردوە بەوەی ئەم "**بەڵای ژن و کێشەی ئازادی ژن**" ی لە ژێر ناوی دۆزینەوەی زانستی تازەی" **ژنناسی**" خستۆتەڕوو.

"**ژنۆلۆژی**" لەسەر دایکسالاری و خێزان و سێکس و دین و خێڵ و مێژووی کورد وسەرمایەداری "تێز و تیۆری" تازە دادەهێنێ تا بیسەلمێنێ کە جیاکردنەوەی ژن و پیاو بۆ "**ئازادی ژنان**" پێویستە! ،و بەم کارەش خۆی و بزوتنەوە ناسیۆنالیستیە چەکدارییەکەی لەکۆڵ **بەڵای ئازادی ژن** کردۆتەوە!

بەڵام ئاشکرایە ئەم تێگەیشتنەی ئۆجەلان کە ژن و ئازادی ژن وەکو "**بەڵا**" سەیر دەکا تەنیا بە قەدەغەکردنی سێکس لە ئۆردوگاکانی پەکەکەدا کێشەکەی تەواو نابێ. ئەم تێگەیشتنە بەهەمان پێوەر سبەینێ سێکس و ئازادی ژنیش لە کۆمەڵگەی کوردستاندا بە "ترس" بۆ سەر دەسەڵاتی " دیموکراتی شارستانی" پەکەکە دەزانێ و بەهەمان پێوەر و یاسای ژنۆلۆژی ماف و ئازادیەکانی

ژن قەدەغەدەکا و هەمان یاسای ڕاهیبێتی و ئیسلام بۆ ئازادی سێکسی ژنان دادەنێ. ئەم تێگەیشتنە لەژن و سێکس و ئازادی ژن وەک "بەڵا" و "ترس" هەمان کلتوری ژنۆفۆبیای ئیسلامیە کە لەڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا ماف و ئازادی و یاسا و پەروەردەی بەم ئیدیۆلۆژیە دژی ژن لە قاڵب داوە. " لەشارستانی ئیسلامیدا، ژن بونەوەرێکی چالاکی سێکسیە کە "ترس" لەسەر کۆمەڵگەی شارستانی دادەنێ. "*[١٩]

ئەگەر نا ئۆجەلانیش دەیتوانی ،وەک خۆی دەڵێ ڕێگای گیڤارای بگرتایەتەبەر لەکاتی " زیادبونی ژمارەی کچە لاوەکان لە ڕیزەکانی بزوتنەوەکەیاندا "، وەک " **گیڤارا کاتێک ژنان بەشداری ڕیزەکانیان دەکەن تێرکردنی سێکسی ڕەت نەکردۆتەوە،وەک پێویستیەکی ناچاری پەسەندی کردوە.** "*[٢٠]. بەڵام ئاشکرایە کە ئەم "**تێرکردنی سێکسی**" یە لای ئۆجەلان و بزوتنەوەی ناسیونالیستی کوردی چەکدار بەقەولی خۆی "**بەڵایەکە**" و " **کێشەی ئازادی ژن**" ی لە ڕیزەکانی پەکەکەدا دروستکردوە. هەربۆیە ڕێگەچارەکەشی لە کوردستان جیاوازە لە بزوتنەوە شۆڕشگێڕانەکەی گیڤارا لە کوبا.

ڕێگا چارەی ئۆجەلان بریتیە لە جیاکردنەوەی ژن و پیاو و قەدەغەکردنی "**تێرکردنی سێکسی**" لە ڕیزەکانی

[19]فاطمة المرنيسى – ماوراء الحجاب

[20]ل١٧٠(ئۆجەلان - ژنۆلۆژی)

بزوتنەوەکەیدا. ئەم بڕیارە سیاسیە کە شێوەی ژیانی هەزاران ژن و پیاو لە پەکەکەدا دیاری دەکا، ئۆجەلان ناچاردەکا بە دۆزینەوەی "**تێز و زانست**" بۆی.

لێرەوە لە فکر و تێروانینی نوسەردا ژنانی کوردستان پێویستیان بە "**ژنۆلۆژی**" یەکە، تاوەکو بیکاتە پاساوێک بۆ جیاکردنەوەی ژن و پیاو لەیەکتری. تیۆری و یاسایەک و "زانستێک"کە بیسەلمێنێ ژنی کورد پێویستە وەک "**ژنەخوداوەند، فریشتە وپەری**"[21] لە ڕیزەکانی ئەم بزوتنەوە چەکداریەدا بپارێزرێ لە پیاوی کوردی" **لە خۆشەویستی دور، دڵڕەق و بێڕەوشت، لەهێزی عەشق بێبەش**. " *[22].

ئۆجەلان پێویستی بەوەیە کە بەرگێکی زانستی بکاتە بەری ئەم تێزی **جیاوازیە ئەزەلیە ڕەگەزیەی ژن و پیاو** . لەم پێناوەشدا تێزەکانی جیاوازی ژن و پیاو لە "**کرۆمۆسۆم و ئابوری و خێزان و عەشق**"دا دادەهێنێ.

هەروەک چۆن پێغەمبەرەکان بۆ ڕازیکردنی نەتەوەکانی خۆیان بەڵگەی پەیامەکانی خواکانیان بۆ تایبەتمەندی و بالابونی قەومەکەی خۆیان گەڕاندۆتەوە، ئۆجەلانیش لە ژنۆلۆژیەکەیدا ژنی کوردی هەڵبژاردوە کە خاوەنی ئەم پەیامە مەزنەی "ژنۆلۆژی" بێت، چونکە

---

[21] ل١٤٩ (ئۆجەلان – ژنۆلۆژی)

[22] ل١١١هەمان سەرچاوە

"تایبەتمەندی ژنی کورد" ئەوەیە کە، ئەو بەبەردەوامی ژنە **خوداوەندی شاخی زاگرۆسە***[٢٣] "هەربۆیە زیندوترین و چالاکترین هێزی کۆمەڵگەی دیموکراسییانەن" *[٢٤] لەدنیای ئەمڕۆدا. بەم هۆیەوە کە ژنی کورد ئەمڕۆ **"پێشەنگیایەتی ژنان بۆ سەرتاسەری جیهان"** *[٢٥] دەکا .

تەنانەت ئەو ڕایدەگەیەنێ کە ئەم "ژنۆلۆژی"یە دەبێ سیستەمی فیمینیزمی ڕۆژئاوایی تێبپەڕێنێ و ئەم تێزی **قەدەغەکردنی تێرکردنی سێکسی یە** جێبەجێ بکات تا دەگات بە **"دیموکراتیزەبونی ژنان"**!!!*[٢٦] ، کە جگە لە ئۆجەلان کەس نازانێ ئەم وشەی**"دیموکراتیزەبونی ژنان"**مانای چیە؟

نووسەر **"دیموکراتیزەبوونی ژنان"** دەکا بە ئەڵتەرناتیڤی سیستەمی ڕۆژئاوایی (فیمینیزم) کە ئەمەش بریتییە لەوەی ژنی کورد سەرکەوتوبێت لە **"جڵەوکردنی فشاری سێکسی سەر زهنیەت" و پێڕەوکردنی "ژیانی راهیب و راهیبێتی"** *[٢٧] و **"بەرگەی ژیانێکی تەنیایی مەزن بگرێت"** *[٢٨]، تا گەیشتن بە بونیاتنانی **"نەتەوەی**

[23](ئۆجەلان – ژنۆلۆژی)- ل١١٧

[24]ل١١٢-هەمان سەرچاوە

[25]ل١١٢-هەمان سەرچاوە

[26]ل٩٨ -هەمان سەرچاوە

[27]ل١٩٤ - هەمان سەرچاوە

[28]ل١٩٨- (ئۆجەلان – ژنۆلۆژی)

دیمــوکرات"!!واتە ڕزگــاری نیــشتمانی کوردســتان دەبــێ ئۆجەلان و بزوتنەوەکەی لە "**بەڵای ژن و کێشەی ئازادی ژن**" بپــارێزرێ و دوربخــرێتەوە. ئەمە کــورتەی ئامــانجی "**ژنۆلۆژی**"یە.

ئـۆجەلان ژن بەرزدەکـاتەوە بـۆ ئاسـمان وبـۆ پـلەی خواوەنـد تـاکو مافەکـانی وەک مـرۆڤ لەسـەر زەوی لـێ بسەنێتەوە، وە خۆی و بزوتنەوە چەکدارەکەی لەدەست بەڵای کێشەی ژن و سێکس و ئازادی ژن ڕزگاری بێت!

ئەم تێزانە تەنیا لە نێو ئەم کتێبە و تیۆردا نامێنێتەوە و لە ڕاســـتیدا ئەم تیۆریـــانە ڕوداوی ژیـــانی واقیعـــی ئەو ئینــسانانەن کە لەنێــو پەکەکەدا ئەم تێزەیــان بەســـەردا پڕاکتیز کراوە. هەربۆیە ئەم نووسینە دەرگایەک لەسـەر پڕاکتیــزی ئــۆجەلان و بــزوتنەوەکەی دەکــاتەوە . لەوانە باسـی کـە یـسی هاوسـە ریتـی ، کـە دە لـی لـە وانـە یـە " **هاوســەرێتی ئـارەزویەکی هەرزانـیش بێت**. بەڵام کاتێک **وەک پێداویـستیەکی ژیـانی هـاوچەرخ ئەمە لەنـاو بـنکە بڵاوبکاتەوە مەیلێکی زۆر مەترسیدارە.** "*[٢٩] .

دوای ئەم کەیسانە ئۆجەلان ڕایدەگەیەنێ کە؛"**ئەوانەی ئارەزویـان لە ئەشـقە ئەگەر تـاکو ئێـستا لە بەهـای ئەم هەوڵ و کۆششەم تێنەگەیشتون یان کوێرن، یان فەساد و یاخود ساختەکار و خیانەتکارن**"*[٣٠] .

---

[29] ل١٥٨- (ئۆجەلان – ژنۆلۆژی)

[30] ل١٥٣- هەمان سەرچاوە

لێرەدا ئاشکرایە کە ئۆجەلان ژنۆلۆژی کردۆتە بڕیاری سیاسی هێزێکی چەکدار کە مەجالی وتوێژ و لێکۆڵینەوە و ڕەخنە لێگرتنی نیە . هەرکەسێک "لە بەهای ئەم هەوڵ و کۆششەی "ژنۆلۆژی" تێنەگەیشتون یان کوێرن، یان فەساد و یاخود ساختەکار و خیانەتکارن!. بێگومانیش سزاکانی کوێر ، فەساد ، ساختەکار و خیانەتکار بەهێزی چەک دەسەپێنێ . ئەمانە نمونەی جێبەجێکردنی **ژنۆلۆژی** و پێوەری ڕاستەقینەی ئازادی لەم "**زانستی ژنناسی**"یەدان!

بێگومان کاریگەری ئەم "ژنۆلۆژی"یە لە سنوری ئۆردوگاکانی پەکەکە تێدەپەڕێ و ئێستا لە ڕۆژئاوا ، لە کوردستانی سوریادا کراوەتە پرۆگرامی خوێندنی قوتابخانەکان*[31] و لە هەرێمی کوردستانیش لەلایەن تەڤگەری ئازادی پەکەکەوە پێشنیارکراوە کە بکرێتە پرۆگرامی خوێندن*[32] و دەیانەوێ منالان و کۆمەڵگە بەم تێزانەی "ژنۆلۆژی" سەبارەت بە ژن و مافەکانی پەروەردە بکەن. هاوکات لەڕێگای میدیاوە لە کوردستان نمونەی ژنی "ڕاهیب"ی پەکەکە کراوەتە ڕۆڵ مۆدێلی ئازادی ئەو ژنانەی لە ژێر باری ستەمی پیاوسالاری دەسەڵاتدارانی ناسیونال- عەشیرەتی کورددا چارەکە

---

[31] http://jamekurdi. com//news/ ژنۆلۆژی-لە-خوێندنگاکانی-عەفرین- - html .دەخوێندرێت

[32] http://www. kurdistansecular. com/ku/?p=1948

سەدەیەکە کراونەتە قوربانی ناموس پەرستی . لەکاتێکدا ژنـان و بـزوتنەوەی یەکسانیخوازی فشارێکی بەردەوامـی لەســەر دەســەڵاتدارانی ناســیونالیزمی کــورد دانــاوە و بەرگری لە مـاف و ئازادیەکـانی ژنـان کردوە دژ بە یاسـا وفەرهەنگــی خێڵایەتــی و دواکەوتــوانەی ئەم بــزوتنەوە چەکدارە ناسیونالیستیە.

ئەم تێـزانەی ژنۆلـۆژی هەمـان ڕەوەنـدی گەڕانەوەی بەرەو دوای کەلتور و فکر و ئاستی چاوەڕوانیەکانی ژنان وکــۆمەڵگەیە بــۆ هەمــان فکــر و کەلتــوری ژنۆفۆبیــای ئیــــسلامی کە بــــزوتنەوە بورژوازیەکــــانی ڕۆژهەڵاتــــی ناوەڕاست کردویانەتە بەرنامەی سیاسیان تا وەڵامی ئەو بنبەســت و قەیــرانە ئــابوریەی پێبــدەنەوە کە پیویــستی بەنـاردنە مـاڵەوەی ژنـان و هێرشــە سیاســی و یاسـایی و فکریەکانە بۆسەر مافەکانی ژنان و ئازادی و یەکسانی لە کۆمەڵگەدا.

ژنۆلــۆژی فکــر و میتــۆد و سیاســەتی بــزوتنەوەی چەکداری ناسیونالیستی کوردی باڵادەستە سەبارەت بە کێشەی ژن لە کوردستاندا،هەربۆیە گرنگە کە "ژنۆلـۆژی" لەسەر بنەمای تێزەکانی خۆی بناسێنیین و ڕەخنەیـان لـێ بگــرین و پەیــام و ئاکامەکــانی لەســەر فکــر و کەلتــوری کۆمەڵگە بخەینەڕوو. هاوکات جیاوازی ئەم تێزانە لەگەڵ بیروڕاو و داخوازیەکانی بزوتنەوەی یەکسانیخوازی ژنـان نیــشان بــدەین و تیڕوانینــی زانــستی و شۆڕشــگێڕانەی ئـازادی ژن وەک بەدیلـی ئەم تێزانەی "ژنۆلـۆژی" بخەیـنە بەردەم خوێنەر.

بەشی دووەم

چ زانستێک لە "ژنۆلۆژی"دا هەیە؟

نووسـەری کتێبی ژنۆلـۆژی دەیەوێ پێشانی بـدات کە ئەو باسی ژنی تا ئاستی زانستێک بردوە کە پێشتر کەس بەلایدا نەچوە. ئەو دەڵێت"کارەکتەری پیاوی بالادەستی کۆمەلگا،تـاوەکو ڕۆژگـاری ئەمڕۆمـان تەنـانەت دەرفەتـی ئەوەی نەداوە هەلـسەنگاندنێکی زانـستیانە سـەبارەت بە دیاردەی ژن بکرێت"*٣٣

سـەرەتا نـازانین مەبەسـتی نوسـەر لە "**دیـاردەی ژن**" چیە؟ ئایا کێشەی ستەمە لەسەر ژنان و باسی چۆنیەتی پەیـدابونێتی؟ یـاخود باسـی دەوری ژنە لە کـۆمەڵگە و ئابوریـدا؟ یـان "**بەڵای ژن و کێـشەی ئـازادی ژن**" ە لە پەکەکەدا، تێکەڵوپێکەڵی زەینی نوسـەر لەسـەر دەوری ژن لە ڕابردو و ئێستادا لە ئابوری و خێزان و دەوری ئـاین و تایبەتمەندی ژنی کورد و خولانەوە لە چەندبارەکردنەوەی "تایبەتمەنـدی خێرخـوازی" ژن و شـەڕخوازی پیـاو وا لە خوێنەر دەکا، هیچ میتۆد و "هەڵسەنگاندێکی زانستی" لەم نوسینەدا نەدۆزێتەوە ولە ٢٠٠ لاپەرە نوسیندا نازانین ئەم "**زانستە تازەیەی ژنناسی**"چ شتێکی دۆزیوەتەوە؟

---

[33] ل٩٨ - (ئۆجەلان – ژنۆلۆژی)

کێشە لەگەڵ نوسینی لەم بابەتەدا لەسەرەتاوە ئەوەیە کە، نازانین چ میتۆدێکی زانستی لە لێکۆلینەوەی "دیاردەی ژن" بەکارهێنراوە ؟ ئایا نوسەر وەک شوێنەوارناسێک، میتۆدی خوێندنەوەی نوسینە کۆنەکانی سۆمەری و بابلی و ئاشوریەکانی لە تاقیگەیەکدا ساغکردۆتەوە تا "تێزە زانستیە" تازەکەی، کە سەبارەت بە پێویستی جیاکردنەوەی ژن لەپیاو و قەدەغەکردنی سێکس لە ژنانە، بسەلمێنێ؟ یاخود لەسەر بنەمای زانستی لێکۆڵینەوەی مەیدانی لەگەڵ هۆز و خێڵە بەربەریەکان وەک لویس مۆرگان بنەما زانستیەکانی پەرەسەندنی خێزان و عەشیرەتی دۆزیوەتەوە؟ یان بە میتۆدی زانستی بەراوردکاری مێژووی کۆن و نوێی زاناکانی بواری کۆمەڵناسی و ئابوری ناسی "هەڵسەنگاندنی زانستی" نوێی هێناوەتە ئاراوە ؟

لەم کتێبەدا ئۆجەلان هیچ کام لەم ڕێبازانە یاخود سەرچاوە زانستیانەی مێژووی دروستبونی ئینسان و خێزان و مولکایەتی ئاماژە پێ نەداوە ،کە لە سەدەی نۆزدەوە لەسەر دەستی مۆرگان وباخۆفن وکۆڤالیڤیسکی ومارکس و ئەنگلس تا سەدان لێکۆڵەرەوەی تر لەزانکۆ و دامەزراوە و تاقیگەکاندا خراوەتەڕوو ،تابزانین دۆزینەوەکەی ئۆجالان درێژەی چ کارێکی زانستیە کە ئەو پشتی پێ بەستوە؟

بەڵام بەو قسەیەی پێشەوەی نوسەردا دەردەکەوێ کە ئەو پێویستی بەزانستی مرۆڤایەتی نیە، چونکە هەموی زانستی "کارەکتەری پیاوی بالادەستی کۆمەڵگا"یە و ئەو

یەکەم پیـــاوێکە لەســـەر "دیـــاردەی ژن" هەڵـــسەنگاندنی زانستی کردوە!. هەر بۆیە بەدڵنیـاییەوە دەڵـێ"باوەڕنـاکەم یەکێکـی دیـکە وەکـو مـن هەبـێ پەیوەنـدی سـەربازی، سیاسی و کۆمەڵایەتیەکانی لەتەوەری ژنـدا شـیکردبێتەوە. " *٣٤. باشـە گریمـان ئەم قسەیە ڕاستە بەڵام ئـۆجەلان دەبـێ نیـشانمان بـدا ئەم دۆزیـنەوە زانـستیە پـشتی بەچ لێکۆڵینەوە و بەدواداچون و ڕاستیەک بەستوە کە دەتوانێ ئەو هەمـوو بەڵـگە زانـستیانەی ئەو تـوێژەرانەی سـەرەوە ڕەت بکـاتەوە کە بەدەیـان سـاڵ بە ژیـان لە نێو خێڵەکـانی ئەمریکـــا و ئوســـترالیا و بە لێکـــۆڵینەوە لە نوســـین و پاشـــماوەکانی یۆنـــانی و جەرمەنەکـــان و ســـۆمەری و بابلیەکـان سـەلماندویانە. نـاوی زانـست نـاتوانرێ لەهەر بیـرۆکە و بیروبۆچونێـک بنرێـت ئەگەر لە ڕێـگەی بەڵـگە وتاقیکردنەوە وبەراوردکاری و تـوێژینەوە و سـەلماندنەوە نەخـرابێتەڕوو. تەنیـا بـواری تاقیکردنەوەکـانی نوســەر ئۆردوگاکـــــانی پەکەکە یە ، کە تیایــــدا کێـــــشەی ژن سەریهەڵداوە و پەنای بردۆتە بەر شیوازی جۆراوجۆر بۆ چارەســەری پەیوەنـدی ژن و پیـاو لەو ڕێکخـراوەدا و لە کۆتاییدا بەم "تێزانەی ژنناسی" گەیشتوە.

هەربـۆیە ژنۆلـۆژی ئـۆجەلان ســەرەڕای بانگەشــەی خـۆی کە بەزانـستی دادەنـێ، لە ڕاسـتیدا لە بۆچـونێکی شەخـسی نەتـرازاوە و هـیچ میتـۆد و هـیچ سـەلماندنێکی زانـستی تێـدانیە و کێـشە و ڕوداوەکانیـشی لە کـۆمەڵگەدا

---

[34] ل١٦٤(ئۆجەلان – ژنۆلۆژی)

نــین بەڵکــو لە ســەربازگەکانی پەکەکەدا یە، کە بێگومــان ناتوانرێ کومەڵگە بخرێتە قاڵبی سـەربازگەیەکی گەورەوە تا ئەم تێزانەی بەسـەردا بسـەپێنرێ. لێرەوە دەبێت وەک بۆچــــونی شەخـــسی مـــامەڵەی لەگەڵ بکەیـــن و بە بەراوردکردنـــی لەگەڵ زانـــستێک کە لەم بـــوارەدا هەیە بـزانین چەنـدە یەکـدەگرێتەوە، یـاخود دوور لە زانـستە و درێژەپێدانی بۆچونە نازانستی و خورافیەکانە.

لێــرەدا چەنــد نمــونەیەک لەو داهێنــانە زانــستیانەی ئۆجەلان لەسەر "دیاردەی ژن" دەهێنینەوە، تا بـزانین ئایـا ئەم کتێبە هیچ بەهایەکی زانستی هەیە؟

١- سـەبارەت بە زانـستی ناسـینی مـرۆڤ و بایۆلۆجیـا ئۆجەلان دەڵێ:"**کرومـوسومی ژن لەهی پیـاو زیـاترە**" *[٣٥]، زانــست دەڵـــێ " کرومۆســـۆمی ژن و پیـــاو یەکـــسانە و هەرکامەیان ٤٦ کرۆمۆسۆمیان هەیە. ژن و پیاو ٢٣ جوت کرۆمۆسـۆمیان هەیە،کە ٢٢ جوتیـان وەک یەک وایە وپێـی دەوترێ ئاوتۆسـۆم و ٢٣یەمـین جوتیـان جیـاوازە لەیەکتـر کە سـێکس کرۆمۆسـۆمە. ژن دوو ئـێکسX کرۆمۆسـۆمی هەیە و پیـاو کرۆمۆسـۆمێکی ئـێکسX و کرۆمۆسـۆمێکی وای Yهەیە"*[٣٦]. هەروەک لەم نەخشەیەدا دەیبینین:

[35]ل ٦٤ (ئۆجەلان – ژنۆلۆژی)

[36]https://ghr. nlm. nih. gov/primer/basics/howmanychromosomes

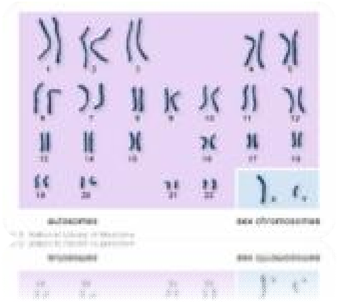

٢- لە زانستی ئابوریشدا ئۆجەلان ئەم تێزانە بەداهێنان ناودەبا :" **ئابوری پیشە و چالاکی کۆمەڵایەتی خودی ژنە**" *[٣٧] "**لە مۆدێرنیتەی سەرمایەداری ژن لە ئابوری بەدەرنرا**" *[٣٨].

ئابوری پیشەی ژنە، مانای چیە؟

ئابوری چالاکیەکی مرۆڤە جا چ ژن بێت یان پیاو نەک تایبەتمەندی تەنیا رەگەزی ژن بێت. ئەوە سیستەمی بەرهەمهێنان و گۆڕینەوە و دابەشکردنە کە دیاری دەکا ئینسانەکان چ جێگایەکیان لە ئابوریدا هەیە، نەک ڕەگەزی مرۆڤ دیاری بکا کە ئابوری پیشە و چالاکی ژنە یان پیاوە.

لای ئۆجەلان "ڕۆڵ بینینی **ژن لە سەنتەری ئابوریدا** خاسیەتێکە دەرکی پێدەکرێت. چونکە **منداڵی دەبێت و بەخێوی دەکات**. "ل ١٨. ئایا سەنتەری ئابوری بریتیە لە

---

[37] ل١٣٤(ئۆجەلان – ژنۆلۆژی)

[38] ل١٨ هەمان سەرچاوە

منداڵ بوون و بەخێوکردنی؟ ئەمە یاساکانی بەرهەمهێنان و گۆڕینەوە و دابەشکردنی ئابوریە؟ ئادەم سمیث و ریکاردۆ و مارکس لە کوێی ئەم زانستە تازەیەدان؟ بەداخەوە ئەوان ئاگاداری ئەوە نەبون کە ئابوری کۆمەڵگە ئەوەندە سادەیە و پیویستی بەو هەوڵە تیۆری و پشکینانەی ئەوان نەبوو، مەسەلەکە تەنیا دروستکردنی منداڵ و بەخێوکردنێتی! بەڵام بەپێچەوانەوە ژن کاتێک وەک مرۆڤ لەکۆمەڵگەدا خۆی دەسەلمێنێ کە لەدەرەوەی ئەم دەورە سروشتیەی خۆی وەک مێینە، دەوری لەبەرهەمهێنانی کۆمەڵایەتی و بواره سیاسی و کۆمەڵایەتیەکاندا هەبێ.

ڕەتکردنەوەی بۆچونەکانی ژنۆلۆژیش لەسەر جێگای ژن لە سیستەمی سەرمایەداریدا زۆر پیویستی بە سەلماندنی تیۆری نیە، چونکە بە پێچەوانەی تێزەکەی ئۆجەلانەوە کە دەڵێ؛ "**لە مۆدێرنیتەی سەرمایەداری ژن لە ئابوری بەدەرنرا**"، ڕاستیەکەی ئەوەیە کە لە دوای کۆمەڵگای کۆمۆنیستی سەرەتایی کە ژن لە بواری بەرهەمهێنانی کۆمەڵایەتیدا جێگای لێژکراوە و کراوەتە دەرەوە، ئەوە سەرمایەداریە کە جاریکی تر ژن دەهێنێتەوە نێو بواری بەرهەمهێنانەوە. ئەوەتا دەبینین کە ژنان لە لوتکەی بڕیاردان و بەڕیوەبردندان، بۆنمونە "**Christine Lagarde کریستاین لاگارد**" وەک ژنێک سەرۆکی سندوقی نەقدی نێودەوڵەتیە، یاخود مارگریت تاچەری سەرۆک وەزیرانی بەریتانیا لە هەشتاکاندا، کە لە داڕێژەران و پیادەکەرانی نیولیبرالیزم و هەژارترکردنی

کرێکـارن و بێکـارکردنی ژنـانە. ئەمە جـگە لە بەشـداری ملیۆنەهـــا ژن لە کـــارگە و بوارەکـــانی بەرهەمهێنـــان و خزمەتگـوزاری و بازرگـانی و دارِشـتن و بەرِێـوەبردنی سیاسەتی ئابوری دەوڵەتدا.

"ژنۆلـۆژی" لەبـواری ئابوریـدا مـایەی جـۆک و پێکەنیـنە کاتێک کە دەڵێ"مارکس پارە بە "شـاژنی کاڵاکـان" دادەنێت. لەرِاسـتیدا. . شـاژنی رِاسـتەقینەی کاڵاکـان ژنە. "[39] ئەمە ئیتــر تەواوی دەسـکەوتەکانی بـواری زانـستی ئـابوری لەبـارەی کـاڵا و بەهـاوە کردویەتـی بە گـاڵتەیەک و ئەوە نـاهێنێ بەباسـکردنی ئاسـتی خوێنـدەواری سـەردەمی پـێ بهێنینە خوارەوە.

٣- لەبواری ئیکۆلۆژیشدا تێزی ژن" **ناسنامەکەی ژینگە پـــارێزە**" !! ش دیـــسانەوە سەرســـورِهێنەرە. ئـــۆجەلان دەڵـێ؛"لەبەرئەوەی ئافرانـدنەکانی ژن لە پێنـاو پێداویـستیە **ئابورییە سەرەکیەکانە** هەربۆیە نەدووچاری تەنگەژە دێت؛ نەدەوروبەر پـــیس دەکـــا و نەهەرِەشـــە لەکەش و هەوا دەکات"!!. [40]

بەرِاستی ئەم تێزە زیـاد لە حەد پێکەنینـاویە و ئنیـسان نـازانێ ئەو **ئـابوریە سـەرەکیانە** چـین کە ئێـستا ژنـان بەرهەمـی دەهێـنن ژیـنگە پـیس نـاکەن؟ ئەگەر ئـابوری سـەرەکی کۆمەڵگەی ئێستا، کە پیشەسازیە، بەدەست ژنـان بێت چۆن ئەم رِەگەزە ژینگە دەپارێزێ؟

---

[39] ل ٤٨(ئۆجەلان – ژنۆلۆژی)

[40] ل ٥٧هەمان سەرچاوە

بەپێــی ئەم تێــزە پاراســتنی ژیــنگە پەیوەنــدی بە سیستەمی سەرمایەداری و چاوچنۆکی و قازانج پەرستی سەرمایەدارانەوە نیە، بەڵکو هۆی پیس بون و وێران بونی ژیــنگە بەهــۆی ناســنامەی دژی ژینگەیــی ڕەگەزی پیاوانەوەیە! کەواتە چارەسەری کەم کردنەوەی ڕێژەی CO2 لەهەوادا بۆئەوەی ژینگە پاک بێتەوە دەبێ بریتی بێت لە دەرکردنی پیاوان لە ئابوری سەرەکی و جێگرتنەوەی پۆستەکانیانە بەژنان؟! بەڵام لە دنیای ئەمڕۆدا ئەو کەسانەی لە پلەوپۆستی دەوڵەت و کۆمپانیاکاندان بەشێکیان ژنن و وەک نوێنەری کۆمپانیا پیشەسازیەکان و چینی سەرمایەدار ململانێ دەکەن لەسەر پاراستنی هەموو بەرژەوەندیە ئابوریانەی لە کەمنەکردنەوەی ڕێژەی بەکارهێنانی ئەو مادانەی دەبنە هۆی پیس بونی ژینگەدا هەیە و سورن لەسەر پابەند نەبون بە ڕێکەوتنامەی نێودەوڵەتی پاراستنی ژینگە.

ئەگەر ئابوری سەرەکی ژنان پیشەسازی نەبێت و کشتوکاڵ بێت ئەوا بێگومان دەبێ کۆمەڵگە واز لە پیشەسازی بێنێت، هەروەک ئۆجەلان داوای دەکا "کۆمەڵگەی خۆرهەڵاتی ناوین پێویستی بە دوەمین شۆڕشی گوند- کشتوکاڵ هەیە"*[٤١] . بەڵام ئەمە داوایەکی یۆتۆپیایی و وێرانکردنی پێشکەوتنی

[41] ل ١٣٣ (ئۆجەلان – ژنۆلۆژی)

شارستانیەتی ئەمرۆیە و ئیمکانی نیە کە کۆمەڵگە واز لە پیشەسازی بێنێت و بگەڕیتەوە بۆ کشتوکاڵ. بەڵام ئەگەر ئەم یۆتۆپیـــایە و شۆڕشـــە کـــشتوکاڵیەش ســـەرکەوێ لە ئایندەیەکی نادیـــاردا، ئەمە وەڵامـــی ژیـــنگە لە ئێـــستادا ناداتەوە کە چی بکەین بۆ پاراستنی؟

ئەگەر ڕێـــگەی گـــۆڕینی پۆســـتەکانی پیـــاوان و جێگرتنەوەیان بەژنان لە ئابوری ئێستا و دانیشتن بە دیار شۆڕشی گوند- کشتوکاڵ، ڕێگاچارەی عەمەلی و فەوری نەبێ بۆ پاراستنی ژینگە ئەوا ڕێگای سێهەم باشترینە.

ڕیگـای سـێهەم بـریتیە لەوەی کە؛ ئەگەر ژنـان تـوخمی ژینگە پارێز بن و پیاویش توخمی پیسکردنی ژینگە، ئەوا چـارنیە جـگە لەوەی ژنـان لە پیـاوان جیـابکەینەوە تـا ژینگەیەکـی پاکمـان دەسـت کەوێ. بەڵام بێگومـان ئەم ژیـنگە پـاکەی ژنـان کـۆمەڵگە نـیە، چـونکە لە کـۆمەڵگەدا پیاوانی ئالودەی پیسکردنی ژینگەی لێیە، بەڵکو ئەو دێر و پەرسـتگا پاکـانەیە کە دوور لە کـۆمەڵگەی پیـاوان ژنـان دەتوانن ببنە ڕاهیب تیایدا و پێویستیان بە **پیاوی خاوەن ناســنامەی ژیــنگە پیــسکەر** نابێــت و بەمەش ژیــنگە دەپارێزرێت! ئەمەش لۆژیک و تێزێکی زانستی ژنۆلـۆژیە بۆ پاراستنی ژینگە! لەم جۆرە بیرکردنەوە پێکەنیناویەی ناســنامەی ڕەگەزی ژیــنگە پــارێزی تەنیــا نمایــشێکی کۆمیدیانە شایستەی ئەنجامگیریەکەیەتی.

٤- لەبواری زانستی سێکس و عەشق و پەیوەندی ژن و پیــاو و خێزانــدا ،"تێــزە زانــستیەکان" لای ئــۆجەلان بـوارێکی زۆری لێکـدانەوەکانی داگیردەکـا و لەراستیـشدا

کرۆکـی "ژنولـۆژی"یە. لێـرەدا نوسـەر دەڵـێ:" **ڕەگەزی نێرینەی** جۆری مرۆڤ ڕۆڵی سەرەکی بە سێکس داوە، تەقیـنەوەی **ئـارەزووی سێکـسی و پەرەسـەندنە شیوێندراوەکەی بەخۆیەوە دیوە**. ماوەکانی جوتبون کە لە ئاژەڵاندا زۆر سنورداره (زیاتر ساڵانەیە)، لای مرۆڤی نێر کەمێک ماوە ئەم ماوەیە ببێتە (ڕۆژانە) **بیست و چوار کـاتژمێر**. " *[٤٢]، " جوتبونی سێکسی بریتیە لە ساتێکی **جۆرێک لە مردن**"*[٤٣]. "من خۆم لە ژێر ئەم ستاتۆیەی لە ئارادایە ژیان لەگەڵ ژن، شانبەشانی ئەوەی زۆر بە کێشە دەبێت، لەهەمانکاتدا **زۆر قێزەون، خراپ و هەڵەی دەبینم**"، " پیاو زۆر لە خۆشەویستی **دورە، دڵڕەقە و بێڕەوشتە**، لەهێزی عەشق بێبەشە. "*[٤٤]، "لە ئەرکە شۆڕشگێڕییەکاندا هـیچ بەدوای بەدەستهێنانی سـەرکەوتن ناڕۆیت، دواتـر **دەڵێی ئارەزوم لە پەیوەندی بەستنە**!ئاشکرایە کە ئەمە هەڵوێستێکی **بێ شەرمانەیە**. "*[٤٥] ، "**بەبێ خیانەتکردن** لە ئەرکە شۆڕشگێڕییەکان، ئاستەمە بتوانی لەگەڵ ژنێکی سیستەمدا بژیت"*[٤٦] ، ژن و پیاوی گەریلا و شەڕڤان "پێویستە ئەمە وەکو ڕاوەستەیەکی ئەخلاقی پەسند بکات کە بەبێ ڕزگاری و ئازادی **ناتوانن تەماشای یەکتریش بکەن**. پێویستە ئارەزووی سێکسی بکاتە دیلی بلیمەتی

---

[42]) ل ٤٧-(ئۆجەلان – ژنۆلۆژی

[43]ل ٩٣- هەمان سەرچاوە

[44]ل١١١- هەمان سەرچاوە

[45]ل ١٥٣- هەمان سەرچاوە

[46]ل١٥٣- هەمان سەرچاوە

سـەردەم". *[٤٧] "شـوێنگەی پراکتیکـی ڕاهیـبە ژنەکـان. . گوزارەی **ڕزگاربونە لە عەیبداری و چەمکی سێکسی**"*[٤٨]. **ئەمە جەوهەری زانـستی ژنۆلـۆژییە، بەپیرۆزکردنـی قەدەغەکردنی سێکس.**

لێـرەدا دەبینـین کە زانـستی سـێکس و عەشـق و پەیوەنـدی ژن و پیـاو لە "**ژنۆلـۆژی**" دا لە قـالبی سـەربازگەیەکدا ڕێکخـراوە کە ژنەکـانی خەسـێنراون کە "**ناتوانن تەماشای یەکتریش بکەن**" و ئەگەر ژنێک وتـی" **ئـارەزوم لە پەیوەنـدی بەسـتنە** " ئەوا لەسـەر ئەم "**خیانەتکردنە**"ڕوبەڕوی **سزا** دەبێتەوە. ئەم دامـاڵینەی ژن لە سێکس و خۆشەویستی و پەیوەندی لەگەڵ پیاو لەهـیچ سـەردەمێکدا وێـنەی نەبـوە، مەگەر نمـونەی ئەو پیـاوە کـۆیلانەی لە حەرەمـی پاشـا و ئیمپراتـۆر و سـوڵتان و خەلیفەکانـدا دەخەسـێنران (Mutilation) ، یـاخود ژنە ڕاهیبەکان لەناو دێری مەسیحیەتداکە سێکسیان لێ حەرام دەکرا. ئەم "**زانـستی ژنناسی**"یە داوای دامـاڵینی ژنـانە لە سـەرەتاییترین مـاف و دابڕانیـانە لە کـۆمەڵگە، وە بینینـی سـێکس و عەشـقی سێکسیە وەک "**عەیبداری**"و پـاکیزەیی ژن "**ڕزگـاربونە لە عەیبـداری و چەمکـی سێکـسی**" و "پیـرۆزی مەزن"ژیـانکردنە لە دێـر و پەرسـتگای دوور لە کۆمەڵگەدا .

لەکاتێکـدا سـەرەڕای فـشاری ئـابوری و کلتـوری ، هەمیـشەسێکس و جـوت بـونی ژن و پیـاو و عەشـق

---

[47] ل٦٩ - هەمان سەرچاوە

[48] ل ١٢٤- هەمان سەرچاوە

سەرەتایی ترین شێوازەکانی ژیانی پێکەوە بوون بوە. ئەم پەیوەندیەی نێوان ژن و پیاو و دروستکردنی خێزان چەندین شۆڕش و شێوازی جۆراوجۆری بەخۆیەوە بینیوە، لە زەواجی بە کۆمەڵی ژن و مێردەکان لە هۆزەکاندا لە چەرخی دڕندەیی و خێزانی جوتە ژن و مێردی لە بەربەریەتدا تا گەیشتۆتە ئاستی خێزانی تاکە ژن و مێردایەتی لە چەرخی شارستانیدا و وەلە ڕۆژگاری ئەمڕۆماندا پەیوەندی خۆشەویستی سێکسی کە بنەمای پێکەوە بونی ئازادانەی ژن و پیاوە.

ڕێنیسانس و زانستی کۆمەڵایەتی و بزوتنەوەی یەکسانیخوازی ژنان و بیروباوەڕی سۆشیالیستی و کۆمۆنیستی و لیبرالیزم، هەموو ئەمانە چەمکی سێکس و خۆشەوسیتی و پێکەوە بونی ژن و پیاوی لە دەست ئەم تێروانینە دینی یەی"**ڕزگاربون لە عەیبداری و چەمکی سێکسی**" ڕزگارکرد ،بەڵام ئۆجەلان کە خۆی و بزوتنەوە ناسیونالیستیەکەی بەڕەخنەگرێکی پێشکەوتوتر لەم بزوتنەوانە دەزانێ دوبارە خۆی ئالاکەی ئەم کۆنەپارێزە دینیەی بەرامبەر ئازادی ژنان هەڵگرتوە و مۆدێلی بەرزی بۆ ژنی کورد ئەوەیە ببێتە "ڕاهیب"تاکو "**لەگەڵ چەمکەکانی ژنەخوداوەند، فریشتە وپەری بگونجێ**"*[٤٩].

ئەگینا لە ئێستادا زانستێک نیە کە لەژێر هیچ بیانویەکدا سێکس و عەشقی ئازادی نێوان ژن و پیاو ڕەت بکاتەوە. مەگەر یاسا دینی و کۆنەپارێزەکان نەبێ

---

[49] ل١٤٩-(ئۆجەلان – ژنۆلۆژی)

کە پـــارێزەری بەرژەوەنـــدی ئـــابوری و سیاســـی چینـــی ســـەرمایەدار و دەوڵەتە دیکتاتۆریەکانیـان لە هێـشتنەوەی ئەم یاسایانەدا دەبیننەوە.

ئەوە ڕاستە کە، سێکس و عەشـق و پیکەوەبونی ژن و پیـاو، وەک بەشـێک لە پەیوەنـدیە کۆمەڵایەتیەکـانی نێـو کـۆمەڵگەی سـەرمایەداری لەژێـر کـاریگەری پەیوەنـدی و شـێوازی بەرهەمهێنـان و گـۆڕینەوە و دابەشـکردندا و دابەشـبونی چینایەتیـدایە، بەڵام هەر هەنگاوێک لەگەشـەی ئـابوری و بەرەو پێـشەوە چـونی شارسـتانی کـاریگەری ئەرێنـی بەسـەر پەیوەنـدی ژن و پیـاودا بـوە و بەگـوێرەی لاچونی کاریگەری ئەو سونەت و نەریت و یاسـاو فشارە ئابوریـــانەی لەســـەر ئەم پەیوەنـــدیانەیە و بەم پێـیە ئەم پەیوەندیانە ئازادانەتر بون.

لە نێو چینی کرێکاردا کە موڵکـایەتی تـایبەتی دەورێکـی سـەرەکی نیە لە بنەمـای خێزانـدا، چـونکە خۆیـان خـاوەنی هـــیچ موڵکـــایەتیەکی تـــایبەت نـــین، بەم پێـــیە لاچـــونی کاریگەری ئەو سونەت و نەریت و یاسـایانەی کە سـێکس و خۆشەویستی دەبەستێتەوە بە موڵکایەتیەوە ئاسـانترە و گەشەی وشیاری چینـایەتی و شـۆڕشـگێرانەش لە نێو ئەم چیـــنەدا پەیوەنـــدی ژن و پیـــاو ئـــازادانەتر دەکـــا و خۆشـەوسیتی سێکسی جێگای عەقد و گرێبەستە مادیەکان دەگــرێتەوە، کە لە نێــو ســەرمایەداراندا خێــزان لەســـەر بنەمـای ئەم بەرژەوەندیە مادیـانە و گواسـتنەوەی میراتـی سـەرمایە بەڕێوەدەچێ.

هەربـۆیە هەر بـزوتنەوەیەک بەو ڕادەیەی ئـازادی ژن لە پەیوەنـدی لەگەڵ پیـاودا لە مەرجە مـادی و دینیەکـان ڕزگاردەکا و بنەمای خۆشەویستی سێکسی بەمافێکی بێ مەرجـی پـێکەوە بـونی مرۆڤەکـان و نێـوان ژن و پیـاو دەزانــێ ئەوە پێــوەری شۆڕشــگێڕبونێتی بەرامــبەر بەو سیستەمەی ژن بەپێی گرێبەستی مادی و دینی کۆیلە و ژێردەستەی پیاو دەکا. پێشێلکردنی مافی خۆشەویستی سێکـــــــسی لەلایەن ئـــــــۆجەلان و بـــــــزوتنەوە ناسیونالیـــستیەکەیەوە نیـــشانی کۆنەپـــارێزی ئەوان و پاراستنی هەمان سیستەمی کۆنترۆڵی سێکس و عەشق و ئـازادی ژنـانە، جـا بـا لەژێـر پەردەی "**لەگەڵ چەمکەکـانی ژنەخوداوەنـد، فریـشتە وپەری بگـونجێ**" شـاردرابێتەوە. هەربۆیە ئۆجەلان وەک **گیڤارا** ئاسان پێی قبوڵ ناکرێ کە " **کاتێـک ژنـان بەشـداری ڕیزەکانیـان دەکەن تێرکردنـی سێکـسی ڕەت نەکـردۆتەوە،وەک پێویـستیەکی ناچـاری پەســەندی کــردوە.** " لای ئـاپۆ وەک خــۆی دەڵــێ ئەم **ئــــازادیەی ژنــــان** دەبێــتە **بەڵا و هۆکــاری شکــستی بزوتنەوەکەی.**

هەربۆیە ئەم هەموو زانستە کۆمەڵایەتیەی کۆمەڵگەی مرۆڤـایەتی لە ئەنجـامی گەشــە و گـۆڕانی بەردەوامــی ڕۆشــنبیری و مــادیەوە بەدەســتهاتوە، لە "**ژنۆلـۆژی**" ی ئۆجەلاندا کراوە بەزانستی جیاکردنەوەی ژنان لە پیاوان و بەســتنەوەی ژنـان لە پەرسـتگاکانی پـارتی کرێکـارانی

کوردستاندا وەک نمونەی بەرزی ڕاهیبە کریستیانەکان تا لە "عەیبداری و چەمکی سێکسی"ڕزگاریان بکا!. ئەمە بەڕاستی سەیرترین "زانست"ی سەردەمە !

ڕاستەکە جگە لە ئۆجەلان کەسیتر بوێری ئەوەی نییە ناوی "زانستی ژنناسی" لەم خەساندنەی ژنان بنێ. نوسەر لێرەدا لەو زانایانەی فلیمی هۆلیود دەچێ کە، لە تاقیگەکانیاندا هۆرمۆنی ئینسان یان ئاژەڵەکان دەستکاری دەکەن و دەیانگۆڕن تا سوپەر و نمونەی باڵا دروست بکەن ،بەڵام لە ئەنجامدا قوربانیەکانیان شێت و هار دەبن. بزانن ئۆجەلان لەسەر تاقیکردنەوەی ئەم "ژنۆلۆژی"یە و گۆڕینی یاسای سروشتی سێکس و عەشقی سێکسی ژن و پیاو لە تاقیگە سەربازیەکانی پەکەکەدا چی دەڵێ؛" **هەندێکیان هەروەکو بڵێی شێت و هاربونە. هەندێکیان کاتێک وەک ژن و پیاو دێنە لای یەکتر تێر دەبن. هەندێکیان لە خەودا. . . ، هەندێکیشیان هاوسەرێتی وەک بابەتێکی سیاسی دەسەپێنن. هەندێکیشیان لەبەرئەوەی ڕێگری لە ئارەزوەکانیان دا کرا، ناڕەزاییبونێکی بابەتیان بەرامبەر تەواوی ئەرکە شۆڕشگێڕیەکانیان نیشاندا. بەکورتی چاوەڕوانیەکانی سیستەمی زاڵیان سەپاند.** "*[٥٠].

ئەمە دۆخی سایکۆلۆژی و کۆمەڵایەتی ئەو گەریلا و شەڕڤانانەیە لە تاقیگەی قەدەغەکردنی سێکس و

---

[50] ل ١٥٠-(ئۆجەلان – ژنۆلۆژی)

خۆشەویستیدا، کەئۆجەلان خۆی دان بەم کارەدا دەنێ ودەڵێ " ژنانم خستۆتە ڕەوشێکی سەختەوە" و " بەتەنیام هێشتونەتەوە". "**ژنۆلۆژی**" دەیەوێ ئەم دۆخە سایکۆلۆژی و کۆمەڵایەتیە نائاساییە بە زانستێک ڕاست بکاتەوە کە ژن بکاتە خواوەند ، تا پێویستی بەهیچ سێکس و عەشق و پێکەوەبونێک و هیچ شتێکی مادی و جەستەیی نەبێ. ئەمەش لوتکەی خورافە ومیثۆلۆژیایە و تەواو پێچەوانەی زانستە بەڵام ئۆجەلان بە "**زانستی ژنناسی**" ناوی دەبا.

ئەمانە تەنیا چەند نمونەیەک بون بۆ خستنەڕووی ئەو ڕاستیە سادەیەی کە تێزەکانی ئۆجەلان هیچ پەیوەندیەکیان بەزانستی سەردەمەوە نیە، و بە پێچەوانەی ئەو دەستکەوت و سەلمێنراوە زانستیانەوەن کە کۆمەڵگەی ئەمڕۆی مرۆڤایەتی بەدەستی هێناوە و بونەتە سەرچاوەیەکی بەرزبونەوەی ئاستی وشیاری ژنان بە مافەکانیان و جێگەیان ،وەک مرۆڤ، لە کۆمەڵگەدا. بۆ بەرپەرچدانەوەی تێزەکانی ئۆجەلان پیویستە بچینە سەر ناوەرۆکی بەشەکانی "**ژنۆلۆژی**" و ئارگومێنتی زانستی سەبارەت بە سەرچاوەکانی کێشەی ژن و خێزان و سەرمایەداری و دین بخەینە ڕوو، بەپیی ئەو ڕیزبەندیەی لە پێشەکیەکەدا ئاماژەی پێدراوە.

بەشی سێیەم

تێزی ژنی فریشتە و پیاوی دڕندە و تیۆری توندوتیژی

بنەمای تێزەکانی "ژنۆلۆژی" دابەشکردنی ژن و پیاوە بەدوو جـــــۆر لە ڕەگەزی جیـــــاواز لە "ژیـــــری" و "کرۆمۆســـــۆم" و هەڵـــــسوکەوت و ڕۆڵ لە "ئـــــابوری" و "خێزان" و "سروشت" و " کۆمەڵ" و "عەشق"دا. ئۆجەلان لە نێو ئەم خەسڵەتانەشدا کلتوری"توندوتیژی و دڕندەیی پیاو" بەهۆکاری دروستبون و ڕیشە داکوتانی سیستەمی باوکسالاری دادەنێ.

ســـەرەتا بـــابزانین ئەم کەلتـــورە جیـــاوازانە، کلتـــوری دڕنـــدەیی پیـــاو و فریـــشتەیی ژن، چـــۆن لەلای مـــرۆڤ دروست بوە؟

لەم بارەوە نوسەر دەڵێ ؛ "کلتوری ژن – دایک ، لەم کلتورە سـەرەتا شـێوازی کۆکردنەوەی بەرهەم، دواتـریش بەرهەمهێنانی دانەوێڵە پەیڕەو دەکرێت، ئەمـانەش چـالاکی ئاشـتیانەن و پیویـستیان بەشـەڕ نیـیە. هەرچـی چـالاکی نێچیروانی پیـاوانە پێویستی بە کلتوری شـەڕە و پشت بە دەســـەڵاتێکی تونـد دەبەسـتێ. ئەنجـام ڕیـشە داکوتـانی دەســـــترۆیی باوکـــــسالاریە. "*[٥١]ئەم ژیـــــریەی پیـــــاو

---

[51]ل٢١ - (ئۆجەلان – ژنۆلۆژی)

"پێکهـــــاتەیەکی پـــــێچەوانەی ژێـــــری ژنـــــی هەیە کە یەکسانیخوازە و وابەستەی سروشتی زیندوو و بەرهەمـی مرۆڤدۆسـتانەیە"*٥٢،"کلتـوری نێچیرەوانـی پێبەپـێ پیـاوی کرد بە هەژمونگەرا"*٥٣

کەواتە نوســـــەر لەســـــەرەتاوە ئینـــــسان دەکـــــات بەدوبەشەوە لەسـەر بنەمـای دوو کلتـوری جیـاواز، بەوەی ژنــان بەشــی خێـری ڕەگەزی مــرۆڤن و پیــاوان بەشــی شـــــەڕەکەیەتی. بەڵام ئەم بۆچـــونە تەواو پـــێچەوانەی زانــستە. چــونکە بە گــوێرەی لێکــۆڵینەوە زانــستییەکان لەسەر پەیدابوونی مرۆڤ و پەیوەندی کۆمەلایەتی نێوان ژن و پیـــاو، ئەم دوبەشـــە لەســـەرەتاکانی کـــۆمەڵگەی مرۆڤایەتیـدا پـێکەوە و یەکسان دەژیـان. یەکسانی ژن و پیــاو دەوری گرنگــی هەبــووە "لە گۆڕانکــاری گرنــگ لە ڕێکخستنی کۆمەڵایەتی ،لەوانە پەیوەندی –جوت بوون ، گەورەیـــی ئـــێمە ، مێـــشکی کـــۆمەڵایەتی وزمـــان ،کە مرۆڤەکان دەناسێنێ". *٥٤

ئەم یەکسانیە ،وەک هـۆبێرت بانکرۆفت دەڵـێ؛ بەهـۆی ئەوەوە بــوە کە "ئـــابوری مـــاڵ لەســـەر بنەمـــایەکی کۆمۆنیـستی بەڕێـوە دەچـوو. . ئەوەی پـێکەوە دروسـت

---

[52] ل١١٩- (ئۆجەلان – ژنۆلۆژی)

[53] ل١٦- هەمان سەرچاوە

[54] https://www. theguardian. com/science/2015/may/14/early-men-women-equal-scientists

دەکـــــرا و بەکاردەهـــــات مـــــوڵکی هەمـــــوان بوو:خانوو،بێستان،قایاغی درێژ. "*٥٥

بۆنمـونە؛"لەلای هایـدیەکان مـاڵی ئەوتـۆ هەبـون ، کە نـــزیکەی لە ٧٠٠ کەس پێکهـــاتبون و یەک ســـەربانیان بەسەرەوە بوە. لەلای نوتکاکانـدا چەنـدین هـۆز لە ماڵێکدا دەژیان. "*٥٦

ئەم مێـژووە دەیـسەلمێنێ کە ئەفـسانەی ڕەگەزگەرایـی "فریـشتەیی"ژن و "دڕنـدەیی" پیـاو نەک هـیچ بنەمـایەکی زانـــستی نـــیە، بەلکـــو "بە پـــێچەوانەوە "**پیـــاوی "دڕنـدەی"جەنگـاوەر ونێچیـرەوان قایـل بـوو بەوەی ،کە ژنەکەی لە پلەوپـایەی یەکەم دایە و خـۆی لە پلەوپـایەی دووەم دایە**،بەڵام پیـاوی شـوانکارەی "نەرمونیـان"،پـشت ئەسـتور بە سـامانەکەی، خـۆی خـستە پـلەی یەکەمەوە و ژنەکەی وەلانا بۆ پلەی دووەم". *٥٧

کەواتە شـــەڕەنگێزی و ســـتەمکاری پیـــاو خەســـڵەتی ئەزەلی و سەرەتایی پیاو نەبوە و لە ئەنجـامی گۆڕانکـاری ئـابوری و کـۆمەڵایەتی لە کـۆمەڵگەی مرۆڤایەتیـدا هـاتۆتە ئـاراوە. ئەم گـۆڕانەی دەوری پیـاویش بەهـۆی کـاری نێچیرەوانیەوە نەبوە، چونکە پیاو لەو قۆنـاغەی دڕندایەتی

---

[55] The Native Races of the Pacific States of North America . Hubert Howe Bancroft

[56] ل٢٧١ ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریێتی تایبەت ودەوڵەت

[57] ل٢٧١(ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریێتی تایبەت ودەوڵەت).

مرۆڤایەتیدا کە کاری ڕاوەشکاری کردوە یەکسان مامەڵەی لەگەڵ ژندا کردوە، لەبەرئەوەی کۆمەڵگە بەشێوەیەکی کۆمۆنیستی ژیاوە و پێویستی بە بەکارهێنانی توندوتیژی نەبوە لەگەڵ یەکتردا. پیاو کاتێک کە بووە بە شوانکارێکی نەرم و نیان ئەوکات بووە بە چەوسێنەرێک و کەسێکی نایەکسان لەگەڵ ژندا.

کلتور بەرهەمی پەیوەندی کۆمەڵایەتی نێوان مرۆڤەکانە، کە خۆی لەسەر بنەما پەیوەندی بەرهەمهێنانی نێوان مرۆڤەکان دێتەئاراوە و ڕەنگدانەوەی ئەو پەیوەندیە کۆمەڵایەتیەیە. لەکاتێکدا پیاو کاری توندوتیژی ڕاوەشکاری لە پێناو بەدەستهێنانی بژێویدا کردوە، بەڵام لەبەرئەوەی ئەو پەیوەندیە کۆمەڵایەتی و ئابوریەی چوارچیوەی ژیانی پیکەوەیی لەگەڵ ئینسانەکانی تردا بۆ دروستکردوە لەسەر بنەمای یەکسانی و هەرەوەزی بوە ،نەک کۆیلایەتی، هەربۆیە شێوازی کارەکەی کلتوری توندوتیژی کۆمەڵایەتی بەرهەم نەهێناوە. بەڵام کاتێک پیاو هەرچەند خەسڵەتی کارە جوتیاری و شوانکاریەکەی نەرم ونیان بوە و وەک ڕاوەشکاریش توندوتیژ نەبوە، بەڵام کلتوری پەیوەندیە کۆمەڵایەتیەکانی لەبەرئەوەی لەسەر بنەمای ململانێی موڵکایەتی تایبەت و کۆنترۆڵی زێدە داهاتی کەسانی تر بنیات نراوە، کەلتورێک بوە پێویستی بە شەڕ و کۆیلەکردنی ئینسان هەبوە. ئەم ڕاستیە زانستیە **تێزی "دڕندەیی پیاو بەهۆی پیشەی**

نێچیرەوانیەوە" ڕەتدەکاتەوە و دەیسەلمێنێ تێزێکە فرِی بەسەر زانستەوە نیە.

لێکدانەوەی ئۆجەلان بۆ سەرهەڵدانی توندوتیژی و ڕیشەداکوتانی بە هۆی پیشەی نێچیرەوانی پیاوانەوە ناتوانێ وەڵامی ئەو پرسیارە بداتەوە کە، بۆچی کاتێک پیشەی پیاوان بوە بە کاری شوانکارەیی و جوتیاری و کرێکاری،کەچی ئەم کلتورە توندوتیژە وەک خۆی ماوەتەوە، لەکاتێکدا ئەم پیشانە هیچیان وەک نێچیرەوانی توندوتیژی تیابەکارنایەت؟

هەربۆیە ئۆجەلان دواتر پەنا دەباتە بەر تێزێکی تر کە دەڵی؛" **پیاوی بەهێز** لەڕووی فیسیۆلۆجییەوە **فێڵ و درۆ و تاڵانی** کردوە بۆیە توانیویەتی باوکسالاری بسەپێنێ".

هەروەها ئۆجەلان دەڵێ ؛"یەکەمین **ڕێکخستنی توندوتیژی "پیاوی بەهێز"** ،بوە، " کەتەنیا ئاژەڵەکانی نەخستە تەڵەزگەوە. . ئەوەی دەستی بەسەردا گیرا خودی ژن، مناڵەکانی و خزمەکانی دیکەی خوێنی بوون. کۆی توانای کلتوری مادی و مەعنەوی هەموان بوو. تاڵانکردنی یەکەمین ئابوری ماڵ بوو. "*[58].

بەم بۆنەیەوە ژن لە ئابوری دەرکرا "ئەم یاریە هیچ ڕایەڵەیەکی سروشتی لەگەڵ ئابوریدا نییە و تەنیا لەڕێگەی **چاوچنۆکی** و داخوازی بەدەستهێنانی ئەوپەڕی

---

[58] ل٢٧ -(ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی)

هێـز و قـازانجەوە خوازیـارە تەواوی هێزەکـانی ئـابوری لەسەروو هەموشیانەوە ژن بخاتە ژێر کۆنترۆڵی خۆیەوە" *٥٩

کەواتـا لەدوای نەمـانی ڕاوشـکاری پیـاو لە ڕێـگەی ماسـولکە و کلتـوری هەژمـونگەرایی و چـاوچنۆکییەوە توانیویەتی ژن بخاتە ژێر کۆنترۆڵی خۆیەوە، کە خـاوەنی **تەواوی ئەو بەرهەمـانەی** کشتوکاڵی و ئاژەڵـداری بـووە، ئەمەش بەبـێ ئەوەی پیـاوهیچ "ڕایەڵەیەکـی سروشـتی" و دەورێکـی لە ئابوریـدا هەبـێ!. بەڵام لای ئـۆجەلان ژن ڕایەڵەی سروشـــتی لەگەڵ ئابوریـــدا هەیە،" لەبەرئەوەی پێگەیانـدنی دانەوێـڵە و مـاڵیکردنی ئاژەڵەکـان بەگرانـی گرێدراوی هزر و پراکتیکی ژن بوو، ئەمە ڕێگای لە پێش ئەوەدا کـردەوە ببێـتە خوداوەنـدە دایکـی **تەواوی ئەو بەرهەمانە**. "*٦٠. پرسیاری سەرەکی لیرەدا ئەوەیە بۆچی و چۆن کە ژن خـاوەنی هەمـوو بەرهەمەکان بوە تەسلیم بە پیـاو بـوە و ژێردەسـتەیی قبـوڵ کـردوە؟ ژنـان ئەگەر خـاوەنی هەمـوو بەرهەمێـک بـون بـۆ نەیـانتوانیوە خۆیـان ڕێکخـستنی ئـابوری و کـۆمەڵایەتی بەپێـی دەسـەڵاتە ئابوریەکەیان سازبکەن و لیگەڕاون ببنە ژێردەسستە؟

---

[59] ل ١٨- (ئۆجەلان – ژنۆلۆژی)

[60] ل٩-(ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی)

ئـۆجەلان هـیچ شـرۆڤە و شـیکردنەوەیەکی زانـستی بەدەســـتەوە نیـــیە، جــگە لەوەی دەڵــێ؛ چـــونکە پیـــاو "چـــاوچنۆک و دڵــڕەق و فێڵبـــازە و تاڵانکـــارە"، ئەمەش "یەکەمـین **ڕێکخـستنی تونـدوتیژی "پیـاوی بەهێـز"** بـوە. کەواتە کـۆی لێکـدانەوەی ئـۆجەلان پـشت بەم تیـۆری " توندوتیژی" یە دەبەستێ کە سیفاتی جیاکەرەوەی پیاوە لە ژن و لەبەرئەوەی پیاو ماسولکەی بەهێزی هەیە! وە پیـاو لە ئەزەلەوە "چاوچنۆک و دڵڕەق و فێڵبازە و تاڵانکارە"!

ئەم تیـۆرە لە ئەفـسانەی ئـاینی دەچـێ وەک لەوەی شـیکردنەوەی زانـستی بـدات بەدەسـتەوە. لای ئەو پیـاو بەوەی لەناچاری و بۆ پێویستی مانەوە بو بە نێچیرەوان، ئیتـر لەوکـاتەوە کلتـور و ئەخلاقـی تونـدوتیژ بـوە بە پەڵەیەکی نەنگی و لێی نابێتەوە.

بێگومـــان زانـــست دەمـــێکە وەڵامـــی ئەم لیکـــدانەوە خورافیـــانەی داوەتەوە، کە "چـــاوچنۆکی و دڵڕەقـــی و فێڵبازی و تاڵانکاری"! سیفاتی هیچ ڕەگەزێکی ئینسان نیە. بەڵکـو هەر تێروانینێکـی ئەخلاقـی و کلتـوری مرۆڤەکـان "هاوتـایە لەگەڵ ڕادەی گەشـەی ئـابوری" و"ئەو پەیوەنـدیە عەمەلیـانەی کە جێگـای چینایەتیـانی لێـوە پێـک دێـت، واتە پەیوەنـدیە ئابوریەکـانی کە بەرهەمهێنـــان و گـــۆڕینەوە دەبەنە پـێش"*[٦١]. لەهەر کـام لە قۆناغەکـانی کۆمۆنیـستی

[61] ل١١٠-(انجلس، ضد دوهرینغ)

سـەرەتایی، کـۆیلایەتی، دەرەبەگـایەتی و سـەرمایەداریدا چینە جیاوازەکـان هەڵگـری ڕەوشـت و کلتـوری جیـان. هەرچەنـد لە هەر دەورانێکـی مێژووییـدا لەبەرئەوەی ئەو چینە جیاوازانە لەناو یەک دەورەی مێژوویدان مەسەلەی هاوبەشیان دەبێ، بەڵام کلتور و ئەخلاقی چینە باڵادەستە ئـابوری و سیاسـیەکانیش نـۆرم و فـۆڕمی ئەخلاقـی و کلتورییان زاڵ دەبن.

هەربۆیە دەبێ لە لێکۆڵینەوە لە دروستبونی ئەخلاق و کلتوری "چاوچنۆک و دلڕەق و فێڵباز و تاڵانکار"! بەدوای جیاوازی کرۆمۆسۆم و ئەخلاقی ئەزەلی ڕەگەزی ژن و پیاوە وە نەبین، بەڵکو هۆکارەکانی ئاڵوگۆڕی دەوری ژن و پیـاوی لە کـۆمەڵگە و لەنـاو خیزانـدا و هۆکـاری هەڵوەشـانەوەی کۆمەڵگـای کۆمۆنیـستی سـەرەتایی و یەکسانی نیوان ئینسانەکان بدۆزینەوە لە ئاکامی گۆڕانی وەزعی مادی و توانایی هێزی بەرهەمهێنانی مرۆڤەکانەوە

بۆیە پێویستە بۆ زانینی ئەم گۆڕانکاریانە لە کلتور و ئەخلاقەوە بچینە ناو باسی ئابوری و بەرهەمهێنان و موڵکایەتی و خێزان، تا بزانین گۆڕانکاری جێگەو ڕیگەی ژنان لە کۆمەڵگەدا لە کوێوە سەرچاوەی گرتوە؟ دواتر دەزانین بۆچی کلتور و ئەخلاقی پیاویش بەرامبەر بەژن گـۆڕاوە؟ بێگومـان گرنگـی ئەم زانـست و یاسـایانەی دیـاردەی چەوسـانەوە و پلەدوویـی ژنـی دروسـتکردوە، نەک بەتەنیـا یارمەتیمـان دەدا لەم کێـشە گەورەیەی

کـۆمەڵگەی مرۆڤـایەتی تێـبگەین، بەڵکـو ڕێگاشـمان بـۆ دەکـاتەوە کە بەشـێوەیەکی زانـستی، نەک لەڕێـگەی خـورافەی کردنـی ژن بە خواوەنـد، بەڵکـو ڕێگـای ڕاسـتەقینەی ئـازادی ژن و بنەماکـانی گێـڕانەوەی دەوری ژن بـۆ نێـو بەرهەمهێنـانی کـۆمەڵایەتی و یەکسانی لەگەڵ پیاودا پەیدابکەین.

بەشی چوارەم

تێزی دوو ئابوری، ئابوری ژنی بەرهەم هێن و پیاوی تاڵانکەر

ئـــۆجەلان دەڵـــێ "هێـــزی دەســـتپێکردنی شۆڕشـــی کـــشتوکاڵی نیۆلیتیـــک ژنە"*[62]،و"شۆڕشـــی کـــشتوکاڵ و ئاژەڵداری لەچواردەوری ژن شێوە دەگرێت"*[63]. هەروەها دەڵێ؛"خـاوەنە ڕاستەقینەکەی ئـابوری ژنە"*[64]،و "هـەرچی چـالاکی نێچیروانـی پیـاوانە پێویستی بە کلتـوری شـەڕە و پشت بە دەسەڵاتێکی توند دەبەستێ. "*[65]،وە "تایبەتمەندیە جەســـتەییەکانی پیـــاو زیـــاتر ناچـــاری ئەوەی دەکـــات لە شوێنە دوورەکان بەدوای نێچیردا بگەڕێت. "*[66]

ســــــەرەتا نــــــازانین ئــــــۆجەلان ئەم مێــــــژوەی لە چ سەرچاوەیەکەوە هێناوە کە دوو ئابوری هەبوە، یەکێکیـان کـــشتوکاڵی ژنـــان و ئەوی تریـــان نێچیرەوانـــی پیـــاوان،

---

[62] ل٨-(ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی)

[63] ل١٣- هەمان سەرچاوە

[64] ل٥٤- هەمان سەرچاوە

[65] ل ٢١- هەمان سەرچاوە

[66] ل١١- هەمان سەرچاوە

وەدەوری ژنــان بەرهەم هێنــانی دانەوێــڵە بــوە و دەوری پیاوان ڕاوەشکاری؟

ئەوەی زانست نیشانمان دەدات، سـەرەتا کۆمەڵگە لە ڕاوەشکاریەوە دەستی پێکردوە و دواتر کاری ئاژەڵداری وکـشتوکاڵی هــاتۆتە ئــاراوە. وە لەکاتێکـدا ئاژەڵــداری و کـــشتوکاڵی بـــوەتە شـــێوازی ســـەرەکی ئـــابوری و بەرهەمهێنـــان ئێتـــر ژنـــان نەک تەنهـــا وەکـــو ڕەگەزی باڵادەسـت نەمـاون بەڵکـو ژێـر دەسـتە و پلەدووبـون. بـا کەمێک ئەم دەورانە ئابوری و گۆڕانکاریانەی دەوری ژن و پیـــاو بەپێـــی زانـــستی بەردەســـت ڕون بکەیـــنەوە تـــا بیـــسەلمێنین کە **تێـــزی** "**دوو ئـــابوری، کـــشتوکاڵی و ئاژەڵـــداری ژنـــان و نێچیرەوانـــی پیـــاوان**" ی ئـــۆجەلان لەسەردەمی دایکسالاریدا هیچ بنەمایەکی زانستی نیە.

لای مۆرگـان، کـۆمەڵگەی مرۆڤـایەتی بە سـێ قۆنـاغـدا تێپەڕیوە کە دڕندایەتی ، بەربەری و شارستانیە.

"دڕنـدایەتی- ئەو قۆنـاغەیە تێدا خاوەنـداریێتی بەرهەمە ئامادەکـــانی سروشـــت بەســـەریدا زاڵە. ئەو بەرهەمـــانەی ئێنـــسان دروســـتی دەکـــا بـــریتیە لەو کەرەســـتانەی کە یـــــارمەتی دەدا بتـــــوانێ بەرهەمە سروشـــــتیەکانی دەستکەوێ"و"لە قۆناغی باڵای دڕندایەتیدا؛ ڕاوشکار بـو بە لقێکی ئاسایی کـارکردن"، "بەربەریزم- دەسـتپێکی قۆنـاغی ئاژەڵـــداری و جوتیـــاری بـــوو، قۆنـــاغی وەگیرهێنـــانی ڕێبازەکـــانی زیـــادکردنی بەرهەمە سروشـــتیەکان بـــوو بەهـۆی چـالاکی مـرۆڤەوە"، و "ژیـاریی(شارسـتانی)- ئەو

قۆناغەی کە مرۆڤ تێیدا فێری چارەسەرکردنی بەرهەمە سروشتییەکان بوو، یاخود کتومت قۆناغی هونەری پیشەسازی بوو. " *[٦٧]

کەواتە مرۆڤەکان لەقۆناغی دڕندەییدا، یەک ئابوریان هەبوە کە لەسەری ژیاون ئەویش ڕاوەشکاری و ڕاوەماسی بوە و بەرهەمەکان خۆیان دروستیان نەکردوە بەڵکو خۆیان تەنیا کەرەستەی ڕاوکردنیان دروستکردوە. "دابەشکردنی کار بە شیوەکی پەتی خۆڕسک و سروشتی بوو. . پیاوان لەدارستان و ژنان لەماڵەوە. هەریەکەیان خاوەنی ئەو ئامرازانەبون،کە بەکاریان دەهێنا و دروستیان دەکرد:**پیاو خاوەنی چەک و پێداویستیەکانی ڕاوشکاری و ڕاوەماسی بوو، ژنیش خاوەن کەرەستەکانی نێوماڵ بوو.** "[٦٨]

بەپێی ئەو یەکەمین کاردابەشکردنە سروشتیەی نێوان ژنان و پیاوان ، ژنان خاوەنی کەرەستەی نێوماڵ بوون. بەڵام بەرهەمی ئەم ڕاوەشکاریە لە نێو هۆز و خێڵەکاندا بە شی خۆراکی خۆیان و مانەوەیانی دەکرد ، بەرهەمێکی زیاد لە پێداویستی خۆیان کەڵەکە نەدەبوو تاکو بۆ گۆڕینەوە بەکاری بهێنن، هەربۆیە هەموو لە سەر بەرهەمی ڕاوەشکاری بەیەکسان دەژیان و یەکسانی لەنێوان ژن و پیاودا هەبوە.

---

[67] ل ٥٦(ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریێتی تایبەت ودەوڵەت)

[68](ئەنگلس لەو کتێبەی بانکرۆفت وەری گرتوە).

"ئابوری کۆمۆنیستی پێشووی نێومـاڵ کە بەبێ هـیچ مەرجێـک تـا قـولایی پـلە ناوەنجیەکـانی بەربەریـزم زاڵ بوو"*[69]. کەواتە لەکاتێکدا "قۆنـاغی نـاوەنجی بەربەریـزم؛ لەڕۆژهەلات بە دەسـتەمۆکردنی ئـاژەڵە ماڵیەکـان دەسـت پـێ دەکـات"*[70]. "دانیـشتوانی ئاسـیا لە قۆنـاغی نـاوەنجی بەربەریزمـــدا ،وەرزێـــری بە شـــێوەیەکی ســـەرەتایی لە نێوانیانـدا سـەریهەڵدا. بەهـۆی کەشـوهەوا ،بـێ دابینکردنـی ئالیــک ، بۆزســـتانی ســـارد و تـــوش ودورودرێژ،ژیـــانی شـوانکاری ئەسـتەمە،لەپای ئەمەشـدا بایەخـدان بەلەوەڕ و تـۆو وەشـاندن کـارێکی پێویـست بـوو و دەبـوایە ئەنجـام بدرێت. . لەوێدا دانەوێڵە پێشتر بۆ مەڕومالات هاتەبەرهەم و پـاش مـاوەیەکی کـورت بـو بەخـۆراکی خـودی مـرۆڤ. "*[71]

لێـــرەوە ڕونـــدەبێتەوە کە ئـــابوری کۆمۆنیـــستی، واتەهەرەوەزی و یەکسان، لەگەڵ دەسـتەمۆکردنی ئـاژەڵە ماڵیەکـان و کشتوکاڵدا بەرەو هەڵوەشـانەوە چـوە. کەواتە ئـــابوری ســـەرەکی کۆمۆنیـــستی ئـــابوری ئاژەڵـــداری و کشتوکاڵی نەبوە بەڵکو ڕاوەشکاری بوە.

[69] ل٧٢- ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریێتی تایبەت ودەوڵەت

[70] ل ٥٠- (هەمان سەرچاوە)

[71] ل ٢٧٠ (هەمان سەرچاوە)

ئەگەر ئەم تیـزەی ئـۆجەلان ڕاسـت بێـت دەڵـێ ؛" لەبەرئەوەی پێگەیانـدنی دانەوێـڵە و مـاڵیکردنی ئاژەڵەکـان بەگرانی گرێدراوی هزر و پراکتیکی ژن بوو، ئەمە ڕێگـای لە پـێش ئەوەدا کـردەوە ببێـتە خوداوەنـدە دایکـی **تەواوی ئەو بەرهەمـانە**. "*[72]. ئەوا دەبێت لە دەورانـی ئاژەڵداری و کـــشتوکاڵیدا ئـــابوری کۆمۆنیـــستی گۆڕدرابێـــت بە ئابوریەکی فێمێنیستی کە ژنی کردبێتە خاوەندی **تەواوی ئەو بەرهەمـانە**. واتە ئەگەر بەپێـی ئەم تێزە بێت کاتێک یەکسانی نێوان مرۆڤەکـان و یەکسانی نێوان ژن و پیـاو نەمـاوە لە ئـابوری ڕاوەشـکاریدا، ئەوا ژنـان لە ئـابوری ئاژەڵـداری و کـشتوکاڵیدا بـاڵا دەسـت بـوون و پیـاو ژێـر دەسـت بـوە! ئـۆجەلان بـۆ ئەم ئـابوریە فێمێنـستیە هـیچ سەرچاوەیەکی زانستی ئاماژە پێنەداوە.

ئێمە سـەرچاوەیەک شـک نـابەین کە بڵـێ ژنـان کـاری کـشتوکاڵ و بەرهەمهێنـانی دانەوێڵەیـان کـردوە و پیـاوان تەنیـا نێچیـرەوان بـون. چـونکە ئەگەر کاردابەشـکردنێکی لەم چەشنە هەبوایە ئەوا ژنانی دەکردە خـاوەن دەسـەڵاتی ئـابوری و داهـاتی زیـاتر لە بەرهەمـی کـاری نێچیرەوانـی پیـاوان و بەم پێـیە پیـاوان نەیـان دەتـوانی ژنـان بـکەنە ژێردەسـتە. بەپـێچەوانەوە سـەرچاوەکان پێمـان دەڵـێن سـەرەتا مـرۆڤ دەسـتی بەڕاوەشـکاری کـردوە و پاشـان

---

[72] ل٩-(ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی)

مەڕ و مـــالاّتی بەخێـــو کـــردوە و دواتـــر کـــشتوکاڵی دۆزیـوەتەوە. کـاتێکیش مـرۆڤ ئاژەڵـداری و کـشتوکاڵی کردوە ئابوری کۆمۆنیستی ،کە یەکسانی لە نێوان ژن و پیاودا هەبوە، هەڵوەشاوەتەوە و پیـاوان بـونە بالاّدەسـت و ژنـان بـونەتە ژێـر دەسـتە. واتە لە قۆنـاغی ئاژەڵـداری و کشتوکاڵیدا پیاوان خاوەنی **تەواوی ئەو بەرهەمانە** بوون. لەدوای ئـابوری کۆمۆنیـستیەوە ئـابوریەکی نایەکـسان و پیاوسالاریمان هەیە نەک ئابوری فێمینیستی و ژنسالاری. لەگەڵ سەرهەڵدانی ئاژەڵداری و کشتوکاڵی باوکسالاری و موڵکایەتی تایبەتی جێگای دایکسالاری و موڵکایەتی گشتی دەگـرێتەوە و ژنـان نەک نـابن بە خـاوەنی **تەواوی ئەو بەرهەمـانە** بەڵکو پیـاوانن کە دەبـنە خـاوەنی **تەواوی ئەو بەرهەمـــانە** و هاوکـات خـاوەنی ژن و منـاڵ و کـۆیلەی ماڵیش.

هۆکـاری ئەمەش ئەوەیە کە لە قۆنـاغی بەربەریزمـدا **بەهـــۆی ئاژەڵـــداری و کـــشتوکاڵەوە** دەگەیـــن بەوەی مرۆڤەکان تەنیا لەسەر بەرهەمی ئامادەی سروشت نـاژین بەڵکـــو خۆیـــان **بەرهەمە سروشـــتیەکان زیـــاد دەکەن.** پێویـــستە لێـــرەدا لە دەوری گرنـــگ و میحـــوەری ئەم **زیادبونی بەرهەمەی** چالاکی مرۆڤ وردبینەوە،وە بزانین چ ئاڵوگۆرێـک لە کـۆمەڵگە و پەیوەنـدی کـۆمەڵایەتی و جێگـای ژنانـدا دروسـت دەکـا و بەهـۆی ئەم زیـادبونی بەرهەمەوە موڵکایەتی ژن و پیاو چی بەسەر دێت؟

"هەندێک لەوهۆزانەی زیاتر پێشکەوتوبون-ئاریەکان وسامیەکان،لەوانەیە تۆرانیرەکانیش- لەپێشدا ماڵیکردنی مەڕومالآت وپاشان بەخێوکردن وڕاگرتنیان کردبێتە لقێکی سەرەکی کارەکانیان. ئەوەش بریتیە لە **یەکەمین دابەشبونی گەورەی کاری کۆمەڵایەتی**. هۆزە شوانکارەکان نەک لە هۆزە بەربەریەکانی تر بەرهەمیان زیاتر بوو، بەڵکو بەرهەمهێنانی هۆیەکانی ژیانیشیان جیاواز بوو. بەم شیوەیە گۆڕینەوەی کالآوشتومەک بۆ یەکەمین جار ڕەخسا. . "*[٧٣]

کەواتە **زێدە بەرهەم، دابەشکردنی کار و گۆڕینەوە** دێنێتە ئارا کە پێشتر نەبوە.

"گەشەکردنی ئاستی بەرهەمهێنان لە سەرجەم بوارەکاندا-ئاژەڵداری،وەرزێری،پیشەگەری مالان-توانایەکی بەهێزی بەخشیە کاری مرۆڤ بۆ **بەرهەمهێنانی بڕێکی زیاتر** لەو ڕادەیەی کە بۆ بەردەوامی ژیان پێویستی بوون. خواستی هاتنەکایەی **هێزی نوێی کارکردن** سەریهەڵدا. شەڕ ئەو هێزەی بۆ دەستەبەرکردن:دیلەکانی شەڕ کران بە **کۆیلە**. "*[٧٤]

لێرەوە "یەکەمین دابەشکردنی کاری کۆمەڵایەتی. . پەرەی بە بەرهەمی کار،واتە سەروەت و سامان،دا. . وە

---

[73]ل٢٦٧- ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریێتی تایبەت ودەوڵەت

[74]ل ٢٧٠- ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریێتی تایبەت ودەوڵەت

یەکەمین دابەشبونی کۆمەڵگای بەسەر دوو چیندا سەری هەڵدا:چینی گەورە پیاوان و چینی کۆیلە،چەوسێنەر و چەوساوە. "*[75]

واتە لە کاتێکدا لە ئاژەڵداری و کشتوکاڵیەوە زێدە بەرهەم و پێویستی بە هێزی نوێی کارکردن سەرهەڵدەدا، ئابوری کۆمۆنیستی دەگۆڕێ بە ئابوری کۆیلایەتی و کۆیلە دەبێ بە هێزی زیادکردنی بەرهەم و پەیوەندی کۆیلایەتی جێگەی یەکسانی نێوان مرۆڤەکان دەگرێتەوە. لە ئەنجامدا پەیوەندی نێوان ژن و پیاویش دەچێتە چوارچێوەی ئەم پەیوەندیە کۆمەڵایەتیەی کۆیلایەتی نێو کۆمەڵگەوە و "**خاوەنداریێتی مەڕومالات و جەڵەب لەگەڵ سامانە نوێیەکان شۆڕشێکیان بەسەر خێزاندا بەرپاکرد**". *[76]

"بەپێی نەریتی دابەشبونی کار لە نیو خێزانی ئەو ڕۆژگارەدا، مێرد دەبوایە خۆراک و ئامڕازە پێداویستیەکانی ئەو کارە پەیدابکات، کەواتە مافی خاوەنداریێتی ئامڕازەکانی ئەو کارەی لە چنگ دابوو، کاتێک گرێی ژن و مێردایەتی هەڵدەوەشایەوە، پیاو ئەو ئامڕازانەی لەگەڵ خۆدەبردن، بەڵام ژنەکە دەفر و کەرەستەکانی نێومالی بۆ دەمایەوە. بەپێی دابونەریتی

[75] ل ٢٧٠- ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریێتی تایبەت ودەوڵەت

[76] ل ٢٧٠- هەمان سەرچاوە

باوی کۆمەڵگای ئەو سەردەمە، **مێرد خاوەن** سەرچاوە نوێیەکانی خۆراک بوو، واتە **ئاژەڵەکانیش**، هەروەها لەدواییدا بوو بە **خاوەنی** ئامڕازە نوێیەکانی کارکردن، واتە **کۆیلەکانیش** بۆ ئەو بوون. "*[٧٧]

لێرەدا ڕۆشن دەبێتەوە کە بەپێی هەمان دابەشکردنی کار لە نێو خێزان **پیاوان** دەبێتە خاوەنی **تەواوی ئەو بەرهەمانە نەک ژنان.** ئەم گۆڕانە لە موڵکداریێتی هۆزەوە بۆ موڵکداریێتی پیاوانی سەرۆکی خێزان دەبێتەهۆی گۆڕانی پەیوەندی کۆمەڵایەتی نێوان ژن و پیاو.

بەم پێیەش"هەمان ئەو هۆکارەی پێشتر دەسەڵاتی ژنی لە نێوماڵ دەستەبەرکرد:واتە سنوربەندی لە بەڕێوەبردنی کاروباری نێوماڵ،ئێستاش هەمان هۆکار دەسەڵاتی پیاو لە نێوماڵدا دەسەپێنێت: کارەکانی نێو ماڵان کە ژنان دەیکەن لە چاو کاری بەرهەمهێنەری پیاودا، کەم بایەخ بوون ؛ کاری پیاوان لە هەموو شتێک بایەخدارتر بوو، بەڵام کاری ژنان تەنیا وەکو پاشکۆیەکی پوچەڵ ڕەچاوکرا". *[٧٨]

کەواتە ژنان لە چاخی دڕندەیی مرۆڤایەتیدا، کە ئابوری بریتی بوە لە ڕاوەشکاری، کاری ناوماڵیان کردوە نەک کشتوکاڵ و ئاژەڵداری، وە کاتێک شوانکارەیی و کشتوکاڵ هاتۆتە ئارا ژن لەبەرئەوەی هەر کاری ناوماڵی

---

[77] ل٩٨ ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریێتی تایبەت ودەوڵەت

[78] ل ٢٧١- ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریێتی تایبەت ودەوڵەت

کردوه کراوەتە پاشکۆی پیاو نەک خاوەنی **هەموو داهاتی** کشتوکاڵی و شوانکارەیی بوبێت. ئەمە نیشانی دەدا کە کاری ناوماڵی ژن لەم دوو قۆناغە جیاوازەدا دوو جێگای جیاوازی هەبوە بەهۆی گۆڕانی ئابوری کۆمەڵگەوە.

لە قۆناغی دڕندایەتی تا ناوەڕاستی بەربەریزمدا، لە ژیانی هەرەوەزی هۆزە سەرەتاییەکاندا جێگا و ڕێگای بەرزی ژن و یەکسانی لەگەڵ پیاودا بەرهەمی **گرنگی دەوری کاری ناوماڵ بوە**، کە بونی پەیکەری خواوەندە ژنەکان لەپاڵ خوداوەندە پیاوەکاندا ئەم ڕاستیە دەسەلمێنێ.

ژن لە کۆمۆنەی سەرەتاییدا کە ئابوری بریتی بوە لە دابینکردنی پیداویستی مانەوە و بەرهەمەکانی لەمە زیاتر نەبوە، کاری نیوماڵی وەک کارێکی کۆمەڵایەتی و گەورە بۆ حسابکراوە چونکە لەو هۆزە کۆمۆنیانەدا " کە نزیکەی لە ٧٠٠ کەس پێکهاتبون و یەک سەربانیان بەسەرەوە بوە" و کە وەک چێشتخانەی گشتی و جلشۆرگەی گشتی و دایەنگای گشتی ئێستا وابوە. "لەسایەی ئابوری دێرینی کۆمۆنیستی نێوماڵ، کاتێک چەندین ژن و میرد وەچەکانیانی لەخۆگرتبوو، بەڕیوەبردنی ئەم ئابورییە کەلەسەر ئەستۆی ژنان بوو، پیشەیەکی کۆمەڵایەتی گشتی زۆر پیویست بوو بارتەقای وەگیرهێنانی خۆراک و بژێوی بوو لەلایەن پیاوانەوە. "*[٧٩]. "بەلاّم لەگەڵ پەیدابونی خێزانی پەتریارکی، بارەکە بەجۆرێکی تر گۆڕا،

[79] ل ١٢٨- ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت

. چــونکە ئــابوری نێومــاڵ مــۆرکی کــۆمەڵایەتی خــۆی لەدەســتدا و چیتــر پەیوەنــدی بە کــۆمەڵگەوە نەمــا و بــوبە پیــشەیەکی تــایبەتی؛ ژنــانیش تێیــدا بــون بە کــارەکەری ســــــەرەکی و لە بەشــــــداریکردن لە بەرهەمهێنــــــانی کۆمەڵایەتیدا وەدەرنران. "*٨٠

لێــرەوە دەردەکەوێ کە کــاری نێــو مــاڵ لە**کــارێکی کۆمەڵایەتی گەورەوە** (کە بەشێک بووە لە بەرهەم هێنانی کۆمەڵایەتی کۆمۆنیستی) بۆ کارێکی تایبەتی و بچوکی نێو ماڵی خێزانێکی بچوکی شوانکار یا جوتیار دەگۆڕێ، کە لەچــاو کــار و بەرهەم هێنــانی پیــاودا کەم بــایەخ بــوون؛ کــاری پیــاوان لە هەمــوو شــتێک بایەخــدارتر بــوو، بەڵام کاری ژنـان تەنیـا وەکو **پاشـکۆیەکی پوچەڵ ڕەچـاوکرا**". *٨١

ئەمــانە ئەو ئــاڵوگۆڕانە بــون کە لەدەرەوەی مــاڵ و خێزانــدا وبەواتــایەکی تــر لە بەرهەمهێنــانی کۆمەڵایەتیــدا ڕویداوە و بونە هۆوسـەرچاوەی گۆڕانکـاری لە خێـزان و پەیوەنـدی ژن و پیـاو و جێگەوپلەوپـایەی ژن لە کۆمەڵـدا. جێگــای ژن لە ئەنجــامی زێــدە بەرهەمــی ئاژەڵــداری و کشتوکاڵی لە پلەی خواوەندی یەکسانەوە دەبێتە کۆیلەی ژێردەستی پیاوی سەرۆکی خێزان.

---

[80] ل١٢٩- هەمان سەرچاوە

[81] ل ٢٧١- هەمان سەرچاوە

کەواتە بە پێچەوانەی تێزەکانی **ئۆجەلان** کە دەڵێ؛ "هێزی دەستپێکردنی شۆڕشی کشتوکاڵی نیۆلیتیک ژنە"[82]*و"شۆڕشی کشتوکاڵ و ئاژەڵداری لەچواردەوری ژن شێوە دەگرێت"*[٨٣]،وە"خاوەنە ڕاستەقینەکەی ئابوری ژنە"*[٨٤]. ڕاستیەکەی ئەوەیە کە لەمێژوودا شۆڕشی کشتوکاڵی و ئاژەڵداری لە دەوری موڵکداریێتی پیاو شکڵی گرتوە و پیاو بوەتە خاوەنە ڕاستەقینەکەی ئابوری. ئەم **پێشکەوتنە ئابوریەی ئاژەڵداری و کشتوکاڵی هەرەسی بە دایک سالاری و دەسەڵاتی ژن هێنا کە شکستێکی مێژوویی بوو بۆ ڕەگەزی مێیینە**"*[٨٥].

لە ئابوری کشتوکاڵی و ئاژەڵداریدا چ دەورێکی ئابوری بۆ ژنان دەمێنێتەوە؟

ئۆجەلان دەڵێ؛ "ڕۆڵ بینینی **ژن لە سەنتەری ئابوریدا** خاسیەتێکە دەرکی پێدەکرێت. چونکە **منداڵی دەبێت و بەخێوی دەکات**. "*[٨٦]. ئەمەش پێچەوانەی ڕاستیە مێژوویەکەیە. لەبەرئەوەی کاتێک **ژن لەسەنتەری ئابوریدا** دەبنە **ئامرازێکی سادە بۆ دروستکردنی منالان**، ئەمە ڕێک ئەو شکستە مێژوویی جیهانیەیەکە ژنانی کردە

---

[82] ل٨-(ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی)

[83] ل١٣- هەمان سەرچاوە

[84] ل٥٤- هەمان سەرچاوە

[85] ل ١٠١ - ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریێتی تایبەت ودەوڵەت

[86] ل ١٨- (ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی)

کۆیلەی دروستکردنی میراتگر بۆ خێزانی پەتریارکی پیاو. لەبەرئەوەی ژن لەم ڕۆڵە دایکانەیدا لە **سەنتەری ئابوریدا نیە بەڵکو لە پەراوێزیدایە**. ئۆجەلان کە ئیدعای ئەوە دەکا کە " **ئابوری پیشە و چالاکی کۆمەڵایەتی خودی ژنە**"*[87] ،بەڵام لای ئەو ئەم ئابوریە کورت دەبێتەوە بە ئابوری دروستکردنی منداڵ و بەخێوکردنی، وە ئەم ڕۆڵە بە سەنتەری ئابوری دادەنێ. ئایا ئەگەر ئەم دەوری دروستکردنی منداڵ لەلایەن ژنەوە بە پەراوێزخستنی ژن دابنێین چی لەو تێزەی " **ئابوری پیشە و چالاکی کۆمەڵایەتی خودی ژنە**" ی ئۆجەلان دەمێنێتەوە؟ بۆچی ئەگەر ئابوری بەپێی دابەشکردنی ڕەگەزی لە ئەزەلەوە بە ژن بەخشراوە ئەم دەورەی ژن لە ئابوری ئاژەڵداری و کشتوکاڵی دەورانی کۆیلایەتی و دەرەبەگایەتیدا لە کوێ دایە؟ ئایا وایە ئەگەر پیاو، بەپێی تێزەکانی ژنۆلۆژی بەهۆی ڕەگەزەکەیەوە "**هیچ ڕایەڵەیەکی سروشتی لەگەڵ ئابوریدا نییە**" ئەی ئابوری و بەرهەمهێنان لە دەورانی کۆیلایەتی و دەرەبەگایەتی و سەرمایەداریدا چۆن لەلایەن پیاوەوە بەڕێوەبراوە و کۆنترۆڵ کراوە؟

ئاشکرایە ژنۆلۆژی ناتوانێ تێبگات کە لە ئابوری ئاژەڵداری و کشتوکاڵیدا ژن پەراویز دەخرێت چونکە ئەو پێی وایە کە تەنیا ئەو جۆرە ئابوریانە سروشتین،

---

[87] ل١٣٤- (ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی)

هەربـۆیە دەبـێ ژن تیایـدا باڵادەسـت بێـت چـونکە ژن **ڕایەڵەیەکـی سروشـتی لەگەڵ ئابوریـدا هەیە و "خـاوەنە ڕاســتەقینەکەی ئــابوری ژنە"***[88]. بەڵام ئاشــکرایە بە پــێچەوانەی ئەم تێــزە "سروشــتیانەوە" ژن لە ئــابوری ئاژەڵــداری و کــشتوکاڵی دەورانــی کــۆیلایەتی و دەرەبەگایەتیدا **ڕایەڵەیەی سروشتی لەگەڵ ئابوریدا نامێنێ و پیاو دەبێتە خاوەنە ڕاستەقینەکەی ئابوری**. هەر بەو هۆیەشـەوە ژن لەم ئـابوریە "سروشـتیەی" ئاژەڵـداری و کشتوکاڵیدا لەمەیـدانی کـار و بەرهەمهێنـانی کـۆمەڵایەتی دادەبڕێندرێ.

دیـسانەوە بە پـێچەوانەی تێـزی **"لە مـۆدێرنیتەی سەرمایەداری ژن لە ئابوری بەدەرنرا"***[89]، ژنان تەنیا لەم ئـابوریە "ناسروشـتیەی" سـەرمایەداری پیشەسازیدایە کە دێـنەوە مەیـدانی بەرهەمهێنـانی کـۆمەڵایەتی سـەرەڕای ئەوەی هێشتا سیستەمی پیاوسـالاری خێزان باڵادەستە و نایەکسانی لە نێو ژن و پیاودا بەردەوامە.

بەم پێیە **تێزی ژن بەرهەمهێنەرە و پیـاو تاڵانکـارە، تێزێکـی ڕەگەزگەرایـی سـەراپا نازانـستیە**. لەبەرئەوەی بینیمان بەپێی سیستەمی بەرهەمهێنان دەوری ژن و پیاو دیاریکرا. لە سەرەتادا هەردوکیان بەشداربون لە ئابوری

---

[88] ل٥٤ -(ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی)

[89] ل١٨ - هەمان سەرچاوە

کـۆمەڵایەتی کۆمۆنیـستی و هەرەوەزیـدا و دواتـر کاتیـک سیـستەمی بەرهەمهێنــان پـشتی بە کـۆیلایەتی بەسـت و جیاوازی چینایەتی دروست بوو، ئەوکات ژن لە سەنتەری ئـابوری و بەرهەمهێنـان دورخـرایەوە و کـاری نێومـاڵ و دروســـتکردنی منــاڵ وەک کــاری کەنیــزەک و کــۆیلەی ئارەزوی پیاو بۆ ژن نرخێندرا.

بەکورتی یاسای موڵکـایەتی و گۆڕینی لە موڵکـایەتی گشتیەوە بـۆ موڵکـایەتی تـایبەتی،کە کۆمەڵگەی مرۆڤـایەتی لەسـەری ڕۆشـتوە، ڕێـگەی بە پیـاو داوە دەسـەڵاتداریێتی بەرهەم هێنـــان و خێـــزان بگـــرێتە دەســـت، وە ژن لە بەرهەمهێنـان دوربخـرێتەوە و بکـرێتە کـۆیلە لە نێوماڵـدا. ئەم لێکدانەوەیە کە کاری پیاو بۆ **تالانکردنی ئـابوری مـاڵ هیچ ڕایەڵەکی سروشتی نەبوە لەگەڵ ئابوریدا** بەتەواوەتی پـــێچەوانەی ئەو ڕاســـتیەیە کە پیـــاو لە پرۆســـەی بەرهەمهێنانـدا و لەگەڵ گەشـەی بەرهەمهێنانـدا کـۆنترۆڵی ئەو موڵکایەتیەی کردوە کە پێشتر موڵکـایەتیەکی گـشتی و هاوبەش بووە. گۆڕینی موڵکایەتیە لە موڵکـایەتی هـۆزەوە بۆ سەرۆکی خێزان بوە نەک لە موڵکایەتی ژنەوە بۆ پیـاو، نەک وەک ئەوەی ئۆجەلان دەڵێ؛" **تەواوی ئەو بەرهەمانە**" هـــی ژن بـــوە و پیـــاو دزیـــویەتی. ئەم گواســـتنەوەی موڵکایەتیە لە ئەنجامی زێدە بەرهەم و لە درێژەی چـالاکی و گەشـەی ئابوریـدا بـوە نەک کـاری ڕاوڕوت و بە هـۆی ماسولکە بەهێزەکانی پیاوی نێچیرەوانی دڕندەوە بوبێت.

تەفـــــسیری ڕەگەزگەرایـــــی ئـــــۆجەلان بەوەی ئەم هۆکـارانەی باڵادەسـتی پیـاو، بەتایبەتمەندی فسیۆلۆجی و پێکهاتەی ماسولکەکانی پیاو، یاخود بە ئەخلاقی تاڵانکاری و درۆ و تەڵەکەبـــازی ئەم ڕەگەزە دابنـــێ، نیـــشانەی نازانستی بونی "**ژنۆلۆژی**"یەکەیەتی.

ئێستا دوای ئەوەی بەرپەرچـی تێـزی دوو ئـابوری و دوالیزمـی بەرهەمهێـنەر و تـاڵانکەری دوو قـوتبەکەی نێـو خێزان، ژن و پیاو، درایەوە لەڕێگای خستنەڕووی قۆنـاغە ئابوریەکـــانی گەشـــەی کـــۆمەڵگەی نێچیرەوانـــی بەرەو ئاژەڵـداری و کـشتوکاڵی و بنەمـا ئابوریەکـانی گـۆڕانی پەیوەنـدی کـۆمەڵایەتی نێـوان ژن و پیـاو، بـۆ تێگەیـشتنی زانـستی لە کـاریگەری ئەم گەشـەی ئـابوری ئاژەڵـداری و کشتوکاڵیە بەسەر جێگاو ڕێگـای ژن لە کۆمەڵدا و بەسـەر پەیوەندی ژن و پیاوەوە، پێویستە بچینە سـەر وردەکـاری ئەو ئاڵوگۆڕانەی بەسـەر مەسـەلەی خێزان و دایکسالاری و خێڵـدا دێت. پێویـستە بـزانین شـکڵ و شـیوەی خێـزان خۆی چی بوە و چ گۆڕانێکی بەسـەرداهاتوە؟ دایکسالاری و باوکـــسالاری چـــیە و چ پەیوەنـــدیەکی بە ئـــابوری کۆمۆنیستی و کۆیلایەتیەوە هەیە؟

بەشی پێنجەم

مێژووی خێزان و مافی دایک و باوکسالاری

لە پێش دەستپێکردنی ئەم بەشەدا دەمەوێ بڵێم کە من لە جێگای وشەی"دایکسالاری" وشەی "مافی دایکایەتی" بەکاردەهێنم، چونکە دایکسالاری ئەو وێنەیە دەدات بەدەستەوە کە ژن وەکو ئێستای باوک سالاری لە دەورەیەکدا خاوەنی منداڵ و موڵکایەتی و هۆیەکانی بەرهەم هێنان بووە. بەڵام ئەمە وێنەیەکی هەڵەیە. نەماف و نە موڵکایەتی لە دەورانی مافی دایکایەتیدا مانای نەبوە، لەبەر ئەوەی لە کۆمەڵگەی مرۆڤایەتیدا سیستەمی کۆمۆنیستی و یەکسانی ئینسانەکان زاڵ بوە بەسەریدا و مافی دایکایەتی نوێنەرایەتی سیستەمێکی کۆیلایەتی و ژێردەستەیی پیاوانی نەکردوە.

هەروەها کاتێک باسی خێزان و پەیوەندی نێوان ژن و پیاو دەکەین لە خێزاندا باسی دیاردەی خێزانی تاک ژن و مێردایەتی ناکەین، بەڵکو باسی ئەو پرۆسەیە دەکەین کە خێزان و ژن ومێردایەتی پێداتێپەڕیوەو خێزانی تاکە ژن ومێردایەتی تەنیا یەکێک لەشێوازەکانی خێزان بوە. بەڵام تێگەیشتنی باو لەخێزان تێگەیشتنێکی ناتەواوە بەوەی هەموو مەسەلەکانی وەک مافی دایکایەتی و پەیوەندی ژن

وپیـاو دەخـاتە قـاڵبی خێزانـی تـاک ژن ومێـردایەتیەوە و بەمەش لە دەورانی مافی دایکایەتیدا پێی وایە کە ژن لەناو خێزاندا باڵادەست و پیاو ژێردەستە بووە و ژن خـاوەنی هۆیەکانی بەرهەمهێنان بوە و خـاوەنی زێدە بەرهەم بوە. ئەمە هەمـــان تێڕوانینـــی هەڵەی ئـــۆجەلانە کە وەک هەر خەڵکێکـی سـادە و دور لەزانـست هەمـان بۆچـونی سـادە وسـاکاری نـاو کۆمەڵگە بنەمـای تێگەیشتنێتی لە دیـاردەی خێـزان. تێگەیـشتنی نادروسـتی :ژنۆلـۆژی"یـش لەســەر مێژووی مافی دایکایەتی و گۆڕانی بۆ باوکسالاری هەمـان بنەمای نەبونی تێگەیشتنێکی زانستیانەیە لەسـەر مێژووی سیـــستەمی کـــۆمەڵایەتی خێـــزان و خێـــڵ و مێـــژووی دیالەکتیکی پرۆسەی گۆڕانی ئەم سیستەمە کۆمەڵایەتیەی خێزان.

هەربۆیە لەم بەشەدا پێویستە بەدرێژی باسی مێژووی خێزان و گۆڕانی مافی دایکایەتی و بۆ باوکسالاری بکەین تـا ئەفسانەکانی ئۆجەلان ڕاسـت بکەینەوە و ئەو زانستە بخەیـــنەڕوو کە دەتـــوانێ نەخـــشەی ئەم سیـــستەمە مێـــژوویەی خێـــزان و پەیوەنـــدی نێـــوان ژن و پیـــاو شیبکاتەوە و تێگەیشتنێکی زانستیمان بداتێ لەسەر ئەوەی یاســاکانی ئەم سیـستەمە کـۆمەڵایەتیەی خێـزان چـیە و ئایندەکەی بەرەو چی دەچێ؟

سەرەتا لەسەر مێژووی دەستپێکردنی زانستی خێزان ، ئەنگلس ئاماژە بۆ ئەوەدەکا کە؛

"لێکـۆڵینەوە لە مێـژووی خێـزان لە سـاڵی ١٨٦١ ەوە دەست پێ دەکات، کاتێک کتێبی (مـافی دایکـایەتی) لەلایەن "بـاهۆڤن" ەوە بڵاوکـرایەوە. دواتـر مـاک لینـان و پاشـان لەسـاڵی ١٨٧١ مۆرگـان بە کەرەسـتە و بـابەتی نـوێ و هەمەلایەنە و یەکـاڵاکەرەوە دەرکەوت و "سیـستەمەکانی ڕەچەڵەک و خزمـایەتی"، "ژن و مێردایەتـی سـەرەتایی"، و "کۆمەڵگای دێرین" لە کتێبەکانی مۆرگانن. "*[٩٠]

وە" ئەم دۆزیـنەوە نـوێیەی(مۆرگـان) خـێڵە سـەرەتاییەکان کە لەسـەر بنجـی مـافی دایکـایەتی، وەک قۆناغێک کە دەکەوێتە پێش خێڵی پشت بەستو بە مـافی باوکـایەتی لەلای گەلە شارسـتانیەکان، بـۆ مێـژووی سـەرەتایی بەهەمـان ڕادەی تیـۆری داروین سـەبارەت بە پەیدابون و گەشـە بۆ بـایۆلۆجی گرنگەو بەڕادەی تیـۆری مـارکس بـۆ زێـدەبایی لە ئـابوری سیاسـیدا. ئەم دۆزینەوەی مۆرگـان ڕێگـای دا کە بـۆیەکەم جار تـابلۆی مێژووی خێـزان بنەخـشێنێ کە ئەمەش یارمەتیدا، بەپێی ئەو بابەتـانەی تـا ئێستا زانـراون، هـێڵە گەورەکـانی پلەی گەشـەکردن بگرێتەخـۆ. . خێڵـی دامەزراو لەسـەر بنەمـای مافی دایکایەتی بو بە تەوەرێک کە هەمـوو ئەم زانستەی بەدەوردا دەسوڕێتەوە. "*[٩١]

---

[90] ل٢٤-٣٤- ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریێتی تایبەت ودەوڵەت

[91] - ل١١ -فريدريک انجلز - أصل العائلة والملكية الخاصة والدولة

کەواتە بە پێچەوانەی ئیدعای "ژنۆلۆژی"یەوە کە دەڵی ئۆجەلان بۆ یەکەمجار ئەم زانستەی دۆزیوەتەوە، ئەم زانستە لە سەدەونیویک بەر لە ئۆجەلان دەستی پێکردوە.

وەبە پێچەوانەی هەموو تێزەکانی ئۆجالانەوە لەسەر دەوری توندوتیژی کاری نێچیرەوانی پیاو لەسەر دروستکردنی باوکسالاریدا ،ئەم زانستە سەلماندویەتی کە خێزانی دەورانی ڕاوشکاری پشتی بە مافی دایکایەتی بەستووەو نەک باوکسالاری سیستەمی کۆمەڵایەتی بوبێت لەو دەورانە سەرەتاییەدا. ئەمە دۆزینەوەیەکی مێژووییە کە مافی دایکایەتی پێش مافی باوکایەتی و باوک سالاری بوە و ئەم دۆزینەوەیەش پشتی بەستوە بە دۆزینەوە و شیکردنەوەی شێوەی بەرهەمهێنان و ئاستی دامەزراوەی خێزان. ئەنگلس ئەم یاسایە بەم شێوە دادەڕێژێت؛

"ئەو سیستەمە کۆمەڵایەتییانەی مرۆڤ لەسایەیاندا، لەسەردەمێکی مێژوویی دیاریکراودا و لە وڵاتێکی دیاریکراودا، گوزەران دەکات، هەردوو شێوەی بەرهەمهێنان، واتە لەلایەکەوە پێشکەوتنی کار و لەلایەکی ترەوە پلەی پێشکەوتنی خێزان، دەیسەپێنێت. "*[٩٢].

ئێمە پێشتر لەبەشی ٤دا باسمان لەسەر شێوەی بەرهەمهێنانی هۆیەکانی ژیان لە نێچیرەوانی و ئاژەڵداری

---

[92] ل ١٨- ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریتی تایبەت ودەوڵەت

و کـــــشتوکاڵیدا کـــــرد. هەروەهاباســـــی پەیوەنـــــدی و هەڵسوکەوتی ژن و پیاو لەگەڵ یەکتر و لە نیوکۆمەڵدا لەم قۆنـاغە ئابوریـانەدا کـرد. ئێـستا دەچیـنە سـەر پلەکـانی بەرەو پێـــشەوەچونی خێـــزان و بەرهەمهێنـــانی خـــودی مـرۆڤ، واتە بەردەوامبـونی جـۆری مـرۆڤ تـاکو لێـرەوە سیـستەمی کـۆمەڵایەتی مـافی دایکـایەتی و باوکـسالاری بناسین و بزانین لەسەر چ بنەمایەک دروست بوە و چۆن گۆڕاوە؟

دەبێت ئەوە بزانین خێزان لەسـەرەتادا ئەم شێوازەی ئێستای، تاکە ژن ومێردی، نەبوە و شێوەی خێزان بەپێی قۆناغەکـــانی گەشـــەی کـــۆمەڵگە گـــۆڕاوە. ئەنگلـــس ئەنجـامگیری لێکۆڵینەوەکـانی مۆرگـان لەسـەر خێـزان بەم شێوەیە پوخت دەکاتەوە؛" ئێمە سێ شـێوەی سـەرەکی ژن و مێردایەتیمـان هەیە، ئەوانـیش بە گـشتی پـڕ بەپێـستی هەر سێ قۆنـاغە سـەرەکیەکەی پەرەسـەندنی مرۆڤایەتین، کە لێکۆڵینەوەیـان لێکـراوە. ژن و مێردایەتـی بە کـۆمەڵ پڕبەپێستیقۆناغی دڕندایەتیە، بە جوتە ژن و مێردایەتی پڕ بەپێـستی بەربەریـزمە، تـاکە ژن و میردایەتـی، کەداوێـن پیـسی و لەشفرۆشـی لەدوتوێیـدایە، پـڕ بەپێستی قۆنـاغی ژیاریە. لە نیوان بە جوتە ژن و میردایەتی و تـاکە ژن و مێردایەتیـدا، لە قۆنـاغی بـاڵای بەربەریزمـدا، دەسـەڵاتی پیاوان باڵ بەسەر کەنیزەک و فرەژندا دەکێشێت. "*٩٣

[93] ل ١٣٠- ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریێتی تایبەت ودەوڵەت

کەواتە مافی دایکایەتی یە لە دوو شیوازی "گەلە ژن و میردایەتـــی" قۆنـــاغی دڕنـــدایەتی ،لەگەڵ "جـــوتە ژن و مێردایەتی" دا قۆناغی نزم و ناوەندی بەربەریزمدا هەبوە و دواتر لە قۆناغی باڵای بەربەریزم ولەگەڵ دەستپێکردنی مێـژووی نوسـراو و شارسـتانیدا بە شـێوەی "تـاکە ژن و میردایەتی" ئیستای لێهاتوە کە لەسەر بنەمای باوکسالاری دامەزراوە.

مافی دایکایەتی باسی دەوری ژنانە لە نێو کۆمەڵگە و خێــزان و ئابوریــدا. ئەم دەوری دەســـەڵاتداریتیەی ژن بنەمـایەکی ئـابوری هەبـوە؛"ئـابوری کۆمۆنیـستی نێومـاڵ، کەسـەرجەم مێینەکانیـان یـا زۆربەیـان سـەربەهەمان خێـڵ بـــوون، بەڵام پیاوەکـــانی ســـەربەخێڵی جۆراوجۆربـــون، لەهەموو جێگایەکدا، بەردی بناغەی دەسەڵاتداریتی ژنانی سەردەمە دێرینەکانی پێک دەهێنا. "*[٩٤]. هەروەهـا "ژنـان ســـەبارەت بەوەی کە لەنێـــوان بـــاوک و دایکـــی نەوە تازەکانـدا تەنهـا ئەوان، وەک دایـک دەناسـرانەوە، ڕێزێکـی بێپایانیـان لێدەگیرا"*[٩٥]. سـەرەڕای ئەمەش ژنـان لە نیـو گەلانـی دڕنـدە و بەربەرەکانـدا"بە کـارێکی تـاقەت پـروکێن هەڵدەســـتان و بەلای گەلەکەیـانەوە خـانمێکی ڕاسـتەقینە بـــوون، بەهەمـــان شـــێوەش لە ڕوی خورەوشـــت و هەڵسوکەوتیش هەر وەهابوو"*[٩٦].

---

[94] ل٨٨- ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریتی تایبەت ودەوڵەت

[95] ل ٢٤- هەمان سەرچاوە

[96] ل ٨٩- هەمان سەرچاوە

کەواتە ژنـان لەم سـەردەمەی ئـابوری نێچیرەوانـی و ئابوری کۆمۆنیستی خێڵ و هۆزەکاندا خـاوەنی دەسـەڵات و ڕێز و دەوری گرنگ بوون لە بەرهەمهێنانی کۆمەڵایەتی دا ،وە چـونکە خێزانـی تـاک ژن و پیـاو لە ئـارادا نـیە، هەربۆیە باوکسالاری لەم قۆناغەدا هێشتا دروست نەبوە. دەورانی نێچیرەوانی دەورانی مـافی دایکایەتی و دەورانـی خێزانـــی کـــۆمەڵە ژن و مێردایەتـــی و جـــوتە ژن و مێردایەتیە،نەک باوکسالاری.

ئەمەش پـێچەوانەی ئەو تێـزەی ئـۆجەلانە کە دەڵـێ؛ "چالاکی نێچیروانی پیاوانە پێویستی بە کلتوری شـەڕە و پـشت بە دەســەڵاتێکی تونـد دەبەسـتێ. ئەنجـام ڕیـشە داکوتانی دەستڕۆیی باوکسالاریە. "*[97]

بـــۆ ڕۆشـــنکردنەوەی پەیوەنـــدی ئەم گەلە ژن و مێـردایەتیە بە مـافی دایکـایەتی و باوکـسالاریەوە چەنـد نمـونەیەکی خـێڵە سـەرەتاییەکان دەهێنیـنەوە و دواتـر دەچینە سـەر باسـی ئەو گۆڕانکاریـانەی بەسـەر مێـژووی خێزاندا هات.

لە قۆنـــاغی گەلە ژن و میردایەتیـــدا،" لێکـــۆڵینەوە لە مێـــژووی ســـەرەتایی ڕوناکیمـــان بـــۆ دەخـــاتە ســـەر بارودۆخێک تێدا پیاوان لە دۆخـی فرەژنیدا دەگوزەران، لەهەمان کاتیشدا ژنەکانیان لە دۆخـی فرە مێردیدا بوون،

---

[97] ل٢١ (ئۆجەلان -ژنولۆژی)

لەپای ئەمە ئەو منالانە بە هاوبەشی هی هەموان بوون. "*[٩٨]

"ئاگاسیسیس" لە کتێبی "گەشتێک بە بەرازیل"دا دەڵێ؛" منالەکان. . زۆربەی کات تەنها دایکیان دەناسن چونکە تەنها ئەو خەمخۆر و مشەخۆریانن؛ ئەوان هیچ شتێک لە بارەی باوکیانەوە نازانن؛ جگە لەوەش هەرگیز بە خەیاڵی ژنەکەدا نایەت، خۆی یا منداڵەکانیشی لە کابرا داواکاری شتێک بن. "*[٩٩]

هەروەها دەڵێ؛" لە هەمو شێوەکانی خێزانی بە کۆمەڵدا، ناتوانرێ بە وردی باوکی منالەکە بناسرێتەوە، بەلام دایکی بەوردی دەناسرێتەوە. وێڕای ئەوەی هەمو منالانی خێزانە هاوبەشەکە بەمناڵی خۆی دەزانێ، وە بەرپرسیارێتی دایکانە هەڵدەگرێت بەرامبەریان، لەگەڵ ئەوەشدا منالەکانی خۆی دەناسێ و جیایان دەکاتەوە. لێرەوە ڕۆشن دەبێتەوە کە **مادام زەواجی بەکۆمەڵ لەئارادایە، ناتوانرێ ڕەچەڵەک بسەلمێنرێ لە ڕێگای دایکەوە نەبێ**، وە ناتوانرێ دان بەهیچ دابنرێ جگە لە خەتی دایک. ئەمە باری راستەقینەی هەموو گەلە دڕندەکان و هەمو ئەو گەلانە بوون کە گەیشتونەتە پلەی نزمی بەربەریەت. ئەمە دوەمین دەستکەوتی گرنگی

---

[98] ل ٦١- ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریێتی تایبەت ودەوڵەت

[99] ل٩٢- هەمان سەرچاوە

"بـــاهۆڤن"ە، کە یەکەمـــین کەس بـــوە ئەمەی دۆزیـــوەتەوە. ئەو نـاوی دەنـێ مـافی دایک لە دان پێدانان بە ڕەچەڵەکدا لەڕێگـای هێڵـی دایـکەوە بەشـێوەیەکی تاکوتەنیـا ، وە لەو پەیوەندیانەی میراتگیری کە لێرەوە سـەرچاوەی گرتـوە و بەپێی تێپەڕبونی کـات گەشـەی کردوە، من ئەم ناولێنـانە وەک خـــــۆی دەهـــــێڵمەوە لەبەر کـــــورتیەکەی، بەڵام ســـەرکەوتو نەبـــوە، لەبەرئەوەی لەم قۆنـــاغە لە گەشـــەی کۆمەڵگەدا نـاتوانرێ بەمانـای حقـوقی باسـی مـاف بکـرێ. "*[100]

هەروەها لە قۆناغی جوتە ژن و مێردایەتیشدا "(ئـارتۆر رایت) کە چەند ساڵێک لە نێو ئۆرۆکواییەکان ژیاوە دەڵێ" لەبـارەی خێزانەکانیـانەوە، کە هێـشتا لە خـانوی کـۆن و درێژدا دەژیان(مەبەست لە کۆمۆنەی ماڵی چەند خێزانێکە) . . "کەهەردەم یەک خێڵ(کلان) دەسـتی بەسـەردا گرتبـوو، بەجۆرێک دەبوایە ژنەکانیان شویان بە پیاوی خێڵە(کلان) کانی تر بکردایە. . ژنـان بەشـێوەیەکی ئاسـایی، ماڵەکەیـان بەڕیوەدەبرد؛ **ئازوقە و خۆراک هاوبەش بوون**؛ بەڵام ئەو مێردە یا ئەو دۆستە بەدبەخت دەبـوو ئەگەر بەشـی خـۆی لەو ئازوقەیەی ماڵەوەی دابین نەکردایە، چەنـد منـاڵی زۆر بـوایە یـا خـاوەنی شـتی تـایبەتی خـۆی بـوایە، ئەوا بـۆی هەبـــوو هەر ســـاتێک فەرمـــانی پـــێ بکـــرێ شڕوشـــیتاڵی

[100] ل ٢٧-٢٨ -فریدریک انجلز - أصل العائلة والملكية الخاصة والدولة

وەپێچێت و ماڵەکە جێ بهێڵێت. تەنانەت بۆی نەبوو بەر لەو فەرمانە بگرێت، چونکە ماڵەکەی لێ دەبوو بەدۆزەخ، هیچی بۆ نەدەمایەوە جگە لەوەی کە دەبوایە بۆ کڵانەکەی خۆی بگەڕابایەوە. یان ئەوەتا سەر لەنوێ لە کڵانێکی تر ژنێکی تری بهێنایە- ئەوەش زۆر کات ڕووی دەدا. ژنان بەگشتی و لەهەموو جێگایەکدا گەورەترین هێزی نێو کڵانەکان بوون. "*[101]

لێرەوە دەردەکەوێ کە مافی دایکایەتی بەرهەمی جێگای ژنان بوە لە خێڵەکانی کۆمۆنیزمی سەرەتاییدا، کە شتێک بەناوی خێزانی تاکە ژن و مێردایەتی نەبوە. هەربۆیە مافی دایکایەتی، مافی ژن بەرامبەر بە پیاو دیاری ناکا، بەڵکو مافی ژن لە کۆمەڵگەدا دیاری دەکا، لەبەرئەوەی کۆمەڵگە بەسەر ژن و پیاوی پلە جیاوازدا و ئەندامەکانی خێڵ بەسەر چینی جیاوازدا دابەش نەکراوە تاکو باسی ماف و بەرپرسیارێتی جیاوازی ئەندامەکانی بکرێ. ئەمەش پەیوەستە بە شێوەی بەرهەمهێنانی ژیانی کۆمەڵایەتی کە لە نێچیرەوانیەوە زیاتر دەبرێتە پێشەوە و **ئازوقە و خۆراک هاوبەش بوون نەک ژن بە بۆنەی مافی دایکایەتیەوە ببێتە خاوەنی سەرچاوەکانی ژیان و بەرهەمهێنان.** ئەمە پێچەوانەی **مافی باوکایەتیە کە لەسەر بنەمای موڵکایەتی پیاوی سەرۆک خێزان** دروست دەبێ.

---

[101] ل ٨٨ ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریێتی تایبەت ودەوڵەت

خەتی دایک تەنیا بەهۆی ناسینەوەی ڕەچەڵەكی نەوەكان بەكاردێت كە پێویستی خێڵ و ستراكتۆری كۆمەڵایەتی دەیهێنێتە ئاراوە، لە بەرئەوەی **مادام زەواجی بەكۆمەڵ لەئارادایە، ناتوانرێ ڕەچەڵەک بسەلمێنرێ لە ڕێگای دایكەوە نەبێ.** لەم زەواجە بە كۆمەڵەدا كە "پیاوان لە دۆخی فرەژنیدا دەگوزەران، لەهەمان كاتیشدا ژنەكانیان لە دۆخی فرە مێردیدا بوون، لەپای ئەمە ئەو منالانە بە هاوبەشی هی هەموان بوون. "*١٠٢

كەواتا منداڵەكان بەهاوبەشی هەمووان بووە و موڵكی دایک نەبووەو مافی دایكایەتی تەنیا ڕەچەڵەک و **میراتگری كلانی** پێ دیاریكراوە. بەپێچەوانەی مافی باوكایەتی كە **منالْ موڵكی باوكە و میراتگری باوكە** هەربۆیە ڕەچەڵەک لێرەدا لە ڕێگەی باوكەوە دیاری دەكرێ.

لە دۆخی زەواجی بە كۆمەڵ تا بەدۆخی تاكە ژن و مێردایەتی گەیشت، زنجیرەیەک ئاڵوگۆڕ لە شێوازی خێزان و خێڵ و پەیوەندی ژن و پیاودا ڕویداوە.

خێزانی بە خوین خزم كە یەكەمین قۆناغی دروستبونی خێزانە و "بریتیە لە تۆرەمەی جوتێک (ژن و پیاو)، كە تیایدا هەمووان لە نەوە لەدوای نەوە لە نێو یەكدا خوشک و بران، وە بەم شێوەیە ژن و مێردیشن. "*١٠٣. دواتر ؛یەكەمین هەنگاوی بەرەو پیشەوە چونی

[102] ل ٦١- ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریتی تایبەت ودەوڵەت

[103] ل ٢٤-فریدریک انجلز - أصل العائلة والملكیة الخاصة والدولة

خێزان بریتیە لە "قەدەغەکردنی پەیوەندی جوت بوون لە نێـــوان وەچە و دایـــک و باوکـــدا، و دوەم هەنگـــاو "قەدەغەکردنی جوت بوون بوە لە نێوان خوشک و برادا". دواتر قەدەغەی ژن و میردایەتی لە نێوان هێڵە لابەلاکانی خزمـایەتی،واتە بەپێـی دەسـتەواژەکانی ئێـستامان، نێـوان منداڵ ونەوە و نەوەی منداڵەکانی خوشک و براکان(ئامۆزا وئـامۆزازا و میمکـزا و میمکـزازا و خـاڵۆزا و پـورزا)، ئەم پێشکەوتنەش بە ڕای مۆرگان: (نمونەیەکی هێڵکاری زۆر بـێ هاوتـایە، هاوشـێوەی ئەو بنەمـایەی کە پـاڵاوتنی سروشتی کاری پێدەکات.)*[١٠٤].

لە خێزانی خزمە خوێنەوە خێزانی پونالوا پەیدابوو، کە ژمـارە خوشـکێکی دیـاریکراو یـا لە پەیوەنـدیەکی دورتـری خزمایەتیدابون (ئامۆزا وئامۆزازا و میمکزا و میمکزازا و خاڵۆزا و پورزا) دەبونە هاوبەشە ژنـی مێردەکانیـان، بەڵام ئەمـانە نەدەبـوو براکانیـان بـن، وەئەم پیـاوانەش ئیتـر بەیەکتریـان نەدەوت "بـرا"، جـگە لەوەی پێویـست نەبـوو بـرابن ، ئەوان (پونـالوا) واتە هـاوڕێی نزیکـی یەکتـر یـا ئەگەر بکرێ بوترێ شەریک associe’ بوون .

دامەزراوەی خێڵ، پێدەچێت بەزۆری، **ڕاسـتەوخۆ لە خێزانـی پۆنـالوایی سـەرچاوەی گرتبێت.** *[١٠٥]. بەم پێیە "خێـڵ دروسـت بـوو کە بنەمـای سیـستەمی کـۆمەڵایەتی لەلای زۆربەی گەلە بەربەریەکانی سـەر گۆی زەوی پێـک

---

[104] ل ٤٢٥- "مۆرگان،کۆمەڵگای دێرین"

[105] ل ٧٥(ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریێتی تایبەت ودەوڵەت)

دەهێنێـت، کە لێـرەوە دەچیـنە سـەر چـاخی شارسـتانی. "*[١٠٦]پەرە سـەندنی خێـڵ و فراوانبـونی چیـنە"خوشـک" و "براکـان" و قەدەغەکردنـی زەواجـی خزمـی خـوێن جـار لەدوای جار زەواجی بە کۆمەڵی مەحاڵ دەکرد. *[١٠٧]

هەربۆیە "**خێزانی دولانە**" گەشـەی کرد کە لە سـایەی بە کۆمەڵ ژن و مێردایەتیدا دروست دەبوو. *[١٠٨]"لە کـاتی زەواجــی بەکۆمەلیــشدا و پــێش لەمەش، پیــاو ژنێکــی سـەرەکی هەبو لە نێو ژنە زۆرەکانیدا، وە ژنیش بەهەمـان شـێوە مێردێکـی سـەرەکی هەبـو لە نێـو ژمـارەی زۆری مێردەکانیدا"*[١٠٩]. **گۆڕانی زەواجی بەکۆمەڵ بۆ جوتە ژن و مێردایەتـی بەهـۆی ژنـانەوە هـاتەدی**، لەبەر ئەوەی لەم دەورانەدا ئــابوری کۆمۆنیــستی بەرەو هەڵوەشــانەوە دەچــوو و چــڕی دانیــشتوانیش زیــاتر بــوو، هەربــۆیە پەیوەنـدیە کۆنەکـان زەمینەیـان لەدەسـت دەدا و ئەمەش ســزای لەســـەر ژنـــان دروســـتکرد کاتێــک مـــافی بەشـداریکردنی لەگەڵ پیـاوانی تـردا پیـادە دەکـرد. "ژنە بابلیەکان دەبوایە سـاڵی جارێک لای پەیکەری پەرستگای میلیتــا بە تێکەڵبونیــان لەگەڵ پیــاوانی دیــکە پاکــانە

---

106 ل٢٦(-فریدریک انجلز - أصل العائلة والملکیة الخاصة والدولة)
107 ل ٨٤- ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریێتی تایبەت ودەوڵەت
108 ل ٨٤ ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریێتی تایبەت ودەوڵەت
109 ل ٣١ (-فریدریک انجلز - أصل العائلة والملکیة الخاصة والدولة)

بکەن"*[١١٠]، وە" ئەو پاکانەیەی ساڵانە دەکرا، تەنها یەک خۆبەدەستەوەدان جێگای گرتەوە؛ هەروەها "هیتیرزم"ی ژنانی بەشوو بەر لە بەرەڵلایی کچان دەگرێتەوە: لەبری ئەوەی لە ماوەی شوکردندا جێبەجێبکرێت، ئەوا پێش شوکردن دەکرێت. هەروەها لەبری ئەوەی، بەبێ جیاوازی، خۆی بەدەست هەموو کەسێکەوە بدات، تەنها خۆی بەدەست چەند کەسێکی دیاریکراو دەدا. "*[١١١].
ئەم سزایەو شەکەتی ژنان لەو زەواجە بە کۆمەڵە وای لە ژنان کرد کە شوکردنێکی ساتەوەختی یان هەمیشەیی بەیەک پیاو بکەنە ڕێگا چارەیان.

لێرەدا دەگەڕێینەوە سەر باسەکەمان

"لە کاتێکدا پیاوان لەسایەی شێوەکانی پێشوی خێزاندا هیچ هەستیان بە کەمی ژمارەی ژنان نەدەکرد، بەڵکو لە پێویست بەدەریان هەبوون، بەڵام لێرەدا ئافرەت بوو بەداوایەکی دەگمەن و دەبوایە پیاو بە شوێنیدا عەودال بێت. تەنها لەبەر ئەم هۆیەش **هەڵگرتن و کڕینی ئافرەتان لەگەڵ سەرهەڵدانی بە جوتە ژن و مێردایەتیدا سەری هەڵدا.** "[١١٢] لەم خێزانی دولانە دا "ئەو ژن و مێردایەتیە بۆی هەبو لەسەر داوای هەردولا هەڵبوەشێندرێتەوە. هەموو مناڵەکان بۆ ژنەکە دەبوون، هەردوو لایەنەکەش

[110] ل ٩١ ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت
[111] ل ١٩ (باهۆڤن، مافی دایک)
[112] ل ٨٦(ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت)

بۆیان هەبوو زەواج بکەنەوە. "[١١٣] بەڵام "خێزانی دوولانە لە خۆیدا تا ڕادەیەکی زۆر بێهێز و ناجێگیرە کە دروستکردنی ئابوریماڵی تاک ناکاتە پێویست و بگرە جێگای ڕەزامەندی ، ئابوری کۆمۆنیستی میراتی قۆناغی پێشووش لەناو نابات" [١١٤]هەربۆیە ئەم خێزانی دولایەنەیە دەورانێکی گوزارە لە نێوان زەواجی بە کۆمەڵ و زەواجی یەکلایەنەدا.

بەڵام گۆڕان لە خێزانی جوتە ژن و پیاوەوە بەرەو تاکە ژن و مێردایەتی شۆڕشێک بوو بەسەر دامەزراوەی پێشووی خێزاندا و ئەم شۆڕشە "**شکستێکی مێژوویی جیهانی بوو بۆ ڕەگەزی مێینە.**"[١١٥]. چونکە سیستەمی مافی دایکایەتی گۆڕی بۆ باوکسالاری و پاتریارکی. ڕیشەی ئەم شۆڕشەش گۆڕانە لە ئابوری نێچیرەوانی بەرەو ئابوری ئاژەڵداری و کشتوکاڵی و گۆڕانی سیستەمی میراتگری خێڵە بۆ سەرۆکی خێزان، واتە دروستبونی موڵکایەتی تایبەت و کۆیلایەتیە. لێرەدا پیویستە کەمێک لەسەر ئەم خاڵی شۆڕشە بوەستین و بزانین چۆن ڕویداوە؟

هەموو ئەو گۆڕانکاریانەی بەسەر خێزاندا هات کە لە ماڵنشینی دولایەنەدا کۆمەڵە ژن و مێرد بەرتەسک

---

[113] ل٨٧ -(ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریێتی تایبەت ودەوڵەت)

[114] ل ٣٢(-فریدریک انجلز - أصل العائلة والملکیة الخاصة والدولة)

[115] ل ١٠١ - ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریێتی تایبەت ودەوڵەت

کرایەوە بۆ ئاخر یەکەی ، ئاخر ئەتۆمی، تا یەک پیاو و یەک ژن. پالاوتنی سروشتی ئەم ئەڵقەیەی تا ئاخر حەد بەرتەسک کردەوە. ئیتر شتێک نەمایەوە بەم ئاراستەدا ئەنجامی بدا. "ئەگەر لەم مەیدانەدا هێزێکی بزوێنەری نوێ نەهاتایەتە کایەوە، ئەوا هیچ بنەمایەک نەدەبوو بۆ گەشەی شێوازێکی نوێی خێزان لە خێزانی دولایەنەوە. "[١١٦]. ئەم هێزە نوێیە بەهۆی "ماڵیکردنی ئاژەڵ و بەخێوکردنی ڕان بوە دروستکەری سەرچاوەیەکی سامان کە هیچ کات لەوەوپێش ڕێگاپێدراو نەبوو، پەیوەندیەکی نوێی کۆمەلایەتی سەریهەڵدا"[١١٧]. بەلام کێ خاوەنی ئەم سامانە نوێیە یە؟ بێگومان لە سەرەتادا خێڵ بوو. بەلام لەبەرئەوەی "پەیداکردنی دەستکەوت و داهات هەمیشە پیشەی پیاوان بووە، هەرئەویش کەرەستە پێویستەکانی پەیداکردن و بەرهەمهێنانی داهات و سامانی تایبەتی خۆی دروستکردوە. " هەربۆیە کە بە گواستنەوەی خاوەنداریێتی هۆز و خێڵ بۆ سەرۆکی خێزان" جەڵەب بوو بە شێوازێکی نوێی داهات و وەگیرهێنانی هۆیەکانی بژێوی، ماڵیکردنیان ،بەخێوکردن و پەروەردەیان پیشەی پیاوان بوو. نەک مەڕوماڵات مولکی ئەو بوون ،بەڵکو هەمو ئەو کالا و کۆیلانەی کە بەو مالاتە دەیگۆڕینەوە.

---

[116] ل ٣٥(-فریدریک انجلز - أصل العائلة والملكية الخاصة والدولة)

[117] ل٣٥- هەمان سەرچاوە)

سـەرجەمی ئەو زێـدە بەرهەمەی بەدەسـتدەهاتن دەبـوون بەموڵکی پیاوەکە"[١١٨]. بەم پێیەئەم"**خاوەندارێتی مەڕومالاَت و جەڵەب لەگەڵ سـامانە نوێیەکـان شۆڕشـێکیان بەسـەر خێزاندا بەرپاکرد**". [١١٩]

بەلاَم سیستەمی میراتگری مافی دایکایەتی هێشتا ڕێگر بـــوو لەبەردەم ئەم شۆڕشـــــەدا، "لەبەرئەوەی ڕەچەڵەک تەنهـا بە ڕێگـای بەرەی ژنـانەوە ڕەچـاو دەکـرا، هەروەهـا بەپێـی سـسیەمی سـەرەتایی میراتگـری لە ناوخێڵـدا، ئەو ئەنـدامەی دەمـرد شـتەکانی بـۆ خزمەکـانی نـاو خـێڵەکەی دەمایەوە. موڵکی پیاوی خـاوەن ڕانەکە پاش مردنـی دەبـو "لەپـــێش هەمـــوان بـــدرایە بە براکـــانی، خوشـــکەکانی و برازاکانی یاخود بۆ وەچەی خوشکەزاکانی دایکی. بەلاَم منالەکـانی خـۆی ،لەو میـراتە بێـبەش دەبـوون. "چـونکە وەچەی خـۆی سـەربەخێڵەکەی دایکـی بـوو". [١٢٠] هەربـۆیە گـۆڕینی سیـستەمی میراتــی پیویـستی بە گواســتنەوەی ڕەچەڵەک بەنـــاوی بـــاوکەوە بـــوو و ئەم کێـــشەیە بە گوێزانەوە بۆ باوکسالاری چارەسەرکرا،"ئەم گـوێزانەوەش وەک پێ دەچێت بەگشتی ئاساییترین ڕێگاچارە بوبێت"[١٢١]. دوای ئەمە "دەسـەلاَتی تـاکڕەوی پیـاو جێگیرکـرا و مـافی

---

[118] ل ٢٧١ ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت)

[119] ل ٢٧٠- هەمان سەرچاوە

[120] ل٩٨-٩٩(ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت)

[121] (مارکس، کورتەی کتێبەکەی لویس مۆرگان)

باوکــسالاری پەیڕەوکــرا،واتە جــوتە ژن و میردایەتـــی بەتەواوی جێلەقکــراو و پلەبەپــلە تــاکە ژن و مێردایەتــی جێگــای گــرتەوە. بەوەش پێکهــاتەی خێڵەکــان درزیــان تــێکەوت :خێزانــی تــاکە ژن و مێــرد بــوو بە خــاوەنی دەسەڵات و هێزی هەڕەشـە بە ڕووی خێڵدا. "١٢٢ هاوکات پەیوەندی نێوان ژن و پیاوی گۆڕی. "پیاوان لە ماڵەوەش جڵەوی سەرکردایەتیان گرتە دەست، ژنان شکۆمەندیان شـکێنرا ،کـران بە کەنیـزەک ،بـون بە کـۆیلەی ئـارەزوی پیاوان وکران بەئامرازێکی سادە بۆ دروستکردنی منالان. ١٢٣"

کەواتە ســەرهەڵدان و ڕیـشەداکوتانی باوکـسالاری بە پـیچەوانەی تیـزەکەی ئـۆجەلانەوە بەهـۆی توند و تیـژی پیـاوی نێچیـرەوانەوە ڕوی نەداوە بەڵکـو بە هـۆی نەرم و نیـانی پیـاوی شـوانکار و وەرزێـرەوە ڕویـداوە کە میراتـی لە خێڵەوە بۆ سەرۆکی خێزان گواستۆتەوە ، واتە بەهـۆی گواستنەوەی موڵکایەتی هۆیەکانی بەرهەمهێنان و بژێویە لە موڵکی گشتی بۆ موڵکایەتی تایبەت.

ئـۆجەلان لە جێگـای ئەم هەمـوو زانـست و شــرۆڤە زانــستیانەی لەســەر پەیــدابونی خێــزان کــراوە لە ٢٠٠ لاپەڕەی "ژنۆلـۆژی"دا تەنها بە چەنددێڕیکی نازانستی، کە

---

[122] ل ٢٧٢(ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریێتی تایبەت ودەوڵەت)

[123] ل١٠١(هەمان سەرچاوە)

جــگە لەخــۆی کەس لێــی تێناگــا، دەڵــێ " ؛"یەکەمــین **ڕێکخـستنی تونـدوتیژی "پیـاوی بەهێـز**" ،بـوە، " کەتەنیـا ئاژەڵەکانی نەخستە تەڵەزگەوە. هەمـان ڕێکخـستن بـوو کە چـاوی خـۆی بـڕیە تواناکـانی خێـزان- کـڵان کە بەرهەمـی رەنجی ژێری سۆزداری (ڕووناکی چاوی) ژن بوون. "

ئۆجەلان پێمان ناڵێ ئەم جۆرە "خێزان – کڵان"ە چـی بوە کە پیاو تێکی داوە؟ ئایا مەبەستی زەواجی بە کۆمەڵە یان جوتە ژن و مێردایەتیە یـاخود زەواجی تـاک لایەنەیە؟ نــازانین خێــزان و کــڵان وەک سیــستەمێکی کــۆمەڵایەتی چـۆن بەرهەمـی ڕونـاکی چـاوی ژنـن؟! ئەم "ژنۆلـۆژی"یە زمانەکەشی زانستی نیە تـاکو لە قاموسـدا بەدوای وشـەی "خێـزان – کـڵان" دا بگەرێـین تـا بیـدۆزینەوە بـزانین ئەم جــۆرە خێــزانە لە کــویێ هەبــون و ئــۆجەلان چــۆن دۆزیـونیەتیەوە؟ ئەگەر ئـۆجەلان مەبەسـتی لە خێـزانە لە سەردەمی سیستەمی خێڵ(کڵان)دا ئەوا نـاوەکەی **خێزانـی پۆنــالوایی یە.** "**دامەزراوەی خێــڵ**، پێــدەچێت بەزۆری، **ڕاستەوخۆ لە خێزانی پۆنالوایی سەرچاوەی گرتبێت.** " ل ٧٥(ئەنگلــس). ئەم جــۆرە خێــزانەش لەســەر بنەمــای زەواجـی بە کـۆمەڵ دامەزراوە. ئەم شـێوازە لە زەواجـی بە کـۆمەڵ پیـاو تێکـی نەداوە ، بەڵکـو وەک لەســەرەوە شیمان کردەوە بەرهەمـی ئـاڵوگۆڕی ئـابوری و بەرتەسـک بونەوەی ئەڵقەی خێزانی بە کۆمەڵی خێڵایەتـی و زەواجـی بە کـۆمەڵ بـوو. بەپـێچەوانەی تێـزەکەی ئـۆجەلانەوە، "

ڕێکخستنی توندوتیژی "پیاوی بەهێز" کە ئاژەڵەکانی ئەخستە تەڵەزگەوە" واتە **پیاوی نێچیرەوان کێشەی لەگەڵ ئەم زەواجە بە کۆمەڵەدا نەبوو** بەڵکو ژن ئەم زەواجە بە کۆمەڵەی گۆڕی بۆ زەواجی دوولایەنەی ژن و پیاو، کە هێشتا ژن و پیاو یەکسان بوون تیایدا. بۆیە هەرچۆن ئۆجەلان لە مەسەلەی ئابوری نێچیرەوانی کەوتە هەڵەی ئەوەی ئەم دەورانەی بە دەورانی سەرهەڵدانی باوکسالاری دانا، بە هۆی کاری توندوتیژی پیاوی ڕاوکەرەوە، ئاواش شێوەی خێزانی کشتوکاڵ – گوند بەدەورانی خێزانێک دادەنێ کە ژنان بە ژێری سۆزداری دروستیان کردوە، چونکە ئۆجەلان پێی وایە " شۆڕشی کشتوکاڵ و ئاژەڵداری لە چوار دەوری ژن شکڵ دەگرێت، بۆ ماوەیەکی درێژ خایەن تایبەتمەندیەکانی کۆمەڵگای دایکسالاری زاڵە"[١٢٤]. بەڵام بە پێی ڕونکردنەوە زانستیەکانی سەرەوە نیشانمان دا کە شۆڕشی ئاژەڵداری و کشتوکاڵی کە بونە هۆی دروست بونی جیاوازی لە نێو سیستەمی خێڵدا و موڵکایەتی لە خێڵەوە گۆڕی بۆ پیاوی سەرۆکی خێزان و ئەمەش سیستەمی میراتی مافی دایکی گۆڕی بۆ باوکسالاری، هەربۆیە خێزانی دوولایەنەی یەکسانی ژن و پیاویشی گۆڕی بۆ خێزانی تاک لایەنەی باوکسالاری. کەواتە ئەگەر ئەنجامی شۆڕشی کشتوکاڵی

---

[124] ل ١٣(ئۆجەلان -ژنۆلۆژی)

و ئاژەڵداری سـەرکەوتنی باوکسالاری بێ دەبێ شـێوەی خێزانی کشتوکاڵی و ئاژەڵداری پیاوان هێنابێتیـانە ئـاراوە. ئەو خێزانەی ئۆجەلان باسی دەکا کە ژن تیایدا باڵادەست بـوە نـاکرێ خێزانــی دەورانــی ئاژەڵــداری و کـشتوکاڵی بوبێت چونکە خێزان لەم دەورەیەدا خێزانی تاک لایەنەی پیاوسالاری بوە. ڕاستیەکەی وشەی "خێزان- فامولوس" لەگەڵ زەواجـی تـاکلایەنەدا دروسـت دەبـێ ، کە لاتینـیە و مانای "کۆیلەی نێومال"ە.

"کەواتە ئەم وشـــەیە لە سیـــستەمی زرێپۆشـــکراوی خێــزان کــۆنترنییە،کەلە لای ئەو هــۆزە لاتینیانەدا،پــاش هێنانەکـــایەوەی کـــشتوکاڵ و کـــۆیلەداری یاســـایی، سەریهەڵدا. "[125]

وە وەک مارکس دەڵێ " خێزانی مۆدێرن لە تۆوەکەیدا تەنیا کۆیلایەتی هەڵنەگرتوە بەڵکو مسکێنیشی هەڵگرتوە، هەر لەسەرەتاوە پەیوەست بوە بە خزمەتی کشتوکاڵیەوە. بە بچـوکراوەیی هەمـو ئەو ناکۆکیـانەی تێـدایە کە دوایـی درێــژدەبێتەوە بۆنــاو کــۆمەڵگە و دەوڵەتەکەی. "[126] لەم دەورەیەدا بە پـێچەوانەی تێـزەکەی ئـۆجەلانەوە خێـزان بەدەوری پیـاودا سـەرهەڵدەدا. پیـاو کاتێـک لە شۆڕشـی کـشتوکاڵی و ئاژەڵــداری پێــشەنگ دەبێــت، هاوکــاتیش

[125] P465-466,L. H. Morgan. "Ancient Society"
[126] https://www. marxists. org/archive/marx/works/download/pdf/origin_family. pdf

شـۆڕش بەسـەر مـافی دایـک و بەسـەر شـێوەی پێـشوی خێزانی بە کۆمەڵ و دوولایەنەی خێڵایەتیدا.

هەربۆیە شیرازەی خێزان بە باوکسالاری تێک نەچوو بەڵکـو خێزانـی یەکـلایەنە پتەوکردنـی دامەزراوەی خێـزانە کە لەسەر بنەمـای بەرژەوەنـدی ئـابوری و میراتـی مـوڵکی باوک بۆ نەوەکانی دەڕواتە پیش. هەربۆیە لەم شۆڕشـەدا "ژنیش بـۆی نەبوو سـکاڵا بکـا، چونکە دابەشبونی کـار لە نێو خێزاندا ، تانوپۆی دابەشکردنی خاوەندارێتی لە نێوان پیاوان و ژنـان شیرازەکرد،شتەکان وەک خۆیـان مـانەوە، بەڵام پەیوەنـدیەکانیان لە نێومالـدا سـەرەوژێرکرانەوە، لەبەرئەوەی دابەشـکردنی کـار لە دەرەوەی خێزانـدا بە جۆرێکی ترە. هەمان ئەو هۆکارەی پێشتر دەسـەڵاتی ژنـی لە نێومالّ دەستەبەرکرد:واتە سنوربەندی لە بەڕێوەبردنی کاروباری نێومالّ،ئێستاش هەمـان هۆکـار دەسـەڵاتی پیـاو لە نێومالّدا دەسەپێنێت:کارەکانی نێومـالّ کە ژن دەیکەن،لە چاو کاری بەرهەمهێنەری پیاودا، کەم بایەخ بوون ؛ کـاری پیاوان لە هەموو شتێک بایەخدارتر بوو، بەڵام کاری ژنـان تەنیا وەکو پاشکۆیەکی پوچەڵ ڕەچاوکرا". [١٢٧]

لێرەدا "دابەشکردنی کار، بۆ یەکەمین جار لە نێوان ژن و پیاودا دروستبوو، ئەوەش لە پێنـاو بەرهەمهێنـانی منـاڵ، ڕویــدا. "[١٢٨] ئەمەش دیــسان نەک وەک "ژنۆلــۆژی" بە ســەنتەری دەوری ژن لە ئابوریــدا دایــدەنێ بەڵکــو لە

---

[127] ل ٢٧١(ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت)

[128] ل١١٥- هەمان سەرچاوە

ڕاســتیدا دەرکردنــی ژنە لە بەرهەمهێنــانی کــۆمەڵایەتی. ئەمەش هاوکاتە لەگەڵ یەکەمین چەوسانەوەی چینایەتی کۆیلایەتی کە خێزان پاتریارکی بریتی نیە تەنیا لە ژن و منداڵەکان بەڵکو لە کۆیلەکانیش. "ئۆرگانیزەکردنی ژمارە کەسێکی دیاریکراو، ئازاد و نائازاد، لە خیزانێکدا لە ژێر ڕکێفی دەسەڵاتی باوک، وەک سەرۆک خێزان. لەنێو خێزانە سامییەکاندا، ئەم سەرۆک خێزانە لەسایەی فرەژنیدا دەگوزەرێت، کۆیلەش ژن و منداڵی خۆی هەیە، مەبەستی لە تێکڕای ئەم ڕیکخراوە بریتیە لە ئاژەڵداری لە ناوچەیەکی دیاریکراودا". [١٢٩].

مرۆڤ لەگەڵ گۆڕانی شێوەی بەرهەمهێنانی بژێوی شێوەی بەرهەمهێنانی جۆری خۆی و سیستەمە کۆمەڵایەتیەکەشی دەگۆڕێ. دامەزراندنی خێزانی تاک لایەنەی باوکسالاری بەمانای هەڵوەشانەوەی سیستەمی کلان بوو کە پێشتر لە ئابوری کۆمۆنیستیدا زاڵ بوو. "جیاوازی لەسەروەت و سامانی هەریەک لە سەرۆکی خێزانەکان، ئابوریە کۆمۆنیستیەکانی سەرجەم بنەماڵەکانی هەڵوەشاندەوە. . کردنی ئەو زەویانە بە موڵکی تەواوی خێزانەکان گرێدراوی پلەبەپلە و شانبەشانی گواستنەوە بوو لە دۆخی زەواجی دولایەنە بە زەواجی یەک لایەنە. لێرەدا هەریەک لەو خێزانانە بەرەو

---

[129] ل٤٦٥-٤٦٦(مۆرگان، کۆمەڵگای دێرین)

ئەوە هەنگاویـــان دەنــا بـــبن بە یەکەیەکـــی ئـــابوری لە کۆمەڵگەدا"[١٣٠] ئەم ڕاستیە ئەوەمان پێ دەڵێ کە؛" **لەسایەی سیـستەمی خێڵایەتیـدا هەرگیــز نەدەشــێت و نەدەبێــت گونجاو بێت خێزان ببێتە خانەیەکی ئۆرگانیزەکراو**، چونکە ژن یا مێرد، هەر یەکەیان سەر بەدوو خێڵێ جیاواز بوون. "[١٣١] کەواتە خێزانــی ئۆرگــانیزەکراو بەرهەمــی دروســت بــوونی بەرژەوەنـدیەکی ئـابوریە کە تیایـدا گواسـتنەوە و پاراستنی موڵکایەتی و میراتی کاری سەرەکیەتی. خێزانی پۆنالوایی کە خێڵیان پێک دەهێنا خێزانی بە کۆمەڵ بوون نەک خێزانی تاک لایەنەبن.

پێکهـاتەی کـلان بریتـی بـوو لە هـۆز، فراتـری، خێـڵ و کۆنفدراســـــیۆنی خێڵەکــــان. ئەوەی لەم ســــــەردەمەدا ئینـــسانەکانی لەدەوری یەکتـــر کـــۆدەکردەوە نەک، وەک ئـۆجەلان دەڵـێ " **تواناکـانی خێـزان- کـلان کە بەرهەمـی ڕەنجـی ژێـری سـۆزداری (روونـاکی چـاوی) ژن بـوون**"، **بەڵکـو** ڕێـک پـێچەوانەی خێـزان بـوو،ئەویش پەیوەنـدی **خـوێن خزمـایەتی بـوو** وە **کاتێـک خێـزان دەرکەوت ئەو پەیوەندیەی نێو کلان هەڵوەشایەوە.** " سیستەمی بە خوین خزمایەتی، کە گونجـاوە لەگەڵ شـیوەی سـەرەتایی خێڵدا- ئەم شـیوەیە پاشـان لە نێو یۆنانیەکـان و هەروەهـا لە نیـو سـەرجەم مرۆڤایەتیدا هەبوە، ئاشـنایەتی بە پەیوەنـدیەکانی

---

130 ل٢٧٤ ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریێتی تایبەت ودەوڵەت

131 ل ١٧٢(هەمان سەرچاوە)

خزمـــایەتی لە نێــو هەمــو ئەنـــدامانی خـــێڵەکەدا فەراهەم کـردوە. بەڵام لەگەڵ پەیـدابونی خێزانـی تـاکە ژن و مێـرد ئەو پەیوەندیانە تۆزی لە بیرچونەوەیان لێ نیشت. "[١٣٢]

کەواتە خێـزان هەمیشە دژەکەی کـلان بـوە، نەک وەک ئــۆجەلان لە پـــاڵ یەکـــدا وەک یەک سیــستەم بەنـــاوی خێزان- کـلان دایـدەنێ. کـاتێ زەواجـی یەکلایەنە جێگـای زەواجـــــی دولایەنەی گـــــرتەوە و مـــــافی بـــــاوک پەیڕەوکـرا"پێکهـاتە خێڵەکیەکـان درزیـان تـێکەوت؛**خێزانـی تـاکە ژن و مێـرد بـوو بە خـاوەنی دەسـەڵات و هێـزی هەڕەشـــە لە ڕووی خێڵـــدا.** "[١٣٣] وهاوکـــات (جیـــاوازی سـەروەت و سـامان لە نێـو خـودی خـێڵەکەدا یەکـانگیری بەرژەوەنـدیەکانی نێـو ئەنـدامانی خـێڵەکەی هەڵگەڕانـد و کردنی بەدوژمن)"مارکس، کورتەی کتێبی مۆرگان"[١٣٤]

بەکـورتی لەم بەشــەدا بۆمـان دەرکەوت کە تێزەکـانی ئۆجەلان لەسـەر ناسـاندنی "**دایکسالاری**" **و سـەرهەڵدانی باوکسالاری و خێزان- کڵان** پێچەوانەی زانستی مێژووی خێـزان و کـۆمەڵگەی مرۆڤـایەتین و بۆچونەکـانی هەمـان بۆچــــوونی ســــادە و دووبــــارەکراوی ئەو کەســــە نەشـارەزایانەیە کە خێـزان بەو گەردیـلە بنەڕەتیە دادەنێن کە لە ئەزەلەوە هەبــوە و زانیاریـــان نـــیە ســـەبارەت بە گەشەی پەیوەندیە سێکسیەکان و هاوژینیەکانی نێوان ژن و پیاو کە لەبەشی داهاتودا دەچینە سەری.

---

[132] ل ١٧٥- ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریێتی تایبەت ودەوڵەت

[133] ل٢٧٢- (ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریێتی تایبەت ودەوڵەت)

[134] ل٢٧٦- هەمان سەرچاوە

بەشی شەشەم

ژیانی سێکسی و عەشق

لەبەشــی یەکەم و دوەمــدا باســی نازانــستی بــونی تێزەکانی "ژنۆلۆژی"مان کرد سەبارەت بە ڕەگەزی ژن و پیاو و پەیدابونی خێزان و مافی دایکایەتی و باوکسالاری. لەم بەشــەدا دەچیــنە ســەر تێزەکــانی ئــۆجەلان لەســەر سێکس و عەشق. بەڕای من ناوەرۆکی "ژنۆلۆژی" یەکەی ئــۆجەلان بــۆ پاســاوی قەدەغەکردنــی ســێکس لە نــاو ڕیزەکـانی پەکەکە دایە، لەم پێنـاوەدا تێـزی جۆراوجـۆری بەنـاوی زانـستی ژنناسـیەوە دروسـتکردوە کە لەڕاسـتیدا وەک خــۆی دەڵــێ بــۆ ڕزگــاربون بــو لەو ؛"**بەڵایە** کە لە ڕێگای ژنەوە بەسەر من و بزوتنەوەکەماندا کەڵەکە ببوو. . زیــادبونی ژمــارەی کــچە لاوەکــان لە ڕیزەکــانی بزوتنەوەکەمان دۆزینەوەی ڕێگە چارەیەکی ڕیشەیی بۆ **کێشەی ئازادی ژن** دەبوو بە ناچاریەک"[١٣٥]

ئۆجەلان سـەرەتا دەیەوێ بە دڕندەبونی پیاو بەهـۆی ڕەگەزیـانەوە ژن بەوە ڕازی بکـا کە بـونی لەگەڵ پیـاو بە زیــانی گیــانی و ئــازادیەتی" **پیــاو زۆر لە خۆشەویـستی**

---

[135] ل ١٦٩-١٦٨(ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)

دوره، دڵـــڕەقە و بێڕەوشـــتە، لەهێــزی عەشــق بێبەشـــە. "[١٣٦]**وە"وەک ئەوە وایە لەنـــاو قەفەســـــدا لەگەڵ پڵنـــگ بخەویت**. بەتایبەتیش دۆخی برسێتی و دیلی پڵنگەکەی ناو قەفەس لەوانەیە ڕێگا خۆشکەربێت کە **پیاو بە شێوەیەکی کوشـــندە چڕنوکەکـــانی بەکاربێنێـــت**. " [١٣٧]، هاوکـــات بە پیـاویش دەڵـێ بـون لەگەڵ ژنـدا سـوکایەتیە. "مـن خـۆم لە ژێــر ئەم ســتاتۆیەی لە ئــارادایە ژیــان لەگەڵ ژن. . **زۆر قێزەون، خراپ و هەڵەی دەبینم**"[١٣٨].

دواتــر ،بەبــێ هێنـانەوەی هـیچ بەڵـگە و زانـستێک، ژن دەکاتە خاوەنی ڕابردویەکی هەموو شۆڕش و داهێنانەکان و دروستکەری خیزان لە مێژووی مرۆڤایەتیدا ،کە بەهـۆی پیــاوی چــاوچنۆکەوە ئەم دەســتکەوتانەی لێـی دزراوە و هەربۆیە پێویستە ژن شۆڕش بکا و لە ئیستاشدا پەکەکە ئەو شۆڕشـــەیە و دەبـــێ بەشـــداری تێـــدا بکـــا. بەڵام لە ڕیزەکانی شۆڕشی پەکەکەدا دەبێ نەک بەتەنها بە جیا لە پیـاو کاربکـا، بەڵکـو "**پێویـستە ئەمە وەکـو ڕاوەسـتەیەکی ئەخلاقی پەسند بکات کە بەبێ ڕزگاری و ئازادی ناتوانن تەماشــای یەکتــریش بــکەن**. "[١٣٩].   مــادام پەکەکەش ئەو شۆڕشــە دەکــا کە ژن ڕزگــار دەکــا بــۆیە دەبــێ تــا ئەو

[136] ل١١١- (ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)

[137] ل ١٩٦- هەمان سەرچاوە

[138] ل ٩٤- هەمان سەرچاوە

[139] ل٦٩- هەمان سەرچاوە

شۆڕشـــه به ئەنجـام دەگـا ژنـان بـبن به ڕاهیـب و له پەرستگاکانی پەکەکەدا سێکس و پەیوەندی لەگەڵ پیاوان قەدەغەیەو "تەنـانەت سـەیرکردنیش"**خیـانەتکردن** له ئەرکە شۆڕشـگێڕییەکان"ه*[١٤٠]. کاتێـک ژن"**دەڵـێ ئـارەزوم له پەیوەنـدی بەسـتنە**!ئاشـکرایە کە ئەمە هەڵوێستێکی **بـێ شـەرمانەیە**". "[١٤١] چـونکە دەبێـتە مـایەی سـەرنەکەوتن له ئەرکە شۆڕشگێڕییەکاندا!

ئەگەر دوای ئەم هەمـــو ســـزای خیـــانەت و بـــێ شـــەرمیەش هێـشتا ژن بیـری لەگەڵ ژیـان لەگەڵ پیـاودا کردەوە و لەسەر بەڵاوکێشەی ئازادی ژن بەردەوام بوو، ئەوا هەر نـــاتوانێ خێـــزان دروســـت بکـــا لەبەر ئەوەی کـۆیلایەتی ژنـــانە. بـۆیە ژن دەبـێ بەپرۆســـەی چـونە پەرستگای ژنانی پەکەکە بۆ ماوەیەکی دورودرێژ دەست پێ بکات تا دەگاتە تەمەنێک له عەقڵ و زانست و گەیشتن به پلەی خواوەندی، "**پێویسته ئارەزووی سێکسی بکاته دیلی "بلیمەتی سەردەم**". [١٤٢]. وە "ئەگەر ژن لەسەر ئازادی سوور بێت، ئەوکـات پێویسته بەرگەی ژیـانێکی تەنیـایی مەزن بگرێت"ئەم ژیانەش"پێویستی به ژیانی مێخوداوەند هەیه کەلەگەڵ کلتـوری کـۆنی مێخوداوەنـد هاوتابێـت.

---

[140] ل ١٥٣ - (ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)

[141] ل ١٥٣ - هەمان سەرچاوە

[142] ل٦٩ - هەمان سەرچاوە

پێویستە ئەو خاڵە ڕەچاوبکات یەکێک **لە تایبەتمەندیەکانی مێخوداوەندێتی هاوسەرگیری لەگەڵ پیاو نەدەکرد.** "[143]
کەواتە کاتێک ژن ئازاد دەبێت کە ببێت بە خوا کە بوش بە خوا ئیتر نابێت لەگەڵ پیاودا بێت. بەم چەشنە قەدەغەکردنی سێکس لە ژنان لەناو پەکەکەدا پیرۆز دەکرێ و بۆ ئەو دنیایە هەڵدەگیرێ کە ژن دەبێ بە خواوەند. ئەم بۆچونە دینیە لەسەر گوناحی و پیسی سێکس لە "ژنۆلۆژیدا جەختی لەسەر دەکرێتەوە و ئۆجەلان دەڵێ؛" **هەڵوێستی بەگومانی زۆربەی ئاینەکان بەرامبەر بەو پەیوەندیە (سێکسیە) مانادارە، پەیوەندی بەرێخۆشکردن بۆ کەوتن، چەپەڵی و دەرکەوتن لە حەقیقەتەوە هەیە.** "[144] .

ئەم پەنابردنە بەر ئاینە ئۆجەلان دەگەیەنێتە ئەوەی ڕێگای ئازادی ژنان و نمونەی ژنی ئازاد لە کۆمەڵگە نمونەیەکەی"دیموکراتی شارستانی"یەکەیدا ببێ بەوە کەژنان "شوێنگەی پراکتیکی ڕاهیبە ژنەکان. . گوزارەی **ڕزگاربونە لە عەیبداری و چەمکی سێکسی**"*[145] بگرن. بەکورتی **سێکس ئەو عەیبداریەیە** کە ژن دەبێ لە خۆیانی قەدەغەبکەن ئەگینا بە ئازادی ناگەن.

---

[143] ل ١٩٨- (ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)
[144] ل١٩٧- هەمان سەرچاوە
[145] ل ١٢٤- (ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)

ئۆجەلان سەرئەنجام پێمان ناڵێ کەی سێکس وەک مافێکی سروشتی بۆ ژن و پیاو دەسەلمێنێ؟ ئایا کەی دەتوانێ ئەم ئازادیەی سێکس کردن دابین بکا؟ بێگومان وەڵامەکەی ئۆجەلان ڕۆشنە، ئەویش ئەوەیە دوای ئەوەی ژن گەیشتە پلەی مێخوداوەندی"**ئینانا-ئافرۆدیت**"[١٤٦] ، ئیتر ئەوکاتیش خۆی ئامادە نابێت لەگەڵ پیاوێک کە پلەیەک لە خوار ئەوەوەیە **هاوسەرگیری** بکا. ژن لەگەڵ پیاودا "هاوژیانی ئازاد" دروست دەکات بەڵام بەمەرجێک "**پیاوی** کۆمەڵگەی پیاوسالاری کردویەتی بە کۆیلە. پێویستە **پایەی عاریفی بەدەست بێنێت**."[١٤٧]. بۆچی وشەی عاریف واتە مەعریفەی ئیلاهی بەدەست بێنێت نەک زانست یان تەنانەت "ژنۆلۆژی"،زانستەکەی ئۆجەلان خۆی، ئەمە لەبەر ئەوەیە ئەم پرۆسەیە پرۆسەیەکی بونە خوداوەندە کە پیاویش وەک ژن دەبێت بە پرۆسەی خواوەندێتیدا تێپەڕێت کە پلەی پیاو پلەیەک لە خوارترە. "پێویستە باش تێبگەین کە فاکتەرێکی بەم جۆرە(هاوژینی ئازاد) تەنیا دەشێت **پیاوێکی** پرۆمۆتۆسی **نیمچە-خوداوەند-مرۆڤ** بێت."[١٤٨]. سەیر لەوەدایە کە ئەم هاوژینە ئازادەی ژنی خوداوەند و پیاوی نیمچە خوداوەند بەناوی

---

[146] ل١٩٨- (ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)

[147] ل ٢٠٠- هەمان سەرچاوە

[148] ل ١٩٩- هەمان سەرچاوە

سۆسیالیستەوە ناو دەنێ،و دەڵێ؛" سوسیالیست بوون تارادەیەک لە میانەی بەرجەستەکردنی خەیاڵی "**ئینانا-ئافرۆدیت**"و **پرۆمۆتۆس بەدیدێت**. "[149]

ئەمە کۆمەڵگە نمونەییەکەی **زانستی ژنناسیە** کە ئینسان تیایدا لە هەموو عەیبداری سێکسی ڕزگاری بوە و ئیتر پێویستی بە سێکسی ٢٤ سەعاتە نیە و ساڵی جارێک وەک سروشتی ئاژەڵەکان لەوانەیە پیویست بکا سێکس بکا ئەویش بێگومان دوای دەرچون لە پەیمانگای ڕاهیبی و عاریفی و ڕێگرتن لە هاوسەرگیری لەگەڵ پیاودا. ئەم خێزانە پیرۆزەی مێخوداوەند و نیمچە خوداوەندی نێر بەبی سێکس دەچێتە پێشەوە و تەنیا لەسەر بنەمای "ئەشقی ئەفلاتونی ئەشقی فیکر و کردارە. "[150] ئەم ئەشقە هەرچەند "ئەوکات بەدیدێت کە سەرکەوتنی مەزن لەکاروخەباتە قورسەکانی **بونیادنانی نەتەوەی دیموکرات** بەدەست بهێنرێت. **لەکوردستانی ئەمرۆماندا** دیالکتیکی **ئەشقێکی مانادار لەڕاستی کۆمەڵگەی کورد تارادەیەکی زۆر پیویستە پلاتۆنیک(ئەفلاتونی)بێت**. "[151] دیسان باسکردن لە هاوژینی ئازاد نەک عەشقی سێکس کردن بەڵکو عەشقی بونیادنانی نەتەوەی دیموکراتە. عەشقی

---

[149] ل١٩٩- (ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)

[150] ل٢٠٨- هەمان سەرچاوە

[151] ل٢٠٨- هەمان سەرچاوە

پێکەوە بونی ژن و پیاو بۆ بونیادنانی نەتەوەی دیموکراتە نەک حەزی سێکسیان بۆ یەکتر هەبێ. ئەمە چ پەیوەندیەکی خۆشەوسیتی و عەشقە. بۆ دەبێ " **لەکوردستانی ئەمڕۆماندا**" عەشق لە هەموو دنیای کۆمەڵگەی مرۆڤایەتی جیابێت؟!

ئەم ئەشقە پلاتۆنیەی کورد جیاوازە لەو عەشقە سێکسیەی لە دنیای مۆدێرنی ئەمڕۆدا ڕۆژبەڕۆژ بوەتە بنەمای پێکەوە بونی ژن و پیاو. جیاوازەکەی عەشقە ئەفلاتونیەکەی ئۆجەلان لەوەدایە کە؛"**ژیانێکی بەردەوام لەگەڵ ژنێکی** شاجوانی جیهان **ئەشق نیە**. هەڵبەتە لەبەرئەوەی ئەشق نیە، ماوەیەکی کورت دوای بەیەکەوە بوون دووڕویی دەردەکەوێت. **چونکە** سەرچاوەی خۆی لەپەیوەندیەک وەردەگرێت کە بێ مانا ئاواکراوە یاخود **بنەماکەی جەستەیە**. لەبەرامبەر ئەوەشدا **لە** پراکتیکی **پەکەکە و کەجەکەدا** چەندین کوڕ و کچی لاوی کۆیلەی دوێنێ بوون، **بەبێ ئەوەی بەیەکەوە بن و جوتبن**، لە میانەی ئەشقێکی پلاتۆنیەوە کاری گەورەیان لە بونیادنانی نەتەوەی دیموکرات ئەنجامداوە و هێزی کەسایەتی خۆشیان سەلماندوە. لەوبارەیەوە بەسەدان **شەهیدی هێژاو قارەمانمان هەیە**. ئەوانە ئەو گەورە لەهەنگانەن کە **بونەتە مەم وزین**. "[١٥٢]. **ئەشق لەسەر بنەمای جەستە**

---

[152] ل٢٠٨- (ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)

عەشق نیە. عەشق عەشقی پەکەکە و کەجەکەیە کە بێ ئەوەی جوتبن شەهید دەبن و مەم و زینن. ! هەندێ جار ئینسان باوەڕ ناکا کەسێک ئەمانە بەناوی زانستی ژنناسیەوە بنوسێ و بیەوێ ئینسانەکانی سەدەی بیست ویەک باوەڕ بەم ئاینەی چاخە سەرەتاییەکانی شارستانیەت بهێنن ! عەشق و خۆشەوسیتی لە جەستە و جوتبن جیابکرێتەوە و چالاکی گەریلایی و پێشمەرگە لەگەڵ شەڕدا بە عەشقی نێوان ژن و پیاو دابنرێ و ئەو پێشمەرگە و چەکدارانەی خەریکی شەڕن نەک سێکس و دلْداری و جوتبون ناویان بنێی مەم و زین و شیرین و فەرهاد و لەیلا و مەجنون و ڕۆمیۆ و جولێت! ئەم دینەی "ژنۆلۆژی" لەمەسەلەی سێکس و عەشقدا لە ئاست ئیسلامیشدا ناواقعی تر و خۆلادەرترە لەوەی لە ڕاستیدا چی دەڵێ لەسەر سێکس و خۆشەویستی سێکسی نێوان ژن و پیاو. ئیسلام هەمان خێزانی تاکلایەنەی ژن و پیاو لە سەر زەوی و لە بەهەشتدا بە فرەژنیەکەیەوە بەڕۆشنی پارێزگاری لێدەکا، کە نمونەی سەرتاپا کۆیلایەتی ژنە. بەڵام **"ژنۆلۆژی" ئینکاری عەشقی جەستەیی دەکا و دەیگۆڕێت بە عەشقی نەتەوەی دیموکرات.** مەم و زینی کورد نەک لەگەڵ یەکتردا جوت نابن و عەشقی جەستەی یەکتر نابن، بەڵکو لە پێناو نەتەوەی دیموکراتی کوردا شەهید دەبن و ئەمە ژیانی سێکسی و عەشقیان پێک دەهێنێ.

ئۆجەلان بە پرۆسەیەک بەم تیۆری گۆڕینی سێکسی جەستەیی بە عەشقی ئیلاهی دەگات لەناو پەکەکەدا و ئەمەش دەوری بزوتنەوەی ناسیونالیستیمان بۆ ڕۆشن دەکاتەوە لە چارەسەری کێشەی سێکسی ژنان. ئەو دەڵێ" پەسەندکردنی (ڕێگای گیڤارا کە تێرکردنی سێکسی لە ڕیزەکانیدا ڕەت نەکردۆتەوە). . مانای لەناوبردنی خۆمان بوو. هەڤاڵێک یان گروپێک لەئارادانەبوو کە بەسەر ڕەمەکی سێکسیدا زاڵ بێت. . بەتەواوی بەدەرنانی ژن،. . راست نەبو.

ڕێگەیەکی دیکەی چارەسەری هەبوو: بە گوتەی عامیانە ئەویش "بەستنەوە"بوو، هەروەها "**هاوسەرگیری شۆڕشگێڕیش**" ڕێگەچارەیەک بوو کە ڕێکخراوە چەپڕەوە شۆڕشگێڕەکان کردبویان بە مۆدێلێک. بەڵام ئەم ڕیبازانەم بەراست نەدەزانی. جگە لە مایەپوچکردنی وزەی شۆڕشگێڕانە، هەلومەرجە مادی و جەستەییەکانیش ڕێگەی نەدەدا. جگەلەوەی گرتنە بەری ڕیگای پەنابەری ئەوروپا یاخود تێکەڵ بون بە خەڵک و ژیانێکی پارازێتی بەناوی ڕێکخستن هیچ ئەنجامێکی دیکەی لەگەڵ خۆی نەدەهێنا. ئەوەش شیوەیەکی دیکەی تەسفیەکاری بوو.

ئەو ڕیگایەی تاقیم کردەوە، بڕیاردان بوو لەسەر شیوازێکی پەیوەندی کە لە کولتوری خۆرهەڵاتی ناوین بیری لێنەکراوەتەوە و بەخەیاڵیشدا نەهاتوە، ئەویش ڕەچاوکردنی ژیان و شەڕکردنێکی تادوایی بوو لە ناو **پەیوەندی** و ناکۆکیەکی دیالەکتیکی **دەرەوەی**

هاوســـەرگیری کە پێویـــستیەکی ناچـــاری دادەنرێـــت. قۆسترایەوە، خراپ بەکارهێنراو بوو بە ئامرازی سەدان تەڵەکە و فریودان. "[١٥٣] .

کەواتە ئــۆجەلان لە تاقیکردنەوەکــانی نــاو پەکەکەوە بەوە گەیـشتوە کە تیـۆر و تیـزی قەدەغەکردنـی سـێکس **تایبەتمەنـــدی کـــوردە** کە "**لەکوردســـتانی ئەمڕۆمانـــدا ئەشقێکی مانادار لەڕاستی کۆمەڵگەی کورد تاڕادەیەکی زۆر پیویـستە پلاتۆنیـک بێـت.** "[١٥٤]. بەڵام بـۆچی کـورد نـاتوانێ وەک گیڤـارا، یـاخود "چەپە شۆڕشـگێڕەکان" یـان کلتوری جیاواز لە "کولتوری خۆرهەڵاتی ناوین" کێشەی سێکسی ژنان چارەسەر بکا؟ بۆ ڕێگای ژیانی هاوسەری یان ژیانی پیکەوەیی لەدەرەوەی هاوسەرگیری شکستی خوارد؟

لای ئۆجەلان ژن بونەوەرێکە تا ئەوکاتەی لە ئاسمانە و پاکیزە و دورە لە سێکسکردن و ئازادیە ئەوا پیرۆزە و خواوەندەو فریشتەیە، بەڵام کاتێک لەسەر زەویە و لە نێو پەکەکە و لە کـــۆمەڵگەی کوردســـتاندایە ، ئەوا ژنـــی سیستەمە و جێگـای تـرس و نەفـرەت و ڕیـسواییە ئەگەر پیـاو لەگەڵیـدا بێـت، چـونکە پیـاو و گەریـلا لە ئەرکە شۆڕشگێڕیەکانی لادەدا.

---

[153] (ئۆجەلان، ژنۆلۆژی) ل ١٧٠-١٧١

[154] ل ٢٠٨- هەمان سەرچاوە

ئەمە هەمـــان بۆچـونی **ئیمـــام غەزالـــی ئیـسلامە** کە " **شارستانی ململانێیەکە بۆ زاڵبون بەسەر هێزی تێکدەری ژناندا (سێکسی ژنـان)کە دەسـت بەسـەر هەمـوو شـتێکدا دەگرێت. بۆیە هەر دەبێت ژنـان کۆنترۆڵ بکرێن تـاکو پیـاوان بچـن بەلای ئەرکە کۆمەڵایەتی و ئاینیەکانیـانەوە.** *[155]"

ئەمە هەمـــان باکگراونـــدی ژنۆفۆبیـــای ئیـــسلامیە کە ئـــــۆجەلان بـــــۆی گەڕاوەتەوە لەدوای تـــــاقیکردنەوەی "پەیوەنـدیە سێکسیەی دەرەوەی هاوسـەرگیری" کە لەگەڵ فەرهەنـگ و کەلتـوری خێڵەکـی و "پەیوەنـدیەکانی گونـد"ی ئۆجەلاندا نەهاتۆتەوە.

ئۆجەلان بەشێکی لە پێناو مانەوەی هێزی شـەڕکەری پەکەکەدا دژی هاوسەرگیریە، چونکە "سکپڕبونی ژنـان" و چـون بـۆ ئەوروپـا و تێکەڵبـون بەخەڵکـی لێـدەکەوێتەوە، ئەوەی ئەو دەیەوێ ئەو ســـەربازانەیە کە شـــەڕ دەکەن و شەهید دەبن .

بەڵام بەشـــەکەی تـــری ئەم هەڵوێـــست گـــۆڕینە ئەو وەرچەرخانە ئیدیۆلۆژیەی ئۆجەلانە کە بەرامبەر بە ئـاین و ئیـسلام وەریـدەگرێ و ئەو "ڕاسـتیە" دەدەۆزێـتەوە کە "**هەڵوێـستی بەگومـانی زۆربەی ئاینەکـان بەرامـبەر بەو پەیوەندیە (سێکسیە) مانادارە، پەیوەنـدی بەرێخۆشـکردن**

---

[155]ل ١٠٥ فاطمة المرنیسی- ماوراء الحجاب

بۆ کەوتن، چەپەڵی و دەرکەوتن لە حەقیقەتەوە هەیە. "[١٥٦]
و ئەم ئایدیۆلۆژیە تازەیە وا لە ئۆجەلان دەکا کە مۆدێلی جوتبـون و سێکسی دەرەوەی هاوسـەرگیری "**تەڵەکە و فریودان**"**ی نێوان ژن و پیاوی گەریلا** یە و دەبێ قەدەغە بکرێ؟

ئیتر لێرە بەدواوە ئەم پەیوەندی و عەشقە سێکسیە جەستەییە دەکرێتە عەشقی ئەفلاتونی ناجەستەیی، و **پێویستی ناچاری سێکس دەبێت "بە خیانەتکردن لە ئەرکە شۆڕشگێڕییەکان**"ە*[١٥٧]!. ئیتر هاوژیانی ئازادی ژن و پیاو ئەوەیە کە "**بەبێ ڕزگاری و ئازادی ناتوانن تەماشای یەکتریش بکەن.** "[١٥٨]. ئەمە ئەو وەرچەرخانێکی ئایدیۆلۆژی یان گەڕانەوە دواوەیە کە لە پەیوەندی دەرەوەی هاوسەرگیریەوە دۆخەکە دەگات بەوەی کە ئەگەر ژن یان پیاو "**دەڵێ ئارەزوم لە پەیوەندی بەستنە**!ئاشکرایە کە ئەمە هەڵوێستێکی **بێ شەرمانەیە.**
"[١٥٩] . سەرچاوەی ئەم **سڕینەوەیەی عەشقی جەستەیی و عەیبداریە سێکسیە** لە کوێوە سەرچاوە دەگرێ؟

دیارە ئۆجەلان ئەم جۆری پەیوەندیە سێکسیەی دەرەوەی هاوسەرگیری، کە بە ڕێگایەک دادەنێ کە لەناو کورد و خۆرهەڵاتی ناوین بیری لێنەکراوەتەوە، بە

---

[156] ل١٩٧- (ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)

[157] ل ١٥٣- هەمان سەرچاوە

[158] ل٦٩- هەمان سەرچاوە

[159] ل ١٥٣- هەمان سەرچاوە

مـۆدێرنیتە دەزانـێ و کەدواتـر لەگەڵ فەرهەنگی خۆشـیدا نـــــاگونجێ و بە "**تەڵەکە و فریـــــودان" بە "نەخۆشـــــی مۆدێرنیتە**"ناو دەبا و لەدژی دەوەستێ و ڕایدەگەیەنێ کە ئەو "**شـــەیدای چیـــا**" [160]، وفەرهەنگـــی "**پەیوەنـــدیەکانی گونـد**"[161]و "**بەسـتنەوەی بە ناسـنامە و کێشەی کـورد و چارەسەرکردنیەوە**"[162]گەیشتوە بەم تێزانەی ژنۆلـۆژی کە قەدەغەکردنی سێکس و عەشق و هاوسەرگیریە.

بەڵام لە ڕاســتیدا ئەمە هەمــوو ترســـە لە ســـێکس و ئـــــازادی ژن لە پەیوەنــــدی لەگەڵ پیـــاودا لە دەرەوەی هاوســـەرگیریدا هەمـــان کلتـــوری ژنۆفۆبیـــای ئـــاینی و ئیـــسلامیە کە لە کـــۆمەڵگەی کوردســـتان و ڕۆژهەڵاتـــی ناوەڕاســـــتدا زاڵە و ئـــۆجەلان بەنـــــاوی فەرهەنگـــــی "**پەیوەندیەکانی گونـد**" **و ناسـنامەی کـورد و زاگرۆسـەوە** گەڕاوەتەوە بۆی و پەیڕەوی دەکا.

بەکـــورتی ئـــۆجەلان مـــۆدێرنێتەی ســـەرمایەداری و سێکس و عەشقی دەرەوەی هاوسـەرگیری قەدەغەدەکا تـا بەرەودواوە بگەڕێتەوە بـۆ فەرهەنگی خێڵ و گونـد و ئەو ئـاینەی ژن وەک ڕاهیـب بە پـاکیزەیی دەهێڵێـتەوە و ئەم جۆرە لە پەیوەنـدی نێوان ژن و پیـاو لە پێنـاو خزمەت بە

---

[160] ل١٧٢- (ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)

[161] ل١٧٣- هەمان سەرچاوە

[162] ل١٨١- هەمان سەرچاوە

کوردایەتی و سەرکەوتنی کێشەی کوردەوە، واتە پەکەکە، گرنگە.

ئەمە هەڵبژاردەی سیاسی ئۆجەلانە کە کێشەی بونی ژنان لە پەکەکەدا بە گەڕانەوە بۆ فەرهەنگی دێهاتیانەی کۆنی کورد بە ڕێگا چارە دادەنێ و ئەم دواکەتویەش بەناوی زانستی ژنناسیەوە دەڕازێنێتەوە. ئەو دەڵێ" **کوردەکان وەک کۆمەڵگە پێشکەوتنێکی وایان بەخۆیانەوە نەبینیوە. . فارسەکان، یۆنانیەکان، ڕۆم و ساسانیەکان،موسوڵمان و تورک و عوسمانیەکان هاتن و ئێستا سەرەی ئەمریکایە. لەهەمو ئەم قۆناغانەدا کوردەکان وەک کورد بەشیوەی سەرەتایی مانەوە و ژیانیانکرد. کۆمەڵگەی کورد بە سەردەمی کۆیلایەتی یا سەرمایەداریدا تێنەپەڕیوە. بەلکو لە کۆمۆنیزمی سەرەتاییەوە بەرەو فیۆدالی هەنگاوی ناوە و هەر لەویدا ماوەتەوە. ئەم تایبەتمەندیە لە هەندێ لایەنەوە ئەرێنیە، کۆمەڵگەیەک بەم شیوەیە سادە و سەرەتایی بێت لە چاو کۆمەڵگەیەک کە لە کۆیلایەتی و سەرمایەداریدا نقوم بوبێت، بەتواناتر و بەهێزترە. بەهەمان هۆوە من بەئاسانی دەتوانم خەڵک بۆ ڕاپەڕین هەڵخڕێنم.** "[١٦٣].

ئەمە کلیلی تێگەیشتنە لە مێنتاڵێتی ئۆجەلان و سەرکردەی بزوتنەوە چەکداریە کوردیەکان و

---

[163] ل ١٤٨ ئۆجەلان - کتێبی(خەڵک و ڕێبەری)"

میلیشیاکانیان ، ئەمانە خەڵکی کوردستان بە سادە و سەرەتایی و نەخوێندەوار و گوند نشین و خێڵەکی دەزانن هەربۆیە تێزی قەدەغەکردنی سێکس و خۆشەویستی و خەساندنی ژنان ،کە هەمان ژنۆفۆبیای ئیسلامی و دینیە، ناودەنێن زانستی "ژنۆلۆژی".

تێزەکانی ژنۆلۆژی سەبارەت بە سێکس و عەشق و خیزان و ئازادی پشتی بەم لێکدانەوەیە بەستوە کە کوردستان کۆمەڵگەیەکی دەرەبەگایەتی و دواکەوتوە و سەرمایەداری نیە بۆیە نەتیوانیوە لەگەڵ تێزی مۆدێرنەی " زەواجی شۆڕشگێڕانە یاخود پەیوەندی سێکسی دەرەوەی هاوسەرگیری" دا بێتەوە . ئۆجەلان لێرەوە تێزی "عەشقی ئەفلاتونی و خیانەتی سێکسکردن" دەکاتە تیۆری بۆ خەڵکێکی سادەی کوردستان کە هێشتا بە مۆدێرنیتەی سەرمایەداری نەگەیشتون و لە ژیان و فەرهەنگی کوێرە دێهاتی دەرەبەگایەتیدا دەژین. بێگومان ئەم تیۆریەی ئۆجەلان بۆ لادێکانی کوردستانی تورکیا کە لەلایەن دەوڵەتی فاشستی ڕەگەزپەرستی تورکیاوە لە دواکەوتویی ئابوری و کۆمەڵایەتیدا هێڵراوەتەوە دەتوانێ "بەئاسانی خەڵکی سادە" لەدەوری خۆی کۆبکاتەوە، بەڵام ناکۆکە بە ژیانی شارنشینی کۆمەڵگەی کوردستان. ڕۆچونی پەیوەندیە سەرمایەداریەکان بۆ هەموو شارەکانی کوردستان چ لە تورکیا و چ لەعێراق و ئیران و سوریا پێچەوانەی ئەم تێزەی ئۆجەلان لەسەر دەرەبەگایەتی مانەوەی پەیوەندیەکانی کۆمەڵگەی کوردستان دەخاتەڕوو.

گۆڕینی ڕەیلی پەیوەندی سێکس و عەشقی ژن و پیاو لەپەکەکەدا، لە "**هاوسەرگیری شۆڕشگێڕیش**" و "**پەیوەندی دەرەوەی هاوسەرگیری**"یەوە بۆ **ڕاهیب بونی ژنان و قەدەغەکردنی سێکس**، هەڵبژاردەیەکی سیاسی ئۆجەلانە. ئاپۆ لەڕێگەی "ژنۆلۆژی" کە قەدەغەی سێکس و خۆشەویستی سێکسیە لە ناو پەکەکەدا دەیەوێ کۆمەڵگەی کورد ڕێگە بە کچ و ژنەکان بدەن بێنە ڕیزی پەکەکەوە و دڵنیابن لەوەی سێکس ناکەن و نابنە مایەی "عەیبداری چێژی سێکسی" و خەتەر بۆ سەر ئابڕو شەرەفی خێزانەکانیان. تیۆریزەکردنی ئەم مەبەستە سیاسیە پێویستی بە تۆخکردنەوەی کەلتوری دواکەوتوانەی خێڵ- گوند و ئاین و ئیسلام دژایەتی مۆدێرنیتە بونی کۆمەڵگەی کوردستانی تورکیایە.

ئەم تێزی فەرهەنگی گوند- خێڵەی ئۆجەلان نوێنەرایەتی کردنی کەلتوری عەشیرەتی و خێلایەتی و دێهاتیانە و ئیسلامیانەی کوردستانە کە تایبەتمەندیەکانی بزوتنەوەی چەکداری ناسیونالیستی کورد پێک دەهێنێ، نەک تایبەتمەندی دەرەبەگایەتی بونی سیستەمی ئابوری کوردستان. ئەمە وەڵامێکی فکری و سیاسی ناسیونالیزمی کوردە بە کێشەی بونی ژنان لە پەکەکەدا بە گەڕانەوە بۆ تۆخکردنەوەی فەرهەنگی دێهاتیانەی کۆن کە لەناو کوێرە دێهاتەکانی کوردستاندا ماوە و هیچ پەیوەندیەکی بەسەر ژیانی شارنشینی مۆدێرنی کوردستانەوە نیە.

ئێمە لە چارەکە سەدەی ڕابردوودا نمونەی یەکێتی و پارتیمان بینیوە لە گێڕانەوەی فەرهەنگی دواکەوتوانەی گوند- خێڵدا بەسەر شارەکانی کوردستان و پاشەکشە پێکردنی فەرهەنگی مۆدێرنی خەڵکی شارەکانی کوردستان. سوڵحی عەشایری لەڕێگەی مەکتەبە کۆمەڵایەتیەکانی ئەم حزبانەوە و کوشتنی هەزاران ژن لەسەر "ناموسی پیاو" و سەپاندنی یاسای فرەژنی، بەشێک لە جێبەجێکردنی ئەم فەرهەنگە دواکەوتوی خێڵ و گوندیانەی دەسەڵاتی میلیشیایی ناسیونالیزمی کوردە. **جیاوازی "ژنۆلۆژی" لەوەدایە گەڕانەوە بۆ ئەم فەرهەنگە دواکەتویەی گوند- خێڵ بەناوی زانستی ژنناسیەوە ،** بەناوی گەڕانەوە بۆ فەرهەنگی چەرخی بەردینی نوێ و فەرهەنگی ڕەسەنی کوردی چیایی و دایکسالاریەوە، **دەڕازێنێتەوە. بەڵام لە ڕاستیدا** ئەم **ژنۆلۆژیە** هەمان تێڕوانینی ژنۆفۆبیای بزوتنەوەی چەکداری ناسیونالیستی کوردە سەبارەت بە ژن و کۆمەڵگەی کوردستان کە لەلای ئۆجەلان بە شێوەی "**بەڵای کێشەی ژن و ڕێگاچارەی قەدەغەکردنی سێکس**" کراوەتە تیز و تیۆری و لای تاڵەبانی و بارزانیش بەشێوەی ژیاندنەوەی "یاسای فرەژنی" لەپەرلەمانی کوردستاندا جێبەجێ دەکرێ.

ئەم ئینکارکردنەی مافی ژنان لە ئازادی سێکس و عەشق و پیکەوە بوون لەگەڵ پیاودا نیشانی دەدا کە قاڵبی فکری و سیاسی ئەم بزوتنەوە چەکداریە ناکۆک و دژ بە ئازادی ژنان و مافی سێکس و عەشقی ئەوانە و هەربۆیە

"ژنـــــان وەک بەلای بـــــزوتنەوەکە "ســــەیر دەکـــرێن و قوربانیەکـانی دەکـرێنە"ڕاهیـبە کریـستیانەکان" کە تـاکو گەیشتن بە "ئـازادی" کوردسـتان نابێت"سـەیری پیـاویش بــکەن" ، وە دوای ڕزگـــاری کـــوردیش وەک هەرێمـــی کوردستان هەزارانیـان دەبنە قوربـانی نـاموس پەرسـتی و ڕەشــەکوژیان دەســت پـێ دەکـا. هاوکـات "ژنۆلـۆژی" بەرهەمـــــی گـــــۆڕانی پەکەکە یە لە بزوتنەوەیەکــــی ناسیونالیــستی چەپ بەرەو ناسیونالیــستی ڕاســت کە لەدوای ڕوخـــانی ســـۆڤیەت زۆربەی ئەم بـــزوتنەوە ناسیونالیست چەپانە گۆڕانکاریـان لە فەرهەنگ و بەرنـامە و ئیدیۆلۆژیای خۆیاندا بەوەرچەرخان بەرەو ڕاست کرد. ئەمە لە گۆڕینی ئەم ڕەیلی پەیوەندی نێوان ژن و پیاوەی ڕیزەکانی پەکەکەدا و لە فکر و پراتیکی ئـاپۆدا سـەبارەت بە ژنان دەبینین.

بەڵام بـۆ شـیکردنەوەی بنەماکـانی ئەم هەڵوێـستگیریە دوالیـــــستیەدواکەوتوانە دینـــــی و ناسیونالیـــــستیانەی "ژنۆلۆژی" لەسەر مەسەلەی ژن پیویستە لەسەر مێژووی ئەم پەیوەنـدیە سێکـسیانە لە کـۆمەڵگەی مرۆڤـایەتی و پەیوەندی بە کۆمەڵگەی کوردستانەوە قسەبکەین. چونکە بنەمـای فکـر و نەریتـی ناسـیونالیزمی کـورد بـریتیە لەو زەمیـــنە ئـــابوری و کۆمەڵایەتیـــانەی کە کـــۆمەڵگەی کوردستانی تێدایە و ئەمەش شێوازی خێزان و پەیوەندی نێـوان ژن و پیـاوی پێکهێنـاوە و لێرەشـەوە دابونەریـت وفەرهەنگـی دواکەتـوانە سـەبارەت بە ئـازادی سـێکس و عەشق و ئازادی ژن سـەرچاوەی گرتوە. هەربـۆیەگرنگی

دانمان بە باسی سێکس و عەشق و خێزان و ئازادی بۆ ڕۆشنکردنەوەی دیدی زانستی و پێشکەوتوانەی هاوچەرخە لەسەر ئەم چەمک و دیاردانە و بەراوردکردنیانە لەگەڵ دواکەوتوویی و کۆنەپارێزی و خورافەیی تێزەکانی ئۆجەلان لە ژنۆلۆژیدا کە لەدەرەوەی هەموو زانستێکە و دژ بە تەواوی دەستکەوتە زانستیەکانی تا ئیستایە.

ئێمە لەبەشەکانی پێشودا لەسەر قۆناغەکانی گۆڕانی پەیوەندی نێوان ژن و پیاو لە شیوەی پێکەوە بونی بەکۆمەڵ و دواتر دوولایەنە و تاک لایەنە قسەمان کرد.

مێژووی سێکس و عەشقیش پێ بەپێی ئەم قۆناغانەی شێوازە کۆمەلایەتیەکانی پێکەوە بونی ژن و پیاو گۆڕاوە و بەرەو پێش چوە. سێکس لە چاخی دڕندایەتی و تا ناوەڕاستی بەربەریەتی پێش شارستانیدا هەرچەند وەک کالا مامەڵە نەکراوە بەلام وەک باقی هوشیاری کۆمەلایەتی مرۆڤ و بەشێک لەو تێگەیشتنە سەرەتاییەی مرۆڤ بۆ پەیوەندی و ژیانی کۆمەلایەتی خۆی هەیبوە زۆر غەریزەیی و ساکار و نائاگایانە و وەلامدەرەوەی پێویستیە جەستەیی و مانەوەی بوە. سێکس و عەشق کاتێک شێوازی تاکە ژنومێردایەتی ،واتە خێزانی ئێستا، دروست دەبێت تێکەلاو بە هیتریزم و لە شفرۆشی دەبێ. *[١٦٤] لەبەرئەوەی پیاو وەک سەرۆکی خێزان خاوەنی

[164]ل٢٨٠(ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریتی تایبەت ودەوڵەت)

هەموو ئەندامانی خێزانە، ژن و منداڵەکان، و کۆیلەکانیش. ئەم جێگاو ڕیگا باڵادەستیەی پیاو پەیوەندی سێکس و عەشقیش لەگەڵ ژندا دەگۆڕێ. ژنان دەبنە کۆیلەی ناوماڵ کە هەم پیویستی سێکسی پیاو و هەم دروستکردنی منداڵ وەک میراتگری پیاو جێبەجێ دەکەن. هاوکات پیاو ڕیگە پێدراوە کە ژنی تر بهێنێ یاخود پەیوەندی لەگەڵ ژنانی تر هەبێ کە شویان نەکردوە یان لەشفرۆشن. لێرەدا سێکس دەبێتە وەسیلەی کڕین و فرۆشتن و وەک کالا لەبازاڕی پیاواندا مامەڵەی پیوە دەکرێ.

"فرەژنی یەک پیاو لە ئەنجامی کۆیلایەتیەوە دروست دەبوو و تەنیا بۆ ئەو کەسانە دەلوا کە پلە پایەیەکی نائاساییان داگیرکردبوو"و"لەبنەڕەتدا بە کڕینی کەنیزەک (ژنانی کۆیلە)دەهاتە دی"[١٦٥]

بەم جۆرە کۆیلایەتی تێگەیشتنێکی نوێ و جێگایەکی نوێی بۆ سێکس دروستکرد، کە لە شیوەی یاسا و کەلتوری خێزان و خێڵ و دەوڵەتدا خۆی نیشان دەدا و چیتر پەیوەندی خۆڕسک ئازادانە و خۆشەویستی نێوان ئینسانەکان یان نێوان ژن و پیاوێک نیە بەڵکو بەشێک لە سیستەم و بازاڕی خاوەنداریتیە کە وەک هەر کالایەکی تر حساب و کتابی هەیە و لێپرسینەوە و سزای لەسەرە

[165] ل ١٠٧-١٠٨ ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریتی تایبەت ودەوڵەت

و کڕیار و فرۆشیاری هەیە. بێگومان لەهەموو یاساکاندا مافی پیاوان بۆ ئازادی سێکس و ناپاکیکردن، و بێ مافی ژنان بۆ دەرنەچون لە دەسەڵاتی پیاو پەیڕەو کراوە. بۆنمونە(یاسای ناپلیۆن بێ پەردە ئەم مافە،ناپاکیکردن، بە میرد دەسپێرێت،بەومەرجەی پیاوەکە دۆستەکەی نەهێنێتە ماڵەکەیەوە)[١٦٦] ، فرەژنیش " تا ئەمڕۆ لەسەر پاکی ڕۆژهەلاتدا لەئارادایە"[١٦٧].

دینی ئیسلامیش وەک درێژەپێدەری ئەم کۆیلایەتیەی ژنان "چوار ژنی" ڕەسمی و شەرعی و "کەنیزەک یا کۆیلە"ی بێ سنوری بۆ پیاو پیرۆزکردوە. ئۆجەلان ئەم کۆیلایەتیەی ژنان لە ئیسلامدا بە شۆڕش ناودەبا و دەڵێ"(محمد)لە میانەی پەیوەندی لەگەڵ خەدیجە شۆڕشی ژن. . ئەنجام دەدرێت. "[١٦٨]. "چەمکی حەزرەتی محەمەد سەبارەت بە **ئەشقیش سەرسوڕهێنەرە**. لە پەنجاساڵیدا **ئەڤینداریەکەی لەگەڵ عائیشەی نۆساڵی، ئاستی بەرزی پەیوەنداربونی حەزرەتی محەمەد بەژن نیشان دەدات.** "[١٦٩]. لە ئۆجەلان پرسیار دەکرێت ، ڕای تۆ چیە؟، "**محمد پێغەمبەری ئیسلام ١٣ ژنی بەعقد (مارەبڕی) هەبووە.** ڕابەر ئاپۆ: ئەزانم هەیبووە، **من ئەم کارەی محمد بە**

[166] ل ١٠٩ ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریتی تایبەت ودەوڵەت

[167] ل١٠٨- هەمان سەرچاوە

[168] ل٤٥- هەمان سەرچاوە

[169] ل ١٢٥- ئۆجەلان -کتێبی(خەڵک و ڕێبەری).

دروست ئەزانم و بە کارێکی گرنک لێکی ئەدەمەوە. هەن کەسانێک کە ئەڵێن: بۆچی محمد ئەم هەموو ژنەی مارە کردوە؟ من ئەڵێم کە کارێکی باشی کردوە. تەنانەت ئەگەر چەند ژنێکی دیکەشی مارە کردبا، **کارێکی هەڵە نەبوو.** چون دەتوانین بە یەکێک لە **عاشقانی گەورە** لە قەڵەمی بدەین. محمد لەگەڵ ژنان هەر وەک منالان ڕەفیق و یار بوو، کەسایەتیەکی دێموکرات بوو. **من ئەم کارەی محمد بە بەزر دەنرخێنم.** "[170] "**محمد١٣ژنی مارەکردوە.** هەروەک ئاشکرایە **بەخواست و هەڵبژاردەی خۆیان زەواجیان کردوە**،نەک بەزۆر و بەفشار و بەبێ ئارەزوی خۆیان. ئەمە خاڵێکی گرنگە. "[171]

لێرەدا بە ئاشکرا و بێ پەردە فرەژنی و زەواجی منالی نۆسالان پیرۆزکراوە و بە عەشقی سەرسوڕهێنەر و عاشقانی گەورە ناوبراوە. ناوەرۆکی عەشقی "ئەفلاتونی" ئۆجەلان لێرەدا دەرکەوتوە. عەشقی ١٣ ژن و عەشقی منالی ٩ سالانی کچ. ئایا ژنۆلۆژی ئەگەر پێوەری بەرز و گەورەی عەشقی پێ سێکسکردن لەگەڵ ١٣ ژن و منالی ٩ سالان بێت چۆن باسی ئازادی و ڕزگاری ژن دەکا؟

ئەمە چ دەبڵ مۆرالیەکە دژی مۆدێرنیتە بێت لەبەرئەوەی **"گەورەترین سەرکەوتنی مۆدێرنیتە**

---

[170] ل ١٤٤ ئۆجەلان -کتێبی(خەڵک و ڕێبەری).

[171] ل١٤٧-https://azizi61. files. wordpress. com/2012/06/rahbariyat-va xalq. pdf ئۆجەلان -کتێبی(خەڵک و ڕێبەری).

لەوەدایە:تێڕوانینی کولتوریمانی ڕوخاندوە کە لەمیانەی پانزدە هەزار ساڵ ئاواکراوە"[172] و بەڵام مۆرالی سەدەکانی پێش سەرمایەداریت بەلاوە پیرۆز و سەرسوڕهێنەربێ و وە پاساوی بکەی وبڵێیت کە لەو کاتانەدا هیچ فشار و زۆریک لەسەر ١٣ ژن بۆ پیاوێک و زەواجی مناڵێکی ٩ ساڵان وجودی نەبوە؟

لێرەوە دەردەکەوێ کە ژنۆلۆژی مامەڵەیەکی سیاسی لەگەڵ ئیسلام و محمدا دەکا و پشتیوانی لە ڕەوشتی دینی ئیسلام سەبارەت بە سێکس و عەشق و ژن دەکات. بەڵام کاتێک ئەم بزوتنەوەیە لەبەرانبەر داعشدا لە سوریادا شەڕ دەکا بەشێک لە پرەنسیپەکانی ئەم شەریعەتە لادەبا لە یاسای باری کەسێتیدا، لەوانە چەند ژنە و دابەشکردنی میرات . ئەم بزوتنەوەیە لێرەدا ناچارە ڕووی مۆراڵە ئینسانیەکە بخاتەڕوو و بەبێ ئەوەی ڕەخنە لەو وتانەی سەرەوەی ئاپۆ بگرێ. ئەمەش خەسڵەتی بزوتنەوەیەکی پۆپۆلیستیە کە پرەنسیپەکانی بەپێی بەرژەوەندیە سیاسیەکانی دەگۆڕێ تا هێزی جەماوەری لەدەست نەچێ.

کاتێک تێزی ژنۆلۆژی دەڵێ؛ **"گەورەترین سەرکەوتنی مۆدێرنیتە لەوەدایە:تێڕوانینی کولتوریمانی ڕوخاندوە"، دەبێ بپرسین مۆدێرنێتە چ کلتورێکی ڕوخاندوە؟**

---

[172] ل١٧٣(ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی)

ئۆجەلان دەڵێ"**پێشنیاری من بۆ هەرکەسێک ئەوەیە دوای نەهێشتنی قاڵبەکانی مۆدێرنیتە، سەرلەنوێ تەماشای پەیوەندیەکانیان لەگەڵ دایک و باوکیان بکەنەوە. خوازیارم بەهەمان ڕوانگە تەماشای تەواوی "پەیوەندییەکانی گوند"یش بکەن، کە لە چاخی بەردینی نوێوە(نیولتیکەوە)ماونەتەوە.** "[١٧٣]

ئەگەر باسی کلتوری "گوند -خێڵ"ی فرەژنی و زەواجی منداڵانە ئەوە ڕوخاندنی ئەم کلتورە گەورەترین پێشکەوتن بوە. کلتوری مۆدیرنێتەی سەرمایەداری ئەم کلتورە دواکەوتوانەیەی لە ڕۆژئاوادا ڕوخاندوە و ئێستا جگە لە دەوڵەتانی ئیسلامی و لای ناسیونالیزمی کورد لە هیچ شوێنێک ئەم کەلتورە کۆنەپەستانە نەماوە.

ئەگەر باسی مۆدیرنێتە باسی قۆناغەکانی شارستانیەتی کۆیلایەتی و دەرەبەگایەتی و سەرمایەداریە، ئەوا دەبێ بزانرێ کلتوری خۆشەویستی تاکەکەسی و خۆشەویستی سێکسی کە بنەمای پێکەوە بونی ژن و پیاوە لەگەڵ شێوازی تاکە ژنومێردایەتیدا تۆوی ئەم کلتورە دێتەئاراوە و لە شێوازەکانی پێشووی گەلە ژنومێردایەتیدا و خێزانی گەورەی خێڵەکیدا ئەم توخمە نەبوە یان کارا نەبوە. کلتوری یەکسانی نێوان ژن و پیاو پەیوەندی بەم کلتورەی سێکس و عەشقە سێکسیە

---

[173] ل١٧٣- (ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی)

تاکەکەسیەوە نیە بەڵکو زیاتر کەلتوری یەکسانی ئابوری نێوان ژن و پیاو و نەبونی بەرژەوەندی مادیە لە پشت سێکس و خۆشەوسیتی کردنەوە.

"**هەڵبەتە پێش سەدەکانی ناوەڕاست، ناکرێت باس لە خۆشەویستی سێکسی تاکەکەسی بکرێت.** "و"لەتێکڕای سەردەمە دێرینەکاندا، تەنها باوک و دایک بڕیاریان لەسەر سەراپای پرۆسەی هاوسەرگیری دەدا، وەچەکانیشیان زۆر بەئارامی ملیان بەو بڕیارەیان دەدا. ئەو بڕە خۆشەویستیەی لەنێوان ژن و مێردی ئەو سەردەمەدا هەبوو، هەرگیز وەک ئارەزویەکی خۆیی هەردوولایەنەکە ڕۆڵی بۆ ئەو هاوسەرگیریە نەگێڕاوە"[١٧٤]. ئەمە" جگە لە ناو کۆیلەکان، پەیوەندی لەوجۆرە بەدی ناکرێت تەنیا مەگەر وەک زێدەبەروبومێکی تێکشکانی جیهانی کۆن، ئەوەش لەگەڵ ژنگەلیک لەدەرەوەی سنورە رەسمیەکانی کۆمەڵگەدا،زیاتر لەگەڵ ژنانی لەشفرۆش و بێگانە یا بێوەژنان. . لەکاتێکدا ئەگەر **پەیوەندی دڵداری سێکسی نێوان ژن و پیاوانی ئازاددا دروست دەبوو، ئەوە تەنها لە شێوەی داوێنپیسی ڕووی دەدا.** "[١٧٥] هەربۆیە"سەرەنجام پێوەرێکی تازەی ڕەوشتگەری هاتەکایەوە بۆ تانۆت کردن یا بۆ پاکانەکردنی پەیوەندی

[174] ل ١٣٣-ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەندارێتی تایبەت ودەوڵەت

[175] ل١٣٤-- هەمان سەرچاوە

سێکسی؛ ئێستا مرۆڤ بەوەوە ناوەستێت پرسیاری ئەوە بکات:ئاخۆ پەیوەندیەکە لەنێو یا لەدەرەوەی سنوری هاوسەرگیری دروست بوە، بەڵکو لەوەش دەپرسن:**ئاخۆ هەردوو لایەنەکە یەکتریان خۆشویستوە یان نا؟**"[١٧٦].

ئەم تێکەڵاوبونەی خۆشەویستی و سێکس کردن بەیەکەوە نیشانەی گەشەکردنی پەیوەندیە ئینسانیەکانی نێوان ژن و پیاوە. خۆشەوسیتی چیتر خۆشویستنێکی شاراوە و بەدزی و نائومیدانەی ئەفلاتونی و شیرین و فەرهادی یان مەم و زینی نیە، بەڵکو خۆشەویستی سێکسی بەرامبەرە کە مومکینە و ئاسان و ئاشکرایە و هیچ " عەیبداری" یەکی دینیانە کۆنترۆڵی ناکا. بەهەمان شێوە سێکسیش کردارێکی فزیکی بێ پەیوەند بە هەست و دەرون و جوانی و داهێنانەوە نیە، بەڵکو دەربڕین و پراکتیکی خۆشەویستیەکی ڕاستەوخۆ و لەزەت بەخش و هاو هەستی و یەکسانی هەردوولایە.

هەربۆیە ئێستا سێکس وەک زانست دەخوێندرێ و منالانی لەسەر پەروەردە دەکرێ تا ژیانێکی تەندروست و پڕ لە ڕێزی ئینسانی لە پەیوەندی نێوان نێر و مێدا و لە نێو پەیوەندی سێکسی ئینسانەکاندا دروست ببێ و ئیتر دەرسە دینیەکانی وەک "ژنۆلۆژی" لە کانتۆنەکانی ڕۆژئاوا و تەنانەت لە ئەکادیمیەکانی پەکەکەشدا ڕوی دەرکەوتنیان

---

[176] ل ١٣٥-- (ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریێتی تایبەت ودەوڵەت)

نەمێنێت، کە سێکس و عەشقیان کردۆتە "شەرم و خیانەت و پاکیزەیی و ڕاهیب بون" .

ئەو دیـدە دینـیـەی "ژنۆلـۆژی" لە ڕەخـنـە ونەفرەتـی لەسـەرمایەداریدا خـۆی نیـشان دەدا ،نەک لە ڕوانگەیەکـی شـۆڕشـگێڕانەوە نـیە، بەڵکـو لەدیـدیێکی کۆنەپەرسـتانەوە سـەرمایەداری ڕەت دەکـاتەوە. خوازیـاری گەڕانەوە بـۆ پـێش شارسـتانی و گەڕانەوە بـۆ گونـد و خـێڵە، نەک تێپەڕانـدنی سـەرمایەداری بەرەو ئـازادکردنی سـێکس و عەشـق و پەیوەنـدی نێـوان ژن و پیـاو و دەربـازکردنی لەدەستی هەموو دەسەڵاتێک.

ئۆجەلان دەڵێ" **لەهیچ سـەردەم و قۆنـاخێکی مێژوودا وەک سـەردەمی مـۆدێرنیتەی سـەرمایەداری ژن نەقۆزراوەتەوە وخراپ بەکارنەهێنراوە. "،" لێرەدا ئەوەی وەک یەکپـارچە فرۆشـراوە ژنە.** "[177]بەڵام هەرچـۆن لە بـواری ئابوریـدا نازانـستی بـونی تێـزی "**لە مـۆدێرنیتەی سـەرمایەداری ژن لە ئـابوری بەدەرنـرا**"مـان سـەلماند، لێرەشـدا ئەوە دەسـەلمێنین کە بە پـێچەوانەوە ژنـان لە سەرمایەداریدا لە هەموو سەردەم و قۆناغەکانی پێشتری شارستانی واتە کۆیلایەتی و دەرەبەگایەتیدا "ئازاد"ترن.

سـەرمایەداری بە هێنـانە دەرەوەی ژنـان لەنـاو کـاری کۆیلایەتی ناکۆمەڵایەتی ناوماڵ جێگای ژنانی لەسیستەمی کۆمەڵایەتیشدا گۆڕیوە و کاری نێو ماڵی لەڕێگەی دایەنگە

---

[177] ل٥١(ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی)

و جلـــشۆرگە و چێـــشتخانەوە تـــاڕادەیەک کـــۆمەڵایەتی کردۆتەوە. ژن بە بونی بە خـاوەنی ئـابوری سـەربەخۆ لە کۆیلایەتی خێـزان توانیـویەتی بێتەدەرەوە و بەتـایبەت لە خیزانــی کرێکاریــدا کە ژن و پیــاو تەنیــا خــاوەنی هێــزی کاریانن و هیچ موڵکایەتیەکی تری تایبەتیان نیە، پەیوەندی خۆشەویستی سێکسی بۆ یەکەمجار لە نێوان ژن و پیـاودا کـردۆتە زەمینـەی هاوسـەرگیری یـان ژیـانی پیکەوەیـی و هاوبەش. ڕاستە لە خێزانی سەرمایەداراندا هێشتا بنەمای موڵکــایەتی و گواســتنەوەی میــرات حــوکم دەکـا بەســەر پەیوەندی ژن و پیاودا و هەربۆیە ئەزمەی خۆشـەویستی و پێکەوە ژیـان و هیتریـزم و لەشفرۆشـی و فرەژنـی هەر ڕەواجــی هەیە. هەربــۆیە ســەرەڕای ئەوەی بنەماکــانی خێزانــی تــاک لایەنە لەســـەرمایەداریدا وەک یەکەیەکــی ئــابوری کاردەکـا، بەڵام زەمینەکـانی هەڵوەشـانەوەی ئەم شـــێوە خێـــزانەی لەلای خەڵکـــی کرێکـــار و هەژار دروستکردوە.

ســەرمایەداری بە ڕزگـارکردنی ژنـان لە چاولەدەسـتی ئــابوری پیــاوی مــاڵ و کردنــی ژن بە نــان پەیــداکەری هاوشــانی پیــاو ، زەمیــنەی کــۆیلایەتی ژنــی لە خێزانــی کرێکاریــدا هەڵتەکانــدوە. گــۆڕانی ڕەوشــت و مــامەڵەی پیـاوانی کرێکـار لەگەڵ ژنـانی کرێکـاردا خـۆی بەرهەمـی خەبـاتێکی چینـایەتی هاوبەشـە کە ئەم چیـنە بـۆ گـۆڕینی هەلومەرجی ژیانی خۆی هەمیشە پێویستیەتی. خەسڵەتی

کـــۆمەڵایەتی بـــونی کـــاری ژنـــان لە بەرهەمهێنـــانی سەرمایەداریدا تێڕوانینی کۆمەڵگە و پیاو سـەبارەت بە ژن دەگۆڕێ، بەڵام لای کرێکاران کە لە یەکگرتویدا وەک چین مانـا و هێـز پەیـدا دەکەن بـۆ گـۆڕینی دۆخـی کۆیلایەتیـان، گـۆڕینی ڕەفتـار و مامەڵەیـان لەگەڵ ژنانـدا دەبێـتە بەشـێک لە پێویـــستیەکانی ســـەرکەوتنی خەبـــاتی چینایەتیـــان. هەربـۆیە پێبەپێـی وشـیاری چینـایەتی ژنـان و پیـاوانی کرێکـــار بە دەرکـــی پێویـــستیان بە هاوخەبـــاتی و هاوچارەنوســـی، ژیـــانی پیکەوەییـــان لەســـەر بنەمـــای هــاوڕێیەتی نەک کــۆیلایەتی یــاخود فەردگەرایــی دەچێــتە پێش. ئەم پەیوەندیە نوێیەی نێوان ئینسانەکان، عەشـق و خۆشەویـــستی ســێکـــسی لە بەرژەوەنـــدیە مادیەکـــان جیادەکــاتەوە. "ئــازادی لە هاوســەرگیریدا ئەوکــاتەیە کە هـیچ مۆتیڤێک جگە لە ئـارەزووی هـاوبەش ڕۆڵ نەگێـڕێ. ١٧٨"

هاوکـات ئەم فـاکتەرەی ئـارەزوی سێکـسی هـاوبەش شکڵی پێکەوە بوونی تاک ژن و مێردی یان دوو کەس(ژن یان پیاو) دروست دەکا و نەمانی بەرژەوەندیە مادیەکانی پـشتی ئەم پەیوەنـدی پیکەوەبونـانە و نەمـانی باڵادەسـتی پیاوە لەم پەیوەندیانەدا.

"دەسەڵاتداریّتی پیاوان لەماڵەوە تەنیا بەهۆی دەسەڵاتە ئـابوریەکەتی، جـا لەگەڵ لە نـاوچونی دەســەڵاتی ئـابوری،

---

[178] ل ١٤١ (ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریّتی تایبەت ودەوڵەت)

دەســـەڵاتەکانی دیـــکەش لەدەســـت دەدات. "[١٧٩]. وەلەگەڵ نەمـــانی موڵکـــایەتی تـــایبەت کە ســـەرچاوەی دەســـەڵاتی پیاوســـــالاریە لەخێزانـــــدا ، زەمینەکـــــانی فرەژنـــــی و لەشفرۆشـــیش نامێنێـــت، کە لەســـــەرمایەداریدا بەشـــی جیـانەکراوەی دامەزراوەی خێـزان و شـێوازی کـۆیلایەتی ژنـــانە. نەمـــانی ئەم پاشـــکۆیانەی خێزانـــی تـــاک لایەنەی ســـەرمایەداری، شۆڕشـێکە بەســـەر خـــودی خێزانیـــشدا. لەبەرئەوەی "سروشتی دڵداری سێکسی بە خۆشەویستی تاکەکەسـیەوە بەسـتراوە"[١٨٠]. کەواتە خێـزان نەک لەسـەر بنەمـــای عەقـــدی موڵکـــایەتی و نەک لەســـــەر بنەمـــای دروستکردنی وەچەی میراتگر، بەڵکو تەنیا لەسـەر بنەمـای دڵداری سێکسی دروست دەبێ و هیچ کات و زەمەنێکی دیـــاریکراوی نـــیە و بەپێـــی ئـــارەزوو و خۆشەوســـیتی سێکسی و پێکەوە ژیانی ئینسانەکان بۆ یەکتر دروست دەبێ و هەڵدەوەشێتەوە.

"لەم حـــاڵەتەدا تـــاکە ژنـــو مێردایەتـــی بەتەواوەتـــی ئەو خەســـڵەتانە لەدەســـتدەدات، کە پەیوەنـدیەکانی موڵکـداریێتی پێـــوەی لکانـــدون، ئەوانەش بـــریتین لە یەکەم، زاڵبـــونی دەســـــــــەڵاتی پیـــــــــاوان ؛ دوەم، دژواری لەبەریەک هەڵوەشانەوەی گرێی هاوسەرگیری. "[١٨١].

---

[179] ل١٤٢ - (ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریێتی تایبەت ودەوڵەت)

[180] ل ١٤٢- هەمان سەرچاوە

[181] ل ١٤٢- هەمان سەرچاوە

لە دنیای ئەمڕۆدا ئەم شێوازە لە پێکەوە بوون جێگای خۆی کردۆتەوە و لە ڕۆژئاوادا خێزانی کاسولیکی و جولەکەیی هەتاهەتایی بەرەو پوکانەوە دەچێ و دۆستایەتی و (Boyfriend and Girlfriend)،زەواجی کورت خایەن و هاوسەرگیری ئازاد بوەتە شکڵی باو و مۆدێرن. لە ڕۆژهەڵات هەرچەند ئەم شێوازە مۆدێرنانە لەناو گەنجاندا لەبەرەودان بەڵام دین و دەوڵەت و خزمایەتی و دابونەریتە دواکەوتوەکان قورسایی لەسەر شێوازی خێزان و پەیوەندی نێوان ژن و پیاو داناوە. لە کوردستانیش، بەهۆی گەشەنەکردنی سەرمایەداری و مانەوەی ژنان وەک کۆیلەی مەتبەخ و دەسەڵاتداریێتی فکر و دەسەلاتی دین و ناسیونالیزمی کوردەوە هێشتا مەسەلەی سێکس و خۆشەویستی و ئازادی ژن گرێیەکی کۆمەڵگە و کێشەیەکی سەرەکیە و هێشتا خۆشەوسیتی سێکسی نەبوەتە مافێکی سادە و ڕەوای هەموو کوڕوکچێکی سەروو ١٦ ساڵ. کۆمەڵێک یاسا و نەریت و خێزان و خزم و پۆلیس و دادگا و زیندان و مەکتەبی کۆمەڵایەتی و دیوانی عەشیرەت و میدیای کۆنەپەرست و مزگەوت وحزب، ڕۆژانە لەم پەیوەندیەی نێوان ژن و پیاو و مرۆڤەکاندا دەکەن کە چۆن دەیانەوێ پێکەوە بن. لەکاتێکدا خۆشەویستی و سێکس لە نێوان ژن و پیاودا پێویستی بەهیچ کام لەم ناوەندانە نیە و پیویستی بە دورکەوتنەوەیە لە بنەماکانی دەستێوەردانی دامودەزگا فەرمی و نافەرمیەکان لەم پەیوەندیە تاییبەتی و شەخسیەی نێوان ئینسانەکاندا.

بێگومــان سیــستەمی بەرهەمهێنــان و دابەشــکردن لە سـەرمایەداریدا سـەرەڕای کـاریگەریە ئەرێنیەکـانی لەسـەر گـۆڕینی جێگــای ژن لە خێزانــدا، بەڵام خێــزان لەســـەر بنەمای پاراستنی موڵکایەتی تایبەتی دەهێڵێتەوە و میراتـی ســـەرمایەدارانی پـــێ دەگـــوێزێتەوە لە نەوەیەکەوە بـــۆ نەوەیەکــی تــر، بەم پێـیەش کــاریگەرەیە کلتوریەکانیـشی لەسەر شێوازی خێزان و پیکەوە بوونی ژن و پیـاو پیادە دەکـا و هەمـوو ڕۆژێـک سـەرلەنوێ ناکۆکیەکـانی نێـوان خێزان بەرهەمی دێنێتەوە. فەردگەرایی وەک خەسڵەت و ئیــدیۆلۆژیای چینــی دەســـەلاتدار و موڵکــایەتی تــایبەتی سەرمایەدار کاریگەری گەورە لەسەر پەیوەندی نێوان ژن و پیـاو و پـیکەوە بونیـان و خۆشەویـستی سێکسیان بـۆ یەکتر دادەنێ و هەمیشە ئەزمە بۆ ئەم خۆشەویستیە پێک دەهێنـــێ و دەیخـــاتە گێـــژاوی پێـــشبڕکێی بەرژەوەنـــدیە مادیەکـانەوە. هاوکـات کێشەی سـەیرکردنی کۆمەڵگە بـۆ دەور و نەخـــــشی ژن چ لە ئاســــتی بەرهەمهێنــــان و کۆمەڵایەتی و چ لە مەسەلەی هاوشان بونی لەگەڵ پیـاوان لە ئارەزوی سێکس و توانا و ئـازادی دەربڕینـی سێکسیدا و کـــــۆنترۆڵ کردنـــــی ژنـــــان لەلایەن پیـــــاوانەوە هەر لەبەرئەوەی لە پەیوەنـدی یـان هاوسـەرگیریدان لەگەڵیانـدا هەیە ، سـەرچاوەی ئەم گێژاوەی نێو خێزان و پەیوەندیە سێکسیەکانن.[١٨٢]

[182] ل ٤ *(کۆلۆنتـای، پەیوەنـدیە سێکـسیەکان و خەبـاتی چینـایەتی) https://www. marxists. org/archive/kollonta/1921/sex-class-struggle. htm

هەربــۆیە مەســەلەی ســەرەکی لە ئــازادی ژنــان لە پەیوەنـدیان لەگەڵ پیاوانـدا و ئازادی لە سـێکس و عەشـق دا بە دابڕانی ژن لەپیاو چارەسـەر نـابێ بەڵکو بە دابڕانـی ئەم پەیوەنـدیە لە فـشارە مـادی و سیاسـی و یاسـایی و کۆمەڵایەتیەکان چارەسەر دەبێ.

کەواتە بەپێچەوانەی تێزەکانی "**ژنۆلـۆژی**"، کۆمەڵگای نـوێ لەسـەر بنەمـای دەسـتێوەردانی سـەرۆک و حـزب و بزوتنەوەی چەکداری کورد دانـامەزرێ، بەڵکو لەلابردنـی ئەم "**سـزای خیـانەتکردن لە ئەرکە شۆڕشـگێڕیەکان**" و " **کـۆنترۆڵی توانــای سێکـسی**" و " **عەیبـداری چەمکـی سێکسی**" دادەمەزرێ کە "ژنۆلـۆژی" کردویەتـی بە تێـز و یاسـای پەکەکە بـۆ ژنـانی کـۆمەڵگەی کوردسـتان و بە ئــازادکردنی بــێ قەیدوشـــەرتی ژنـــان لە پەیوەنـــدی خۆشەویـستی سێکـسیان لەگەڵ پیاوانـدا دروسـت دەبـێ. "یەکـسانی ژنــان لەگەڵ پیــاوان، پیــاوان بەشــیوەیەکی ڕاســتەقینە پابەنــدی یەک ژنــی دەبــن، نەک بەوەی ئەو یەکسانیە ڕێگاخۆشـکەر بێـت لەبەردەم فرەمێـردی ژنـان. ١٨٣[183]".

ئــێمە بــۆ زیــاتر ڕۆشــنکردنەوەی ئەو دوالیـزمەی لە پەیوەندی خۆشەویستی و توندوتیژی ئێستای نێوان ژن و پیـــاو لە کوردســـتاندا هەیە ئەم چەنـــد پەرەگـــرافە دەهێنمەوە کە هەرچەند لەوانەیە دوورودرێـژیش بێت بەڵام مەبەســتمە کە وێنەیەکــی نزیــک لەو واقعــیەتە بــدەم

[183] ل ١٤٢(ئەنگلس،بنچەی خێزان و خاوەنداریێتی تایبەت ودەوڵەت)

بەدەستەوە کە ئێستا لەئاراداییە. نوسەری ئەم کتێبە لە وتاری "**دوالیزمی خۆشەویستیی و توندوتیژیی لە کۆمەڵگەی کوردستاندا**"دەڵێ؛"پێوەرێکی گرنگی گۆڕانی مرۆڤ پەیوەندیی پیاو بە ژنەوەیە. ئەم دوالیزمەی خۆشەویستیی و توندوتیژییە نیشانمان دەدا کە چ گۆڕانێک لە دەرون و نەریت و هزر و کردەوەی پیاواندا بەرامبەر ژنان پێوسیتە تاکو هەست بەنزیکایەتی لە فەرهەنگێکی مرۆیی بکەین. **مارکس لە "دەستنوسە ئابووریی و فەلسەفیەکان ١٨٤٤"دا دەڵێ"پەیوەندیی ڕاستەوخۆ و سروشتی و پێویستی مرۆڤ لەگەڵ مرۆڤدا پەیوەندیی پیاوە لەگەڵ ژندا. پەیوەندیی پیاو لەگەڵ ژندا ڕاستەقینەترین پەیوەندیی مرۆڤە لەگەڵ مرۆڤدا. هەربۆیە ڕادەی ئەوە دەردەخا کە چەند ڕەفتاری سروشتی پیاو بووەتە مرۆیی،یاخود ڕادەی ئەوەی جەوهەری مرۆیی لە پیاودا بووەتە جەوهەری سروشتی ئەو. هەروەها ئەم پەیوەندییە ئەوە دەردەخا کە ڕادەی گۆڕانی نیازی پیاو بووەتە نیازێکی مرۆڤ: ڕادەی ئەوەی کە ئەو کەسەی تر وەکو کەسێک بوەتە نیاز". هەروەها لە کتێبی "خێزانی پیرۆز"دا دەڵێ: "خۆشەویستیی بۆ یەکەم جار بەڕاستی مرۆڤ فێری ئەوە دەکا کە باوەڕ بە دنیایەکی ئۆبژەکتیڤ لە دەرەوەی خۆی بهێنێ. " خۆشەویستیی ئەو شتەی خۆشت ئەوێت دەکاتە ئوبژێکتێکی دەرەکی، ئۆبژێکتێکی هەستی کە چیتر لەناخدا نامێنێتەوە، لە مێشکدا شاراوە بێت. ".**

بەم پێیە خۆشەویستیی و عەشق وەک دیاردەیەکی دەرەکی پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکانی مرۆڤ خۆی نمایش

دەکا و دەبێتە پێوەری مرۆیی ئەم پەیوەندییەی نێوان ژن و پیاو یان دوو مرۆڤ. ئەم پەیوەندییە مرۆییە ئەسڵ و بنەمای هەر پێکهاتە و شێوازێکی کۆمەڵایەتی ژیانە کە بەدرێژایی مێژوو گۆڕانی بەسەردا هاتوە. لە فرەخێزانی سەرەتایی و زەواجی دووانە و تا شیوازی خێزانی تاکی (ناوکی- ژنێک و پیاوێک) ئێستا و شێوازەکانی ژیانی پێکەوەیی دەبینین. ئەم شێوازانەی پێکەوە بونی کۆمەلایەتی ژن و پیاو لە هەر دەمێکدا بەپێی گۆڕانی پەیوەندییەکانی بەرهەمهێنان و شۆڕشە فەرهەنگیی و کۆمەڵایەتییەکان ئاڵوگۆڕی بەسەردا هاتوە. "[١٨٤]

"خێزانی تاکی ئێستا لەسەر بنەمای دەسەڵات و بەرژەوەندی پیاو بۆ پاراستنی سەروەت و سامانی کەسی بورژوازی و پاراستن و گواستنەوەی میراتی بۆ منداڵەکانی دامەزراوە و هەربۆیە لە هونەر و ئەدەب و شانۆ و فیلم و شیعر و هزر و ئاداب و ڕەوشتدا خیانەتی فرەژنیی پیاوان بەئاشکرا و خیانەتی فرە پیاوی ژنانیش بە نهێنیی لەپاڵ خێزانی تاکدا دەبینین. کڕین و فرۆشتنی سێکس و خستنە چوارچێوەی بازاڕو یاساکانەوە دەبینین. ناچاریی ژنان بە مانەوە لە سایەی ژیانی خێزانیدا لەبەر هۆی بژێوی یاخود لە ترسی لەدەست نەدانی منداڵەکانی دەبێتە دیاردە و یەکسانیی قانونیی و ئازادیی تەڵاقیش

---

[184] http://www. asokamal. com/index/?p=1518 ئاسۆکمال- دوالیزمی خۆشەویستی

نـاتوانێ بە یەکجاریی ئەم ژێردەستەییە ناچارییە کۆتـایی پێ بێنێ. لێرەوە توندوتیژیی دەبێتە بەشی جیانەکراوەی ژیـانی خێزانـی و کە دیـارە لە کوردسـتاندا لە سـایەی سیـستەمی خێڵەکیـی دەسـەڵات و نەبـوونی ئـابووریی سـەربەخۆی ژنــان و لەئەسـتۆنەگرتنی دابینکــردن و سەرپەرشتی کردنی منداڵ لەلایەن دەسەڵات و کۆمەڵگەوە و یاسـای فرەژنیـی و زاڵ بـونی شـەریعەتی ئیـسلامی بەسەر یاسای باری کەسێتیدا خێزان کۆتێکی گەورەتری کـردۆتە ملـی ژنـان و هەر هەوڵێک بـۆ دەربـازبوون لێـی رووبەڕووی سـزای کوشـتن و سـوتاندن دەبێـتەوە. بەردەوامـی و هەڵکشانی ئامـارە هەزاریەکـانی کوشـتن و توندوتیژیی ژنـان نیشانەی ئەم پەیوەندییە نـامرۆییەیە کە بەسـەر ژیـانی پێکەوەیـی ژن و پیـاودا زاڵە و خۆشەویستیی لە باشترین حاڵەتدا دەگمەن و خۆزگەیەکی شاعیرانەیە.

لە کاتێکدا پێوسیتە پیاو یان ژن ژیانی پێکەوەیی تەنیا لەسەر بنەمای خۆشەویست و حەزی سێکسیی بەرامبەر بە یەکتـر دامەزرێنن و هەر کاتێک ئەم بنەمـایە نەمـا ئەوا ئەو پێکەوەبـوونە هەڵوەشـێتەوە و پـێکەوە بـوونێکی تـر لەسەر بنەمای دڵداریی – سێکس جێگای بگرێتەوە. ئیتر ناچـارییەک بـۆ درۆ و خیـانەت لە یەکتـر نەمێنێ لە نێـوان دوو مرۆڤـدا کە ڕاسـتگۆیی و وەڵامـدانەوە بە خۆشەویـستیی یەکتـر پێـوەری ژیـانێکی بەختیـاریی پێکەوەییان بێت.

ناکۆکییەکانی نێوان خۆشەویستیی و مرۆڤایەتی نـاخی مـرۆڤ لەگەڵ گوشـارە مـادی و کۆمەڵایەتییەکـانی

کۆمەڵگەی سەرمایەداری و ئایدیۆلۆژی دینی و کەلتوری پیاوسالاریی کێشەی خێزانی کردۆتە یەکێک لە نامۆبونە سایکۆلۆژیەکانی مرۆڤی ئەمڕۆ ، و لەژێر ئەم گوشارەدا ڕێگاکانی شل کردنەوەی سنوورەکانی شیوازی خێزانی تاکی بەشێوەی پەیدابونی ژیانی پێکەوەی کەپڵ و ژیان لە ماڵی جیا و شێوازی جۆراوجۆری فەردی تردا دەچێتە پێش. زیادبونی ڕێژەی تەڵاق و لەباربردنی منداڵ و خستنەوەی منداڵ لەدەرەوەی پەیوەندیی خێزانی و پەیوەندیی سێکسیی نێوان لاوان ،ئەمانە نیشانەکانی هەرەسی پیرۆزییەکانی شێوازی خێزانی پیاوسالارییە و پێویستیەکانی ئازادیی عەشق و سێکس و ژیانی تاکەکەسی نیشان دەدا. ئەمانە بەشێکن لەو شۆڕشە کۆمەڵایەتی و فەرهەنگییەی کە کۆمەڵگەی کوردستان لەم ژانەی دوالیزمەی خۆشەویستیی و توندوتیژییەوە بەرەو کۆمەڵگەیەکی مرۆیی تر دەگوێزێتەوە. مرۆڤەکان لەم شۆڕشەدا نەک هەر یاسا ودەسەڵات بەڵکو لەوانە گرنگتر ناخ و ڕەوشت و هزر و کردەوەی خۆیان دەگۆڕن و مرۆڤایەتیی خۆیان دەسەلمێنن ، ئەمە کارێکە کە هەموو تاکێک لەپیناو مرۆڤایەتیی خۆیدا گرنگە بە گەرموگوڕیی بەشداریی تێدا بکا و بناغەی شیعر و هونەر و کار و خێزان و پێکەوە بوون تەنیا بە خۆشەویستیی و عەشق ڕەنگڕێژ دەکا. "١٨٥

[185] ئاسۆکمال- دوالیزمی خۆشەویستی http://www. asokamal. com/index/?p=1518

هەربــۆیە ئەگەر ئەو دەرســـە دینیـــانەی "ژنۆلــۆژی" سەبارەت بە ناسینی ژن لە دیدگای ئۆجەلانەوە ئەگەر لە ئەکادیمیای پەکەکە بۆ کچانی سەروو ١٨ ساڵ کارێکی ناڕەوا بێت لە ڕوی پارێزگاری لە مافی ژنانەوە، ئەوا لە ڕۆژئـــاوا کە کـراوەتە پرۆگرامـــی خوێنــدن و تەڤــگەری پەکەکەش لە هەرێمـــی کوردســـتان پێـــشنیازی دەکـا بــۆ خویندنی لە قوتابخانەکانـدا بەتەواوەتـی دژی ئـازادی ژن وکۆمەڵگەیە و نابێت بەهیچ شێوەیەک ڕێگای پێ بدرێ کە منالٚ و گەنجی کوردستان بەم تێز و پرۆگرامە نازانستیە نادروست و ناتەندروست پەروەردە بکرێن. [١٨٦]

---

[186] http://www. asokamal. com/index/?p=591 ئاسـۆکمال-پەکەکە و مەنهەجی خوێندن

بەشی حەوتەم
ئازادی ژن

ئـۆجەلان ئیـدعای ئەوە دەکـا کە"کـارەکتەری پیـاوی بالادەسـتی کۆمەلگا،تـاوەکو ڕۆژگـاری ئەمڕۆمـان تەنـانەت دەرفەتـــی ئەوەی نەداوە هەلـــسەنگاندنێکی زانـــستیانە ســـەبارەت بە دیـــاردەی ژن بکرێـــت"[187]. وەدەڵـــێ؛ "**باوەڕنـاکەم یەکێکـی دیـکە وەکـو مـن هەبـێ پەیوەنـدی سـەربازی، سیاسـی و کۆمەڵایەتیەکـانی لەتەوەری ژنـدا شیکردبێتەوە.** "[188].

لەوەڵامی ئەم قسەیەی ئۆجەلاندا **پۆلەین دی لا بار**، کە لە سـەدەی هەڤدەدا لەیەکەمین ژنەکانی نوسـەری بـواری یەکسانی ژن و پیاو و فیمینیزم بوە، دەڵێ؛" **هەموو شـتێک کە پیـاوان نوسـیویانە دەربـارەی ژنـان دەبـێ بەچـاوی گومانەوە سـەیر بکرێ، لەبەرئەوەی پیـاوان بۆجارێکیش بوبێت دادوەر و لایەنێک بوون لەم کێشەیەدا.** "[189]

---

[187] ل٩٨(ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی)

[188] ل١٦٤- هەمان سەرچاوە

[189] http://uberty. org/wp-content/uploads/2015/09/1949_simone-de-beauvoir-the-second-sex. pdf٣١-٣٠ ل -

ســــــەبارەت بە ئـــــۆجەلانیش ئەم دەوری دادوەر و لایەنگـریەی پیـاوانەی زۆر ڕوونە لە کاتێکـدا هـاوار دەکـا کە؛ "**بـابەتی ژن** دەسـتی پێکـرد. تـامۆخی ئێسقان هەسـتم بەو **بەڵایە** کردبـوو کە لە ڕێگـای ژنەوە **بەســـەر مـــن و بزوتنەوەکەماندا** کەڵەکە ببـوو. . زیـادبونی ژمـارەی کـچە لاوەکـان لە ڕیزەکـانی بزوتنەوەکەمـان دۆزیـنەوەی ڕێـگە چـارەیەکی ڕیـشەیی بـۆ **کێـشەی ئـازادی ژن** دەبـوو بە ناچاریەک"[190].

لێرەدا ئاشـکرایە کە ئۆجەلان لەبەرەی ژن نـیە، بەڵکـو لەو بەرەیەی پیاوانە کە، "**خۆی و بزوتنەوەکەی**" بەدەسـت "**بەڵا**" **و** "**کێشەی ئـازادی ژن**" گیـری خـواردوە. بێگومـان پیاوێک لەم جێگایەدا بێت ئەوا دەبێـت لە قـازانجی خـۆی و بـزوتنەوەکەی پێناســەی ئـازادی بەشـێوەیەک بکـات کە " **پەیوەنـــدی ســـەربازی، سیاســـی و کۆمەڵایەتیەکـــانی لەتەوەری ژنـدا شـیکردبێتەوە.** " کەواتە ئەوەی پێناســەی ئـازادی ژن دەکـات لای ئـۆجەلان بەرژەوەنـدی بـزوتنەوە چەکـــداریەکەی پەکەکە یە نەک کێـــشەی ژن خـــۆی. بەواتـایەک ئەگەر کێشەی ژن بـۆ پەکەکە نەبوایەتە **بەڵا و کێشەی ئازادی ژن** هەڕەشەی شکست پێهێنـانی پەکەکەی دروســـتنەکردایە، ئـــۆجەلانیش وەک ســـەرانی تـــری

---

[190] سیمۆن دی بۆڤار-ڕەگەزی دووەم
ل ١٦٩-١٦٨(ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی)

بــزوتنەوەی ناسیونالیــستی چەکــداری کــورد باســـی لە ئازادی ژن نەدەکرد. ئێستا بزانین ئەم ئازادیەی ئۆجەلان بەژنی ڕەوا دەبینێ لە "**ژنۆلۆژی**"دا چیە؟

سەیر نیە ئەگەر بڵێین لەم ٢٠٠ لاپەڕە ڕەشکردنەوەدا لەسەر زانستی ژن چوار دێڕی ماناداری تێدانیە کە پیمـان بڵێ ئازادیەکانی ژن کامـانەیە؟ چ سیـستەمێکی ئـابوری و سیاسی و کۆمەڵایەتی دەتوانێ ئازادی بۆ ژنان دابین بکا؟ لە ئێستادا ژنان لەسایەی پەکەکەدا چ ئازادیەکی شەخسی و فەردیان هەیە؟

ئۆجەلان دەڵێ؛ژن و پیاو"**پێویستە وەکو ڕاوەستەیەکی ئەخلاقی پەسند بکات کە بەبێ ڕزگاری و ئازادی ناتوانن تەماشـای یەکتـر بـکەن.** "[١٩١] وە ژن"**پێویـستە ئـارەزووی سێکـسی بکـاتە دیلــی**" **بلیمەتــی ســـەردەم**، ڕاوەســـتان بەرامبەر بە سیستەم و تێکۆشانی سیاسی و سەربازی. "[١٩٢]، هەروەهـــا"**کاتێــک بـــاس لە ئەشـــق و پەیوەنـــدی و هاوســـەرێتی دەکەن،** واتە بەهــای ڕەســـەنێتی تێکۆشـــانی ئـــازادی نـــازانن و **تەســـلیم بە کـــۆیلایەتی سیـــستەمی کۆمەڵایەتی دەبن.** "[١٩٣] ڕاستیەکەی ئۆجەلانیش دەزانێ کە کەس ســەر لەم زمــانە پڕگــرێ و گــۆڵە دەرناکـا و تەنیـا خۆی لێی تێدەگا.

---

[191] ل ٦٨- (ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی

[192] ل ٦٩- هەمان سەرچاوە

[193] ل ٦٩- هەمان سەرچاوە

ئەگەر بەزمـــانێکی ڕۆشـــن ئەم تێـــزانەی ژنۆلـــۆژی سەبارەت بە ئازادی ژن بنوسینەوە دەردەکەوێ کە ؛

یەکەم؛ ژن ئازاد نیە تەماشای پیاو بکا تاکو پەکەکە بە ئامانجی ئازادی نەگات.

دووەم؛ دەبـێ ژن ئـارەزووی خـۆی سـەرکوت بکـا تـا دەبێتە بلیمەتی سەردەم.

سێهەم؛ نابێ باسی عەشق بکا چونکە دەبێتە کۆیلەی سیستەم.

باشە ئەگەر ژنێک تەماشاکردنی پیاوی لێ قەدەغە بێ و ئـارەزووی سێکسی خـۆی سـەرکوت بکـا و باسـکردنی عەشـقی لـێ حەرام کرابـێ، ئەم ژن چـۆن ئـازادە؟ کاتێـک باشـــترین و پیرۆزتـــرین شـــوێنی ئەم ژنە پەرســـتگای ڕاهیبەکـان بێـت مانـای ئـازادی لەکوێـدایە؟ ئەم جـۆرە ئـازادیەی ژن کە ژنۆلـۆژی بە زانسـت نـاوی بـردوە نـاوە "عامیە"کەی بەستنەوەیە.

بێگومان باشتر بوو ئۆجەلانیش بەزمانی زمانی سادە و عامیـانەی خەڵـک پێمـان بڵـێ"ڕێگەیەکـی دیـکەی چارەسـەری هەبـوو،(بـۆئەوەی ژنـان ئـارەزوی سێکسی بکاتە دیل): بە گوتەی عامیانە ئەویش "بەستنەوە"بوو. "[١٩٤]

واتە خەســـــاندنی ژنــــان! لەڕاســــتیدا ئەمە هەمـــــوو ڕێگاچـارەکەی ژنۆلـۆژی و زانسـتەکەی ئـۆجەلانە کە پێـی گەیشتوە.

---

[194] ل ١٧٠-١٧١-(ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)

ئەمە ئازادی شەخسی ژنە کە نابێت سەیری پیاو بکا تا ڕزگاری دەبێ. دەبێ ئارەزووی سێکسی خۆی سەرکوت بکا تا دەبێتە بلیمەتی سەردەم. ئەبێ باس لە عەشق نەکا تا لە ڕیزەکانی پەکەکەدا خەباتی سیاسی و سەربازی دژی کۆیلایەتی بکا. وە بەکوردی و بەکورتی ژن دەبێ بخەسێنرێ، چونکە ئەمە تایبەتمەندی ژنی کوردی زاگرۆسە کە دەتوانێ بەرگەی ئەم تەنیایە بگرێت بەمە پێشەنگی ژنانی جیهانە!

ئایا ئەم قسانەی ئۆجەلان سڕینەوەی تەواوی مافی ژن نیە لە بڕیاردان لەسەر ژیانی خۆی؟ ئایا ئەم باوکە حزبیە تەنانەت لە باوکی پیاوسالار سەرکوتگەرتر نیە بەرامبەر بە مافی ژن لە پەیوەندی سێکسی و عەشق لەگەڵ پیاودا؟

ئۆجەلان، بەناوی ڕزگاری ژنانەوە لە ئێستادا، سەرەتاییترین مافی ژن لە بڕیاردان لەسەر چۆنیەتی ژیانیان پێشێل دەکا، و وەک سەربازێکی بێ ئیرادە و کۆیلە مامەڵە لەگەڵ ژناندا دەکا، کە بۆیان نیە سەیری پیاویش بکەن. وەک باوکسالارێک بڕیاردەدا کە ژن **"ئەگەر باس لە ڕاستینەی عەشقی ئەم ڕۆژگارەمان بکرێت بەهەرحاڵ ئەمە پێویستی بە کەسایەتیەکە کە لەیلاومەجنون و هاوڕێکانیان دەرباز دەکات، چەندین سۆفی تێپەڕ دەکات، پێویستی بەپاکی و وردکاری زاناکانە، لەگێژاوی ئێستا ڕێگا لە پێش ئازادی کۆمەڵایەتی بکاتەوە، ئازایەتی و فیداکاری و سەرکەوتنی بەدەستهێنانی و خۆی سەلماندبێت."**[١٩٥]. بۆچی ژن بۆ

[195] ل٦٩ ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی

عەشق پێویستی بەم هەموو شەهادەیەی لای ئۆجەلان هەیە؟ ئایا ئەمە هەمان دەسەڵاتداریێتی باوک و برا و یاسا و عەشیرەت و دەوڵەت نیە بەسەر ژنەوە کە چ کاتێک دەتوانیّ و بۆی هەیە لەگەڵ پیاوێکدا عەشق و سێکس بکا؟

ئۆجەلان تەنیایی ژنان دەکاتە یاسایەک، کە گوایە بەبیّ ئەو تەنیاییە ئازادی بەدی نایەت. هەربۆیە دەڵیّ؛"دەزانم **ژنانم خستۆتە ڕەوشێکی سەختەوە**. . ئەوەش دەزانم کە بەتەنیام هێشتونەتەوە. . ئەگەر ئەمە نەبێت هیچ ئومید و هیوایەک بەدینایەت. تەنیایی و جودایی ئەو بەدەل و ڕێگایەیە پێویستە بۆ بەدەستهێنانی ئەم مەزنایەتیە و زاڵبونی بگێردرێتەبەر. "[١٩٦]

بزانن ئەمە چ یاسا و سێکتێکی مەزهەبی و دژی ژنە ،کە ئەم بڕیاری تەنیایی کردنەی ژنان لەلایەن حزب و ڕابەرێکی حزبی یەوە دۆخێکی نائینسانی بۆ ژن دروست دەکا . ئەم نوسەرە وەک خۆی دانی پێدادەنیّ، ژیانی ئاسایی ژنان" **دەخاتە ڕەوشێکی سەختەوە**"؟ ڕەوشێک کە؛" **هەندێکیان هەروەکو بڵێی شێت و هاربونە. هەندێکیان کاتێک وەک ژن و پیاو دێنە لای یەکتر تێر دەبن. هەندێکیان لە خەودا. . . ، هەندێکیشیان هاوسەریێتی وەک بابەتێکی سیاسی دەسەپێنن. هەندێکیشیان لەبەرئەوەی ڕێگری لە ئارەزوەکانیان دا کرا، ناڕەزاییبونێکی بابەتیان**

---

[196] ل ١٤٣ - (ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)

بەرامبەر تەواوی ئەرکە شۆڕشگێڕیەکانیان نیشاندا. بەکورتی چاوەڕوانیەکانی سیستەمی زاڵیان سەپاند. "[١٩٧]

ئایا یاسا و ڕێکخراوەیەک ئەم دۆخە بۆ ژنان دروست بکا دەتوانێ باسی ئازادی ژن بکا؟ بۆچی مەسەلەی ئازادی ژن و سێکس و عەشقکردنی لە پەکەکەدا بوە بەم کارەسات و تراژیدیایە؟ بۆچی وەک ژنانی شۆڕشی کوبا ئەم کێشەی ئازادی ژنانی کوردستان بە ئاسانی چارەسەرناکرێ؟ بۆ وەک " **گیڤارا کاتێک ژنان بەشداری ڕیزەکانیان دەکەن تێرکردنی سێکسی ڕەت نەکردۆتەوە،وەک پێویستیەکی ناچاری پەسەندی کردوە.** "[١٩٨]؟

ئۆجەلان ڕێگای کردنی ژنان بە ڕاهیبی مەسیحی دەگرێتە بەر تا چیتر باسی سێکس نەکەن. ئەو بانگەوازیان دەکا "شوێنگەی پراکتیکی ڕاهیبە ژنەکان. . " بگرن کە "گوزارەی **ڕزگاربونە لە عەیبداری و چەمکی سێکسی**"[١٩٩]. بۆچی ئەم ڕابەرە لە دەست وەردەداتە ژیانی شەخسی ژنانەوە و ڕوبەڕوو سەرزەنشتی پیاوسالارانەیان دەکا؟کەس باوەڕناکا کەسێک ئیدعای ئازادی ژن بکا و هاواری وا بەسەر ژناندا بکا؛ "**دەڵێی**

197ل ١٥٠- ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی

198ل ١٧٠- هەمان سەرچاوە

199ل ١٢٤- هەمان سەرچاوە

ئـــارەزوم لە پەیوەنـــدی بەســـتنە!ئاشـــکرایە کە ئەمە هەڵوێستێکی **بێ شـەرمانەیە.** "[200] ، "**بەبێ خیانەتکردن** لە ئەرکە شۆڕشـگێڕییەکان، ئاسـتەمە بتـوانی لەگەڵ ژنێکـی سیستەمدا بژیت"[201]. ئایا ئەم هەمـوو سـزا و سـەرکوتە سێکسیە لەپێنـاو ئـازادی ژن دایە؟ ئەمە بەڕاسـتی ئـازادیە یـــان تونـــدکردنەوەی هەمـــان ژێردەســـتەیی ژنە کە لە کـۆمەڵگەی خێـڵ- گونـدی دێهـاتی کوردسـتانی تورکیـادا هەیە؟

ئەگەر ژنۆلـۆژی ئـۆجەلان کێـشەی بەسـتنەوەی ژنــی نـــیە، بـــۆچی ئـــازادی پەیوەنـــدی نێـــوان ژن و پیـــاو دەبەســـترێتەوە بە سیاســـەت و بەرژەوەنـــدی حـــزب و بزوتنەوەیەکـــی چەکـــدارەوە؟ ئایـــا ئەگەر ژنێـــک لەگەڵ پیاوێکـدا سـێکس و خۆشەوسـیتی و هاوســەرگیری بکـا بۆچی دەبێ ببێ بەمەسەلەی ئۆجەلان و پەکەکە و شـەڕی دژی سوپای تورکیا؟ دیارە ژن سەبجێکت و بابەتی کەس و لایەنــی تــرە و خــاوەنی خــۆی نــیە! دیــارە پەیوەنـدی سێکـسی ژن وەک پەیوەنـدی سێکـسی پیــاو بە کــاری شەخسی خۆی نازانرێ و تیایدا ئازاد نیە، هەربۆیە دەبێت لە چوارچیوەی بەرژەوەندی پەکەکە و شـەڕی سیاسـی و ســـەربازی ســـەیربکرێ! بەڵام پرســـیار ئەوەیە بـــۆچی

200ل ١٥٣- ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی

201ل١٥٣- هەمان سەرچاوە

ئـۆجەلان و پەکەکە بەم شـێوەیە خۆیـان بە خـاوەنی ژن دەزانـن و بـۆ ئـازادی ژن لە قەدەغەکردنـی سـێکس و عەشقکردنی لەگەڵ پیاودا دەبینن؟

ئەم خاوەنداریێتیەی ئۆجەلان و پەکەکە لە ژن هەمـان خاوەنـــــداریێتی کـــــۆمەڵگەی دواکەوتـــــوە لەژن. لەم کۆمەڵگەیـانەدا ئەوە تەنیـا ژنە خـاوەنی خـۆی نـیە، بەڵکـو باوک،برا،خزم،بنەماڵە،عەشیرەت، گوند و کۆمەڵگە خـاوەنی ئەسڵی ژنـن و ئەوان دیـاری دەکەن کە، ژن کەی و لەگەڵ کـێ و بە پێـــی چ پیوەرێـــک دەتـــوانی ســـێکس بکـــا، خۆشەویستی بکا، هاوسـەرگیری بکـا؟ لە ژنۆلۆژیشدا ئەم خاوەنەی ژن دەبێتە ئۆجەلان و پەکەکە.

تێـــزی پەیوەنـــدی ئـــازادی ژن بە قەدەغەکردنـــی لە سـێکس کـردن و عەشـق و هاوسـەرگیری کـردن، تێزێکـی سیاســـی و "**داهێنـــانێکی زانـــستی**" تـــازەیە کە نـــاوی "ژنۆلۆژی"یە. ئەم ئازادیەی ژن لە ژنۆلۆژیدا وەک ئازادی کرێکار لە سەرمایەداریدایە.

ژن لە ژنۆلۆژیـــدا وەک کرێکـــار لە هەمـــوو موڵـــک و مافێک دادەماڵرێ و وەک کۆیلەیەکی کـاری بەکرێ تەنیـا لەوەدا ئازادە کە سـەربازێکی پەکەکە بێ، و لەوکـاتەوە کە پێ دەخـاتە سـەربازگەی ڕاهیبەکـانەوە ئیتـر دەبێ یاسـای کۆیلایەتی کـوێرانەی سـەربازی پەیـڕەو بکـا، ئەگەر دژ بە هەمـوو مـافێکی سـەرەتایی ژنـیش بێـت وەک سـێکس و عەشق و هاوسەرگیری و هەست و سۆزیش.

ئۆجەلان دەڵێ؛"**ئازادییەکی ڕاستەقینەی ژن بەلابردنی هەست و سۆز** و ئیرادەی مێرد، باوک ، برا ، **دۆست** ،هتد بەدیدێت. "[٢٠٢] بۆچی هەست و سۆزی دۆستی ژن بۆ پیاو ڕێگرە لە ئازادییەکی ڕاستەقینەی ژن؟ ئایا ئەگەر ژن ئەم هەست و سۆزەی بۆ پیاوێک هەبێ و حەز بکا سێکسی لەگەڵدا بکا یان عاشقی بێ و یا هاوسەرگیری لەگەڵدا بکا مانای وایە ئیتر ئازادی لەدەستداوە؟ کەواتە ڕێگای ئازادی جیابونەوە لە پیاوە لە ئێستادا؟

ئەمە داوایەکی سیاسیە کە ئۆجەلان و پەکەکە لە ژنانی دەکەن کە لەگەڵ پیاوان جوت مەبن تاکو لە ئەرکە شۆڕشگێڕەکانتان دوانەکەون و شۆڕش دوانەکەوێ. بەڵام بۆچی شۆڕش بە سێکس کردنی ژنان دوادەکەوێ، بۆچی ناتوانن ڕیگەی ڕێگری کردن لە منداڵ بون بەکاربێنن بۆ ئەوانەی لە پێشی شەڕدان؟ بۆچی هەروەک نمونەی پارتیزانەکانی کوبا و چین و ڤیتنام وشوینەکانی تر ، مەسەلەی سێکس کردن و عەشقی ئازادی ژنان لە کوردستان ئاوا ئاسان نیە؟ بۆ لەکوردستان دەبێ داهێنانی تازەی زانستی بکرێ کە عەشق دەبێ ئیلاهی بێ و ژن دەبێ ڕاهیبە بێ تا پارتیزانەکان بتوانن شەڕ بکەن و بگەن بە ئازادی؟!

---

[202] ل ١٢٢(ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)

ئاشـــکرایە لەبەرئەوەی لە کوردســـتان و لە ژنۆلۆژیـــدا **ســـێکس و عەشـــقی ژن وەک "بەڵا" و "تـــرس"** بۆســـەر کـــۆمەڵگە و بـــزوتنەوە سیاســـی و چەکـــداریەکانی ناســیونالیزمی کــورد ســەیر دەکــرێ. ئەو هەمــوو کــچە گەنـجە ئەگەر لەپەکەکەدا ئـازادانە سـێکس وعەشـق بکەن ئەوا ئەم بزوتنەوەیە شکست دەخوا!

ئەمە دێڕی هۆنراوەکەیە! تێڕوانین بۆ سێکس و عەشق و هاوســەرگیری ژن لە کــۆمەڵگەی کوردســتاندا هێــشتا تــابۆیە. لای ئــۆجەلان کوردســتان کــۆمەڵگەیەکە هێــشتا **"پیـــاوان بەگـــشتی گومـــان لەوەدەکەن کاتێـــک ژن بەســـەربەخۆ بەجێبمێنـــێ هەبـــونێکن بـــۆ هەمـــوو جـــۆرە خراپەیەک کراوەن.** "[٢٠٣]. بەڵام ئایا ئەمە هەمان کەلتوری تــرس لە ئــازادی ژن و ســێکسی ژن نــیە کە ژنۆلــۆژیش هەیەتــی و هەربــۆیە ژن بە بەڵا دادەنــێ و لێـرەدا بەنــاوی پیاوانی کوردستانەوە زەق دەکرێتەوە؟ ئایا ملیۆنەهـا ژنـی کرێکـــار و کارمەنـــد و بەڕیـــوەبەر و سیاســـەتمەدار و خاوەنکار و هەموو ئەوژنانەی لەدەرەوەی ماڵ کـاردەکەن پێیـــان وایە هێـــشتا پیـــاوی کوردســـتان لەم دەورە دواکەوتــوانەی خۆیــدایە؟ ئەگەر گریمــان هێــشتا پیــاوانی کوردستان دواکەوتوترین پیاوی سەر ڕوی زەویش بن لە مامەڵە و تێگەیشتن لە ژندا، ئایا ئەم یاسای جیاکردنەوەی

---

[203] ل ١٥٠- (ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)

ژنـانەی پەکەکەش جگە لە داننـان بەدواکەوتـویی پیـاوانی ئەم پەکەکە چـی تـر دەسـەلمێنێ و فەلـسەفە و هـونەری بـونی ژنـان لە ڕێکخراوێکـدا چـیە کە هەمـوو پیاوەکـانی پێیـان وابـێ "**ژن بەسـەربەخۆ بەجێبمێنـێ هەبـونێکن بـۆ هەموو جۆرە خراپەیەک کراوەن.** "؟ ئەگەر پیاوانی پەکەکە و کەلتـوری نـاو پەکەکە بەم چەشـنە دواکەوتـوانە و ئیسلامی نیە و ئەگەر بڕیارە لەم ڕێکخراوەدا ژن ئازادە، کەوایە بـۆ ژن وەک سـەردەمی سـەدەکانی ناوەڕاسـت دەکـرێتە "ڕاهیـب" و لە پەرسـتگاکاندا لە دەسـت پیـاو دەپاریزرین؟ ئەی بڕیار بوو "ژنۆلۆژی" زانستێک بێ ژن لەم دواکەوتـویە ڕزگـار بکـا بـۆ چـی دیـسانەوە ژن لە سێکس و خۆشەویستی و ژیانی کۆمەلایەتی لەگەڵ پیـاودا و بەم پێیەش لەگەڵ کۆمەڵگەشـدا ژن دەکرێتە قوربـانی و وەک نەخۆشی و مەترسی دوردەخرێتەوە بۆ پەرسـتگای "ڕاهیبەکان"؟

"ژنۆلـۆژی" لەوەلامـدا پاسـاوی ئەم یاسـای تـابۆ سێکسیانە بەوە دەزانێ کە **ژنـان خۆیـان ئێستا ئامـادەی ئازادی نین**! پاساوەکە لە کردەوەکە خراپترە! ئەم نوسەرە دەڵـێ؛"لە ڕەوشـێکی وەهـادا دەشـێ هەلومەرجەکـانی دیـاردەی ئەشـق دیـاریبکرێ. بەرلە هەمـوو شـتێک بـۆ ئەوەی ژن **مـافی هەڵبـژاردن** بەتەواوەتـی بەکـاربێنێ یەکەمەین مەرج ئەوەیە لە ئازادی و یەکسانیدا لەگەڵ پیاو بە هێزێکـی هاوسـەنگ بگـات. لەم پێناوەشـدا **بەدیهـاتنی**

دیموکراتیزەکردنی تەواوەتی کۆمەڵگا مەرجێکی دیکەی لە پێشینەیە. "[٢٠٤] کەواتە بۆ ئەوەی ژن مافی هەڵبژاردنی هەبێ واتە بتوانێ سێکس و عەشق بکا دەبێ کۆمەڵگە دیموکراتیزەبکرێ!!و ئەمە پیش مەرجە!!دیسانەوە ئەمەش تێزێکی تری قەدەغەکردنی سێکس و عەشقی ژنانە لەپاڵ تێزی "ئەگەر ئەرکە شۆڕشگێڕیەکانی بخاتە خزمەتی ئەم پەیوەندیانەی(سێکس و عەشق)، ئەوەی ڕودەدات خیانەتە. [٢٠٥]"

تابۆی سێکس و عەشقی ئازادی ژن نیشانەی تێروانینی دینی و ئیسلامی و کەلتوری دواکەتوانەی خێڵەکی و عەشیرەتی و پیاوسالاریە لە کۆمەڵگەدا. لە کوردستان و بەتایبەت لە بزوتنەوەی چەکداری ناسیونالیستی کورددا کە زیاتر لە بنەمایەکی عەشیرەتی و بنەماڵەیی و کەلتوری پاشماوەی دەرەبەگایەتی و دێهاتیەوە سەرچاوەی گرتوە، ژن بونەوەرێکی جیایە لە پیاو. پلەیەک نزمتر ، سێکس و عەشقی ژن تابۆیەکە و چەمکی سێکسی عەیبداری و شەرمە. ئەم بۆچونانە لە "ژنۆلۆژی"یدا شەپۆل دەدا. سەیرکەن ئۆجەلان دەڵێ"**کەواتە دەتوانین چ ناوێک لەو ڕاکردنانە بنێین کە ژن وپیاو بەجوتە ئەنجامی دەدەن؟ دەتوانین وەک**

---

[204] ل ١٥١- (ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)

[205] ل١٥٣- هەمان سەرچاوە

خۆسەلماندنی ئەو ناسنامەیەی کوردان هەڵیسەنگێنین کە کۆتایی پێهاتوە. "[206].

ئەم قسەیە واتە ناسنامەی کوردایەتی بریتیەلە ڕانەکردنی ژن و پیاوە لەدەست دوژمنانی خۆشەویستیان!وە هەر سێکس و عەشقێکی ڕیگەپێنەدراوی ژن لەدەرەوەی دەسەڵاتی بنەماڵە و عەشیرەت و کۆمەڵگە سڕینەوەی ناسنامەی کوردایەتیە. بەزمانێکی تر ناسنامەی پیاوسالاری کوردایەتی پەیوەستە بە سێکس و عەشقی ژنەوە. ئەمە ئەو ڕاستیەیە کە تێروانین و ناسنامە و سیاسەتی پەکەکەی سەبارەت بە ژن لەسەر بنیات نراوە. ئەمە هەمان ناسنامەی پیاوسالاری ناسیونالیزمی کوردە کە ژن بەشی سەرەکی پێناسەی پیاو و بنەماڵە و کۆمەڵگەی کوردستانە تیایدا. ژن شەرەفە. ژن تابۆیە. ژن بونەوەرێکی سەیرە کە هەموو شتێک لەدەوری ئەو مانا پەیدا دەکا و بەتایبەت لەدەوری سێکسوالیەتی ژن. ئەمە نیشانەی مانەوەی پەیوەندیە کۆمەڵایەتیەکان و شێوازی خێزانە لە کۆمەڵگەی کوردستاندا بەهۆی دواکەوتویی ئابوری و کۆمەڵایەتیەوە.

ئەم تێڕوانینەی "ژنۆلۆژی" بۆ ڕاکردنی دوو خۆشەویست بە نەمانی شەرەف و ناسنامەی کوردایەتی

---

[206] ل ١٥٠- ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی

هەمـان چیرۆکـی کوشـتنی دوو خۆشەویستەکەی گونـدی قامیـشەلانی کوردسـتانی عێـراقە کە چـونە نـاو یەکێتـی نیشتمانی کوردستان و یەکێتیش کەوەک پەکەکە خۆی بە ڕزگـارکەری ژنـان دادەنـا، لەبەر نەچـونی شــەرەف و ناســنامەی کــوردایەتیەکەی تەســلیمی خــانەوادەکەی کـچەکەی کـردنەوە و کچەکەیـان کوشـت. دیـارە کاتێـک ژمـارەی ئەم کـچە ڕاکردوانە بۆ نـاو پەکەکە زیاد دەکا و ژنـان دەبـنە گەریـلا، پەکەکە بـۆ دورخـستنەوەی بەلای ئازادی ئەم ژنانە لە سێکس کردن و عاشق بون بەڵێنی بە بـاوک و بنەمـاڵە و عەشـیرەت و گونـد و کـۆمەڵگەی کوردستان داوە کە ئەم ژنانە بە "پاکیزەیی" و "فریشتەیی" و "ڕاهیبی" پاک ڕابگرێ. ژنۆلۆژی لەژێر نـاوی پاراستنی ناموسی کوردا سێکس و عەشـق لە ژنـانی کـورد قەدەغە دەکـا تـاکو بتوانێـت "ئەم بەلایەی ئـازادی ژن" لەســەر بـزوتنەوە چەکداریەکەی لابەرێ و لەهەمـان کاتیـشدا ئەم بــزوتنەوەیە لەو هێــزە زۆرەی دێــنە ڕیــزی پەکەکەوە مەحــروم نەکــا. ئەمە دوفــاقی و دوڕوویــی ژنۆلــۆژی سەبارەت بە سێکس و عەشق و ئازادی دەخاتەڕوو.

بێگومان بۆ ئۆجەلان ئەمە پاساوێکی سیاسیە کە ژنـان بکــاتە قوربــانی دواکەوتــویی پیاوســالاری کــۆمەڵگە و لەهەمـان کاتیـشدا ژنـانی کوردسـتان بەوە فریوبـدات ئەم قەدەغەکردنی سێکس و عەشـقە لە پێنـاو ئـازادی ئەوان لە پیاواندایە. ئەو پێی وایە کە تاسەر ئەم فریوکاریە بەنـاوی

زانستی ژنەوە دەچێتە سەر چونکە "**کۆمەڵگەیەک بەم شیوەیە سادە و سەرەتایی بێت. . بەهەمان هۆوە بەئاسانی دەتوانێ خەڵک بۆ ڕاپەڕین هەڵخڕێنێ.** "[۲۰۷] و هیچ کەسیش بە نازانستی بونی "**ژنۆلۆژی**" و **تێزە دژی ئازادیەکانی ژنی** ئەم ژنناسیەش نازانێ. !

ئەگەر تێزەکانی "**ژنۆلۆژی**" لەسەر ئازادیەکانی ئێستای ژن ڕۆشنە، کە بە هەموو شێوەیەک لە دژیان دەوەستێ بەبیانوی "ئەرکە شۆڕشگێڕەکان" تا سەرکەوتنی "دیموکراتی شارستانی"!،بەلام پرسیاری سەرەکی لە ژنۆلۆژی ئەوەیە کە ئەم دیموکراتی شارستانیە چ شێوازێکی پەیوەندی نوێ لە جێگای خێزانی ئێستا دەهێنێتە ئاراوە و چ ئازادیەک بە ژن دەدات و ئایا سێکس وعەشق و هاوسەرگیری ئازاد و سەرجەم ئازادیەکان چۆن دابین دەکا؟ جێگای ژن لە کۆمەڵگەدا چی دەبێ و خودی شیوازی بەرهەمهێنان و گۆڕینەوە و دابەشکردن چۆنە لەو سیستەمە نوییەدا؟

لەم ۲۰۰ لاپەڕە "زانستیە"دا هیچی لەسەر ئەمانە نەوتراوە، ئەوە نەبێ کە " **لە پرۆسەی نەتەوەبونی دیموکراتدا ئازادبونی ژن بایەخێکی زۆری هەیە. ژنی ئازاد کۆمەڵگای ئازادە. کۆمەڵگای ئازادیش نەتەوەی**

[207] ل ١٤٨ ئۆجەلان - کتێبی(خەڵک و ڕێبەری)

دیمـوکراتە. "[٢٠٨] . وە "دیموکراتیزەبـونی ژنـان ڕۆڵێکـی دیـاریکراوی دەبێـت لە جێگیرکردنـی عەلمـانیەت و دیموکراسیەت بە شێوەیەکی هەمیشەیی"[٢٠٩]. سەیرکەن "پرۆسەی نەتەوەبونی دیموکرات" و"دیموکراسی بونی ژنان" یانی چی؟ چۆن نەتەوە و ژن دیموکرات دەبن ؟ ئایا نەتەوە و ژنی نادیموکرات هەن؟ ئایا ئەوە سیستەمە دیموکراتی دەبێ یان نەتەوە و ڕەگەزە؟ ئەم هاوکیشە فەلسەفیە چی دەگەیەنێ؛ نەتەوە دیموکرات دەبێ ژن ئازاد دەبێ= ژن ئازاد بێ کۆمەڵگە ئازاد دەبێ=کۆمەڵگە ئازاد بێ نەتەوە دیموکرات دەبێ. !! ئەگەر هاوکێشە یەکسانەکان بکەین بە هاوکیشەی لە جیاتی دانان ئەوا ئەنجامەکەی ئەوەیە کە؛ **نەتەوەبونی دیموکرات نەتەوەی دیموکراتە**!! ئەمە ئەو کۆمەڵگەیەیە کە کەس نازانێ مانای وشەکەشی چیە؟ جا چ بە ناوەرۆکەکەی دەگا؟ بەڵام داوا لە ژنان دەکرێ لەپیناو گەیشتن بەو کۆمەڵگەی "**نەتەوەبونی دیموکرات نەتەوەی دیموکراتە**!!" **سەیری پیاو نەکەن و خیانەتی سێکس کردن و عەشق و هاوسەرگیری نەکەن و خۆیان بخەنە سەختی گرانی تەنیایی بونی مەزنەوە**!! بەڵام **ئۆجەلان** پێمان نالێ ئەگەر باس لە دیموکراسیە خۆ زۆربەی دنیا ئەمڕۆ سیستەمی

---

[208] ل ٢٠٦(ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)

[209] ل٩٨- هەمان سەرچاوە

دیموکراسی پەرلەمانی یان فرەحزبی و جۆرەکانی تری دیموکراسیە و تەنانەت کوردستانیش دیموکراسی بنەماڵەیی هەیە، بۆچی دۆخی ژنان هێشتا لە ژێردەستەیی پیاوسالاریدایە؟ دیموکراتیەکەی پەکەکە چی جیاوازە لەو دیموکراتیانەی لە دنیای ئەمڕۆدا هەیە؟

"**ژنۆلۆژی**" لەوەڵامی ئەمەدا پێی وایە کە تایبەتمەندی کورد و ژنی کورد هۆی جیاوازی ئەم "**نەتەوەبونی دیموکرات نەتەوەی دیموکراتە**!!"پەکەکەیە و لەو باوەڕەشدایە کە **ژنانی پەکەکە کە سێکس و عەشقیان لێ حەرام کراوە نەک تەنیا ئەرکی ئازادی ژنانی کوردستانیان پێ سپێردراوە بەڵکو بەم "تایبەتمەندێتیانەیان زیندوترین و چالاکترین هێزی کۆمەڵگای دیموکراسیانەن**. "[210] **لە جیهانیشدا.**

ئەم تایبەتمەندیەش بەهۆی ئەوەی کورد" **تائێستا شوین پەنجەی هێزی کلتوری عەشیرەت و قەبیلە لە کۆمەڵگەی کوردەواریدا دەبینرێت، بەڵام کلتوری شار پەرەی نەسەندوە.** "[211]. وە لەبەرئەوەی "**ئەو کۆمەڵگایەی شارو دەولەت مۆری خۆی لیداوە دەولەتگەرا و دەستڕۆیە، کۆمەڵگای لادێش هێندە کۆمەڵگار 'یەکسانیخواز" و"دیموکرات" و"ئازادە"**. "[212]. کەواتە

---

[210] ل ١١٢- (ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)

[211] ل١٦٧- هەمان سەرچاوە

[212] ل ١٦٣- هەمان سەرچاوە

تایبەتمەندی کوردیش ئەوەیە "دیموکرات و یەکسانیخواز و ئازادە". ژنانی کوردیش بەهەمان شێوە "**تاوەکو ئیستاش کاریگەری سەردەمی بەردینی نوێ لەسەر ژنانی کۆمەڵگای کوردەواری بەردەوامە.** "[٢١٣]. ژیانی ناو پەکەکەش وەک ژیانی نێو خێڵی کورد وایە لەبەرئەوەی "**لای کوردان خێڵ نیو گەریلایەکە. کاتێک لەناو رێکخستنی خێڵدا لە نزیکەوە تەماشای خێزان بکەین دەبینین کەمەبەستی سەرەکی ئازادی زەق دەبێتەوە. ژن زۆر کارا و ئازادە. ئەو ئەنجامەی دەرکەوتوە بۆ شیوازی بەرخۆدانی نیو گەریلایی خێڵ دەگەرێتەوە.** "[٢١٤]
هەربۆیە ئەم وەزعەی ژنانی پەکەکەش ئەنجامی بەرخۆدانی خێڵەکیە. وەک ژنانی نێوخێڵ زۆر کارا و ئازادن بەڵام بەهەمان پێوەری خێڵ بۆ ژن ئازادن. واتە وەک ژن و دایکی ناو خێڵ پابەند و ژێردەستەی سەرۆکی خێڵ و سەرۆکی خێزانن و سەرەرای ئەوەش ژیانی سێکسی و عەشق قەدەغەیە و کاتی هاوسەرگیریان بە پێی پرۆسەیەکە لە پەرستگای حزبەوە بریاری لەسەر دەدرێ . ئاشکرایە ئەم ژنە هیچ مافێکی وەک ژنێکی هاوچەرخی سەربەخۆ و بەشدار لە بەرهەمهێنان و بەرێوەبردنی کۆمەڵگەدا نیە و لەباشترین حاڵەتدا سەربازێکی خێڵێکی گەریلاییە کە جگە لە خۆکردنە قوربانی " **لە پرۆسەی نەتەوەبونی دیموکراتدا**" ژن بایەخێکی تری بۆخۆی و مافەکانی نیە.

---

[213] ل ١٤٤- هەمان سەرچاوە

[214] ل ١٣٧- ئۆجەلان ،ژنۆلۆژی

ئەم شانازیانەی "**ژنۆلۆژی**" بە دواکەوتویی کۆمەڵگەی کوردستانەوە دەیکا، بەوەی کە هێشتا لە ژێرکاریگەری چەرخی بەردی پێش شارستانی و نەریتی عەشیرەتی و خێڵەکیدایە، نیشانی دەدا کە نمونە و ڕۆڵ مۆدێلی پەکەکە بۆ کۆمەڵگەی کوردستان و ژنانی کوردستان چ دواکەوتویەکی ئابوری و سیاسی و کۆمەڵایەتیە. پەکەکە دژی سەرمایەداری و مۆدیرنیتەیە بەڵام نەک لە ڕوانگەیەکی پێشکەوتنخوازانەوە بەڵکو خوازیاری گەڕانەوەیە بۆ کۆمەڵگەی سەرەتایی پێش شارستانی و جێگرتنەوەی کشتوکاڵ و گوند بە پیشەسازی و شار و جێگرتنەوەی عەشقی ئەفلاتونی و دینی و حەرامکردنی سێکس و ڕێزگرتن لە خۆشەویستی گەورەی ١٣ ژنە و زەواجی منالانی ٩ ساڵە. دەبێ ئازادی ژنان لەسایەی کۆمەڵگەیەکی وادا کە هەموو کۆنەپارێزیەکی پیرۆزکردوە و هەموو پیشکەوتنێک هەراسانی دەکا چی بێ؟ ئایا لەم نەتەوەی دیموکراتیەدا هیچ پایەیەکی کۆتایی هێنانی ژێردەستەیی و پیاوسالاری بونی هەیە؟

بیهێننە پێش چاوی خۆتان لە سەرەتای سەدەی ٢١دا کوردستان بەرەو ژیانی ئەشکەوت و گوندەکانی ١٠هەزار ساڵ لەمەوپێش بچێتەوە و واز لەدنیای مۆدیرنی پیشەسازی و تەکنولۆژی و کۆمیونیکەیشنی ئەنتەرنێتی بهێنێ و خەریکی ئاژەڵداری و کشتوکاڵی بێ، دەبێ ژن چ چارەنوسێکی لە کۆمەڵگەیەکی دواکەوتوی لەم شێوەیەدا هەبێ؟ چ ئازادیەک لە سایەی برسێتی و هەژاری و

نەخۆشــی و کارەســاتی سروشــتی و خەتەری کۆتــایی هاتنی ژیان لەسەر گۆی زەوی وەک ئەستێرەیەکی تەمەن دیاریکراو هەبێ؟

گەڕانەوە بــۆ کۆمــۆنەی ســەرەتایی بــۆ کــۆمەڵگەی مرۆڤایەتی مەحاڵە چونکە مرۆڤ لە بەرهەمی داهێنانی خۆیدا و زاڵ بونی بەسەر یاسا سروشتیەکاندا توانی لەو قۆناغە دڕندەییە دەربچێ و بتوانێ بمێنێتەوە و پێش بکەوێ. وەک ئەنگلس دەڵێ؛"هەر هەنگاوێک بۆ پێشەوە لەســەر ڕیگــای شارســتانی هەنگاوێــک بەرەو ئــازادی بوە"[٢١٥]. ئینسان کاتێک بەرەو ئازادی هەنگاوی ناوە کە پیویستیەکانی باشترکردنی ژیان و مانەوەی لەڕێگای کار و بەرهەمهێنانەوە بەرەو پێش بردوە. "ئازادی زانینی پێویستیە. پێویستی کوێرە ئەگەر لێی تێنەگەین. " (هیگل- ئینسکلۆپیدیای زانستە فەلسەفیەکان)[٢١٦]. ژنانیش کاتێک پێویســتی ژیــانێکی باشــتر و دەســت ڕاگەیــشتنیان بە مافەکانیان وەک خۆئاگاییەک پەیدادەکەن هەنگاو دەنێن بەرەو ئازادی. ئازاد دەبن لەدەستی ئەو هێزانەی بڕیاری سێکس و عەشق و کارکردن و شێوەی ژیانیان بۆ دەدات. ژن کاتێک لە کۆمۆنەی سەرەتاییدا بەهۆی دەوری لە ناو کــاری کۆمەڵایەتیدا و حسابکردنی کاری نێومــاڵ وەک کــارێکی کــۆمەڵایەتی گرنــگ بــۆ ئەو دەورانە ســەرەتاییە،

---

[215] ل١٣٤-انجلس - ضد دوهرینغ -

[216] ل١٣٣ هەمان سەرچاوە

ئازاد بوو. هەربۆیە ژن بە چونەوە ناو کاری کۆمەڵایەتی ئەو ئازادیە بۆ خۆی دەگەڕێنێتەوە نەک بە گەڕانەوەی بۆ ژیـــانی خێڵەکـــی و عەشـــیرەتی. "پیـــشەسازی گەورە دەورێکـی بـڕێنەرەوەی گێـڕا لە پرۆسـەی بەرهەمهێنـانی ڕیکخـراوی کۆمەڵایەتیـدا لەدەرەوەی مەیـدانی کاروبـاری مـاڵ بۆ ژنـان و گەنجـان و منـاڵان لەهەر دوو ڕەگەزەکە، کەبەبنەمـایەکی ئـابوری نـوێی ئامـادەکرد بـۆ شـێوازی بەرزی خێزان و پەیوەندی نێوان هەردوو ڕەگەزەکە. "[217]

ئەم شێوازی ژیان و پەیوەندیە خێلەکی و عەشیرەتیە بەهـۆی پێـشکەوتنی کـۆمەڵگەی کوردسـتان و بـونی بەبەشـێک لە دنیـای سـەرمایەداری ئەمڕۆ، تەنیا لە کوێرە دێهاتەکـانی کوردسـتانی تورکیـا مـاوەتەوە و شـێوازی بەرهەمهێنـانی سـەرمایەداری شـێوازی سـەرەکی ژیـانە لە کوردسـتان و گونـدەکانیش وابەسـتەی بـازاڕی گەورەی سەرمایەداری شارەکانن.

ئەم گەڕانەوەیەی "ژنۆلـۆژی" بـۆ کـۆمەڵگەی پـێش سەرمایەداری و پێش شارستانی، تێزی هێزێکی چەکداری خێڵەکیە کە خۆی بەبەرهەمـی پێکهـاتەی خێڵەکی گونـدی کوردســـتان دەزانــێ و ڕایـــدەگەیەنێ کە پەکەکە؛ "**ئەو ئەنجـامەی دەرکەوتـوە بـۆ شـیوازی بەرخـۆدانی نیـو گەریلایی خێڵ دەگەڕێتەوە.** "[218]

---

[217] ل ٢٤٢ بەرگـی یەک، بەشـی ٤، فەسـڵی ١٣- کـارل مـارکس- سەرمایە.

[218] ل ١٣٧(ئۆجەلان، ژنۆلۆژی)

بەڵام ئەمە ناکۆکە بە واقعیەتی ژیانی زۆربەی خەڵکی کوردستان کە لەسایەی پەیوەندیەکی سەرمایەداریدا دەژی و چینەکانی سەرمایەداران و کرێکاران لە کوردستان وەک شوێنەکانی تری عێراق و تورکیا و ئێران و سوریا هەیە. حزبە ناسیونالیستە چەکدارەکانی کوردستانن، پەکەکە و پارتی و یەکێتی، کە بەرنامە و دەسەڵاتیان هەمان بەرنامە و پێکهاتەی خێڵەکی و گوند و میرنشین و فیدرالی و کۆنفیدرالی کانتۆنەکان و دەسەڵاتی میلیشیایی تاک حزبیە و نایانەوێ و ناتوانن مۆدێلی دەوڵەتی مۆدێرن دروست بکەن. بەم پێیەش وێڕای پەیوەندی زاڵی ئابوری سەرمایەداری بەڵام شێوازی سیاسی و کۆمەڵایەتی سیستەمی زاڵ تێکەڵاوێکی کۆنەپەرستانەیە لە دەسەڵاتداریتی بنەماڵەیی، میلیشیایی ، دینی و پیاوسالاری.

ئێمە لێرەدا ناچینە سەر جیاوازیەکانی نێوان پەکەکە و یەکێتی و پارتی چونکە ئەمە جێگای ئەم نوسینە نیە، بەڵام لەو خاڵەدا هاوبەشن کە ئەم هێزانە پشت بە پێکهاتە کۆمەڵایەتیەکانی پێش سەرمایەداری دەبەستن و هەر کامەیان بەشێوازێک بۆ سەپاندنی دەسەڵاتی حزبی خۆیان بەکاری دەهێنن و ئەمەش بەشێک لە خەسڵەتی دەسەڵاتی سیاسی حزب و بزوتنەوە ناسیونالیستی و دینیەکانی ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستە. نمونەیەک لەم شێوازەی بەکارهێنانی پاشماوەی خێڵایەتی لای پەکەکە لەم قاڵبە ڕوی فکریەی ژنۆلۆژیدا خۆی نیشاندا کە بەپێی قسەکانی ئۆجەلان بەرخۆدانی پەکەکە بۆ ئەو سونەتە خێڵایەتیە

دەگەڕێتەوە. بەڵام ئەم بنەما خێڵایەتیە لای ئۆجەلان لە قـــالبێکی فکـــری و سیاســـی نـــوێ کە پەکەکە یە داڕێژراوەتەوە و شێوازی خێڵێکی سیاسی داوە بە پەکەکە کە ژنۆلۆژی تیایدا یاسا و دەستوری ماف و ئازادیەکانی ژن لەسایەی ئەم خێڵە سیاسیەدا دیاری دەکا. بێگومان ئەم خێڵە ئایدیولوژی و سیاسیە کاتێک لە نێوکۆمەڵگەی مـۆدێرنی کوردسـتانی تورکیـادا هەڵدەسـوڕێ دوچـاری نـاکۆکی دەبێ و ئەمە لە جیاوازی بەرنـامەی هەڵبژاردنـی هەدەپە کە لایەنگری لە مافی زەواج و پێکەوەبونی گەی و لیزبیەن(هۆمۆسێکوال) دەکا لەگەڵ ژنۆلۆژیدا دەبینین کە سوکایەتی بەم مافە دەکا و دەڵێ؛" لەوە زیاتر کە نێربازی وەکـو لادان و نەخۆشـیەکی زایەنـدی(سـێکس) تاکەکـان ببینرێت،. . لە کۆمەڵگاکانی شارستانیدا زایەند و دەسـەڵات نەخۆشی کۆمەڵایەتین، وەکو شێرپەنجە وان. "*٢١٩ یاخود لەگەڵ یاساکانی یەکسانی ژن و پیاو لە میرات لە کانتۆنی جزیرە کە پێچەوانەی ژنۆلۆژیە کە ئیسلام پیرۆزدەکا.

ئەم نـاکۆکیە خـۆی دەرخەری نەگونجـانی ژنۆلـۆژی ئۆجەلانە لەگەڵ ئەو بزوتنەوە سیاسـی و کۆمەڵایەتیانەی لە هەنـاوی کـۆمەڵگەی کوردسـتانی تورکیـا و سـوریادا دەرگیری ململانێن لەگەڵ دەسـەڵاتی ئیسلامی لەتورکیا و داعــش لە ســوریادا بەڵام لە ژێــر هەژمــونی پەکەکەدا مــاونەتەوە. بە تــایبەت کە ســەرمایەداری لە تورکیــادا هێشتا پێویستی بە هێزی کاری هەرزانـی ژنـانە و بەشـێکە

[219] ل٣٨(ئۆجەلان - ژنۆلۆژی)

لەو هێـــزەی پیـــشەسازی ئاراســـتەکراو بـــۆ نـــاردنە دەرەوەی(Industrialization export-orented)[٢٢٠] لەســـەر ڕاوەســـتاوە و جیـــاوازی لەچـــاو بـــاقی ئـــابوری ڕەیعـــی نـــاوچەکەدا هەیە. هەربـــۆیە زەمیـــنەی قوڵبـــونەوە و بـــێ ئیعتبـــاری ژنۆلـــۆژی پەکەکە زیـــاتر دەبیـــنین و ئەوەی ئەم ئیدیولوژیە دواکەوتوانەیە ڕادەگرێ پێویستیە سیاسیەکانی بـــزوتنەوەی چەکـــداری پەکەکە یە بە بەرهەمهێـــنانەوەی هێزە چەکدارەکەی و داخرانی دەرگای بەردەم گەیشتن بە دەسەڵاتی لە سایەی دەولەتی شۆڤینیستی تورکیادا.

بەڵام هەرێمـــــی کوردســـــتان لە عێـــــراق نمـــــونەی پیـــــادەکردنی تەواوی ئەو " **پرۆســـــەی نەتەوەبـــــونی دیموکراتـــدا**" یە، کە پەکەکە وەک بەهەشـــتی ڕزگـــاری و ئـــازادی ژنـــان باســـی دەکـــا. لێـــرە ژنۆلـــۆژی وەک یاســـای سڕینەوەی ئازادیەکانی ژن جێگیرکراوە و لەسـەر سـێکس و عەشـق و شـەرەفی پیاوسـالاری هەزاران ژن کـوژراوە. لێرە ئیتر دەوڵەتی شۆڤینیستی تورک یا فارس یا عەرەب دەسەڵاتدار نیە و کوردایەتی چارەکە سـەدەیەکە حـوکمی خەڵکـی کوردســتان دەکـا. لەم هەرێـمەدا ناسـیونالیزمی کوردی یەکێتی و پارتی شـێوازی دەسـەڵاتێکی میلیشیایی بنەمـاڵەیی و عەشـیرەتیان تێـدا هێـشتۆتەوە. هەرچەنـد لێرەش دیموکراسـی پەرلەمـانی ئەوەنـدەی بەرژەوەنـدی و

---

[220] ل ٢٧٣-الشعب یرید-جلبیر الاشقر-

هێز هاوسەنگی نێوانیان و نێوان حزبەکانی تر ڕێگە بدات هەیە. ژنــان لە ســایەی ئەم سیــستەمە عەشــیرەتی و خێڵەکـیەی حزبـی چەکـداری کوردیـدا بە هەزارانیـان لـێ کوژراوە و بێ مافی ژنان لەڕادەبەدەرە.

دەسەڵاتی ناسیونالیزمی کورد لە عێراقدا وەک بەشێک لەو سیــستەمی دەوڵەتــی ڕەیعــی و عەشــیرەتی و ئیـسلامیەی نـاوچەی ڕۆژهەڵاتـی ناوەڕاسـت خەسـڵەتی دیاری ڕادەی بێکاری ژنـانە کە لە بەرزتـرین ئاسـتیدایە لە ئاسـتی جیهانـدا جـگە لە ئەفریقـا(تەنیـا ١٨،١٪ ژنـانی ئامادەبەکـار لەسـەرکارن)[٢٢١]. لە کوردسـتان ئەم ڕێـژەیە کەمتریــشە[٢٢٢] بەتــایبەت لەســایەی قەیرانــی ئــابوری ئێـستادا(ژنـانی تەمەن ١٥-٢٤ بەڕێـژەی ٥٥%، تەمەن ٢٥-٣٤ بەڕێژەی ١٧%، تەمەن ٣٥-٤٤ بەڕێژەی ١٧%، تەمەن ٤٥-٥٤ بەڕیــــژەی ١٠% و تەمەن ٥٥-٦٥ بەڕیــــژەی ٥%دایە)*[٢٢٣] ،وەئەم دەرکـردنەی ژنـان لە مەیـدانی کـار و بەرهەمهێنــانی کــۆمەڵایەتی ژنــانی کــردۆتەوە کــۆیلەی ناومــــاڵ و بێکــــاری لەڕادەبەدەری ژنــــان زەمیــــنەی خۆشــکردوە کە چ یەکێتــی و پــارتی و چ ئیــسلامیەکان

---

[221] ل ٤٤-٤٥-الشعب یرید-جلبیر الاشقر

[222] http://www. ekrg. org/files/pdf/KRG_2020_last_english. pdf A Vision for the Future-

[223] http://www. asokamal. com/index/?p=81 ئاسۆکمال-نەخشە ڕێگای بانکی جیهانی و ئەفسانەی گەشەی ئابوری کوردستان بۆ ٢٠٢٠

کۆنەپەرستی فکری و کۆمەڵایەتی دژ بە ژنان زاڵ بکەن و یاسا ئیسلامیەکانی فرەژنیان ژیاندۆتەوە. هەربۆیە ئەگەر کوردستان لەسایەی دەولەتانی شۆڤینیستدا وەک ناوچەیەکی دواکەوتووی ئابوری و کۆمەڵایەتی دەهێڵرایەوە و ستەمی لێدەکرا، ئەوا ئێستا لەسایەی چارەکە سەدەیەک سەربەخۆیی لە دەسەڵاتی غەیرە کورددا دواکەوتوترین سیستەمی خێڵایەتی تێدا بەڕیوەبریَ و خەڵکی کرێکار و ژنان و گەنجانی لێواولێو ناڕازین لەم بێ مافی و سەرکوت و نەبونی ئازادی و هەژاری و بێکاریە. لە کاتێکدایە لەم ساڵانەی دوایدا لە ڕێگای بەرهەمهێنانی نەوتەوە داهاتی کوردستان دەیان ملیار دۆلارە لەساڵێکدا.

هەرێمی کوردستان چونکە لە چوارچێوەی دەوڵەتێکی سەرمایەداریدایە و لە سەدەی ڕابردووەوە ژنان چونەتە ناو بازاڕی سەرمایە و بونەتە کرێکار و کارمەند و خاوەن کار و خوێندن و سیاسەت و نێو کاری کۆمەڵایەتیەوە، مۆری خەباتی ڕاستەوخۆی ژنان بۆ مافەکانیان بەم کۆمەڵگەیەوە دیارە. سەرەڕای دەسەڵاتی دواکەوتوانە و عەشیرەتی یەکێتی و پارتی و گۆڕان و ئیسلامیەکان بەڵام ئەم بزوتنەوەیەی ژنان چ بە ئاشکرا و چ بە ناڕاستەوخۆ چ بە هێز و چ بەشێوەی لاواز خۆی نیشانداوە و بەشێک لە خەباتی خەڵکی کرێکار و زەحمەتکێشی کوردستانە دژ بەو هەلومەرجە سیاسی و

ئـابوریەی سـەرمایەداری کوردسـتان. ژنـان لەهەرێمـی کوردستان بە خەبات دژی یاسای باری کەسێتی توانیان کوشتنی ژنان لەو یاسایە لابەرن و ئێستا دژی فرەژنـی و بەنـدەکانی تـری پیاوسـالاری ئەم خەبـاتە درێـژەی هەیە. ٢٢٤

ئـازادی ژنـان لە کوردسـتاندا پەیوەسـتە بەوەی چەنـدە ژنان دەتوانن لە کاری کۆیلایەتی ناومـاڵ ڕزگاریـان بێ و وەک ژنـانی وڵاتـانی ڕۆژئـاوا دابینکردنـی کـار و بـیمەی بێکـاری و بـیمەی سەرپەرشـتیکردنی منـاڵ و دایەنگـا و بـاخچەی منـاڵانی خـۆڕایی و بـیمەی دەورانـی سـکپڕی و هەمـوو مـافە ئـابوری و سیاسـی و کۆمەڵایەتیەکـان وەک پیـاوان لێـی بەهرەمەنـد بێ و هەر یاسـایەک جیاکـاری لە نێوان ژن و پیاودا دەکا و ژنـان دەچەوسـێنێتەوە لابـبرێ بە یاسـاکانی شـەریعەتی ئیـسلامەوە. ئەم جێگـا و ڕێگـا ئابوری و یاسایانە بێگومان ڕێگا خۆش دەکا تاکو خەبـات دژی سـتەمە کۆمەڵایەتیەکـانی سـەر ژنـانیش زیـاتر گەشـەبکا. ئـازادی سـێکس و عەشـق و هاوسـەرگیری بەشێک لەم ئازادیانەیە کە ژنـان لە ئێستادا پێویـستیانە و هەوڵـی بـۆ دەدەن. گەشـەکردنی پەیوەنـدیە سێکـسی و عاشـقانەکانی نێوان کچـان و کـوڕانی شـارە گەورەکـان و کاریگەری پێشکەوتنە زانستیە سێکسیەکان و ڕێزگـرتن لە مـافە سـەرەتایی و بنەڕەتیەکـانی مـرۆڤ و تێکەڵاوبـون لەگەڵ کـار و ژیـانی کـۆمەڵایەتی کـراوە و کـاریگەری

---

224 http://www. asokamal. com/index/?p=604 ئاسۆکمال -

تەکنەلۆژیـــا و میـــدیا و تـــۆڕە کۆمەڵایەتیەکـــان لەســـەر نزیکخستنەوەی کەلتورەکان و یونیڤێرساڵ کردنی پیوەرە ڕەوشـــتی و ئینـــسانیەکان، ئەمـــانە هەمـــووی کـــاریگەری لەســـەر نەوەیەکـــی نـــوێی ژنـــان لە کوردســـتان دادەنـــێ کە زیاتر بکەونە دژایەتی پیوەرە خێڵەکی و پیاوسالاریەکان و خەبـات لە پینـاو ئـازادی و یەکسانی نێـوان ژن و پیـاو بکەن.

هەربـــۆیە ئەم واقعـــیەتە کـــۆمەڵایەتی و فەرهەنگیـــانە ئەمڕۆ "ژنۆلۆژی"یان کـردۆتە چیرۆکـی بەرئـاگردان مەگەر کەســـانێک هێـــشتا گـــوێی لێبگـــرن کە دەســـتیان بەدنیـــای تەکنەلوژی و ئەنتەرنێت و دنیای دەرەوە ڕاناگـات، ئەگینـا لەم سەردەمەدا چۆن دەتوانرێ بە وەعدەدان بەوەی ژنان دەبێ بکرێنە خواوەند و راهیب دەتوانرێ ژنان فریوبدرێن کە دەست لە هەموو ماف و ئازادیەکانی سەرزەوی بهێنن و لە پێنـــاو بەدیهێنـــانی ئەو مـــافە ڕاســـتەقینانەدا خەبـــات نەکەن. لە کۆمەڵگەی سەرمایەداری ئەمڕۆی کوردستاندا بەهەر ڕادەیەک ژنان دەچنە مەیدانی کاری کۆمەڵایەتی و بزوتنەوەی یەکسانیخوازی ژنـان پەرەدەسـتێنێ بەهەمـان ڕادە ئەم تێـــزو یاســـا دواکەوتـــوانەیە ســـەبارەت بەژنـــان ئاشـکرا دەبـێ و پێویـستی خەبـات لە دژی ئەم تێـڕوانینە دواکەوتـوانە ناسیونالیـستیە زیـاتر هەسـت پـێ دەکـرێ و دەبێـتە مەســـەلەی جـدی ژنـــان و بـــزوتنەوەی ئـــازادی و یەکسانیخوازی لە کۆمەلگەدا.

کۆتایی

لەم نوسینەدا ئێمە ئەو ڕاستیەمان سەلماند کە ژنۆلۆژی بە داوای قەدەغەکردنی سێکس و عەشقی ژنان جگە لە دوبارەکردنەوەی فکر و میتۆد و سیاسەتی پیاوسالاری نێو کۆمەڵگەی کوردستان و کلتوری خێلەکی پێش سەرمایەداری و کلتوری ژنۆفۆبیای ئیسلامی سەبارەت بە کێشەی ژن و ئازادی و سێکس و عەشق شتێکی تر نیە.

ژنۆلۆژی بەشێک لەو فکر و تێز و کلتورە زاڵەیە کە کێشەی ژن و ئازادیەکانی لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا بۆ سەرجەم بزوتنەوە سیاسیە بورژوازیەکان بە بەڵایەک دەزانێ و ڕێگاچارەی تەنیا گێڕانەوەی ژنان و کۆمەڵگەیە بۆ دەورانی کلتوری خێڵەکی و سڕینەوەی مافە شەخسی و سەرەتاییەکانیان. ژنۆلۆژی زمانی پەکەکەیە بۆ دەربڕینی هەمان فکر و سیاسەت لەمەسەلەی ژنان لە کوردستاندا.

ئێمە سەرەتا لە بەشەکانی تایبەت بە تێز و بەڵگەکانی ژنۆلۆژی نیشانماندا چۆن ئەم بەڵگە و بۆچونانە نەک زانستی نین بەڵکو پێچەوانەی زانستێکن کە تا ئێستا لەسەر جێندەر و خێزان و مێژووی مافی دایکایەتی و پەیدابونی سیستەمی پاتریارکی و پیاوسالاری و ئابوری

بەدەست هاتوە و لێرەدا بەدرێژی باسی مێژووی خێڵ و خێزان و پەیوەندی شێوازی بەرهەمهێنانی کۆمەڵایەتی لەگەڵ گۆڕانکاریەکان کە بەسەر پەیوەندیەکانی ژن و پیاودا هاتون خستەڕوو تاکو خوێنەر بتوانێ خۆی ئەو بەراوردە ببینێت لە نیوان زانستی کۆمەڵایەتی و "ژنۆلۆژی"دا و خۆی تێزە نازانستیەکانی "ژنۆلۆژی" بۆ دەرکەوێت.

دواتر لەسەر جیاکردنەوەی ژن و پیاو و سێکس و عەشق و ئازادی باسمان کرد کە چۆن هەموو بەپیرۆزدانانی ژن و سوکایەتی بە ڕەگەزی پیاو تەنیا پاساوێکن بۆ ئەوەی سەرەتاییترین مافەکانی ژنان بسڕێتەوە ،بەناوی زانستی ژنناسیەوە و لە ژێر ناوی بەرزکردنەوەی ژن بۆ پلەی خواوەند و کردنی بە ڕاهیب و دورخستنەوەی لە پیاو و کۆمەڵگە. هەروەها باسی ئەو قۆناغانەمان کرد کە گۆڕانکاری لە پەیوەندیە کۆمەڵایەتیەکان و کلتوری سێکس و خۆشەویستیدا تیایدا شکڵ و ناوەرۆکی جیاوازی بەخۆوە گرتوە. باسی ئەو قۆناغانەمان کرد کە ترس لە سێکسی ژن و کۆنترۆڵکردنی لەلایەن سیستەمی باوکسالاریەوە سەریهەڵداوە و چۆن ئاین و ئیسلامیش کردویانەتە یاسای دەسەلات و دەوڵەت. هەروەها ئۆجەلانیش چۆن سەرسوڕمان و موعجیب بونی خۆی بەم دەورەی دین و ئیسلامدا دەربڕیوە لە پیرۆزکردنی بەستنەوەی ژنان و

کردنیـــان بە ڕاهیـــبەدا ، وە ژنۆلـــۆژی شـــەرعیەتی لێوەرگرتـوە تـا نمـونەی ئەم پەرستگای ڕاهیبـانە بەنـاوی ئەکادیمیای ژنانی پەکەکە دامەزرێنێ .

لە کۆتایشدا لەسـەر ئـازادی ژن و گرفـت و دوالیزمـی فکـری ناسـیونالیزمی زاڵ لە کوردسـتاندا سـەبارەت بە دەور و ئـــازادی ژن ئەو ڕاســـتیانەمان خـــستەڕوو کە زەمیـــنەی مـــانەوەی ئەم کۆنەپەرســـتە کلتـــوریەی لە کوردستاندا هێشتۆتەوە و ژنۆلـۆژی چۆن بە گێڕانەوە و پیرۆزکردنی کلتوری خێڵەکی و ئیسلام دەیەوێ ئامانجە سیاســـی و کۆمەڵایەتیەکـــانی پەکەکە لە کوردســـتاندا بەدیبێنێ.

بەگـــشتی ئەم هەوڵەمـــان بە پـــشت بەســـتن بەو دەسـتکەوتە فکـری و زانـستیانە، کە چوارچێـوەی گـشتی زانـستی ناسـینی پرۆسـەی گۆڕانکـاریە کۆمەڵایەتیەکـان و پەیوەنـدی ژن و پیـاو و خێـزان و سـێکس و عەشـق و ئـازادی بـخەنە ڕوو وە ئێـستا ئـێمە وەک کـۆمەڵگەی مرۆڤـایەتی لەم زانستە بەهرەمەندین، توانیومـانە وەڵام و بەرپەرچـی فکـر و تێزە داوکەوتوەکـان بدەینەوە، کە دژی ژن و ئازادی و سێکس و عەشقی ژنن.

بێگومـــان کێـــشەی ژن لە سیـــستەمی ســـەرمایەداری ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و لە کوردستاندا مەسـەلەی گرنـگ و پـایەییە بـۆ خستنەڕووی هەر نەخشە و پڕۆژەیەک بـۆ ئـاڵوگۆڕی شۆڕشـگێڕانە و پێـشکەوتنخوازانە. هەربـۆیە

ئەم کێشەیە لایەنی فکری و سیاسی و کۆمەلایەتی و ئابوری جۆراوجۆری هەیە کە پێویستی بە لێکدانەوەی زیاترە و پێویستیمان بە گەشەپێدانی ئەم زانستەیە بۆ ناسینی ئەو زەمینانەی کە دەزگای خێزانی تاک ژنومێردایەتی ئەمرۆ ڕۆژبەڕۆژ زیاتر لەبەر یەک هەڵدەوەشێنێ و شێوازی نوێی پەیوەندیە کۆمەلاتیەکانی نێوان ژن و پیاو و مرۆڤەکان پێک دێنێ. بەلام بەداخەوە چوارچێوەی ئەم نوسینەی ئێمە لەوە بەرتەسکتر بوو کە بتوانێ هەموو ئەو مەسەلانە بگرێتەخۆ . لێرەدا لە وەلامدانەوە بە تێز و فکر و میتۆدی نازانستی و دواکەوتوانەی ژنۆلۆژیەوە هەوڵماندا کە تێڕوانین و سەلمێنراوە زانستیەکان سەبارەت بە بەشێک لەو مەسەلانە باس بکەین و بچینە سەر ڕەخنەگرتن لە فکر و کلتوری ناسیونالیزمی کورد سەبارەت بە کێشەی ژن.

هیوادارم چ ئێمە و چ ئازادیخوازان و یەکسانی خوازانی تر مافی تەواو بدەن بەم کێشە گەورەیەی ژن لە کۆمەڵگەی کوردستاندا و هێزێکی فکری و سیاسی بێنینە مەیدان تا ئەم بەستەڵەکی دواکەوتوییە لە سەر فکر و کەلتور و مەیدانی بەشداری ژنان لە کۆمەڵگەی کوردستاندا لابەرین.

لەکۆتاییدا سوپاسی هەموو ئەو هاوڕێ و ئازیزانەم دەکەم کە هانیان دام تاکو دەست بکەم بە کاری کتێب نوسین . بەتایبەت نیمای کوڕم و دڵشادی برام ،وە

گۆنای خۆشەویست کە چاوخشاندنەوە و گفتوگۆمان کرد سـەبارەت بە بەشـەکانی کتێـبەکە. هیـوادارم خـوێنەریش وەک یەکەم کاری نوسینی کتێبم سودی لێ ببینێت.

ئەم کتێـبەم پێـشکەش بە دایکـم و خوشـکەکانم دەکەم کە ئیلهــامی میهرەبــانی و ئینــسانی بــونی مــرۆڤم لە پەروەردە و ژیـــان لەگەڵیانـــدا وەرگرتـــوە و دوری خستومەتەوە لە کەلتوری پیاوسالاری باو.

سەرچاوەکان:

١-ژنۆلــۆژی- ئــۆجەلان - ســـاڵی ٢٠١٢ - چـــاپی "ئەکادیمیای ژن"ی پەکەکە

٢-ئەنگلــس، بــنچەی خێــزان و خاوەنــداریێتی تــاییەت ودەوڵەت – چاپی کوردی

٣- ئۆجەلان - کتێبی(خەڵک و ڕێبەری)

٤- سیمۆن دی بۆڤار-ڕەگەزی دووەم

-http://uberty. org/wp-content/uploads/2015/09/1949_simone-de-beauvoir-the-second-sex. pdf

٥- انجلس، ضد دوهرینغ

٦- کـارل مـارکس- سـەرمایە- بەرگی یەک، بەشـی ٤، فەسڵی ١٣-

٧- کۆلۆنتـــای، پەیوەنـــدیە سێکـــسیەکان و خەبـــاتی چینـــایەتی https://www. marxists. org/archive/kollonta/1921/sex-class-struggle. htm

٨- الشعب یرید-جلبیر الاشقر

٩- فاطمة المرنیسی- ماوراء الحجاب

10- A Vision for the Future http://www. ekrg. org/files/pdf/KRG_2020_last_english. pdf

١١- ئاســۆکمال-نەخــشە ڕێگــای بــانکی جیهــانی و ئەفسانەی گەشەی ئابوری کوردستان بۆ ٢٠٢٠ http://www. asokamal. com/index/?p=81

١٢-ئاسۆکمال- دوالیزمی خۆشەویستی
http://www. asokamal. com/index/?p=1518
١٣- ئاسۆکمال-پەکەکە و مەنهەجی خوێندن
http://www. asokamal. com/index/?p=591
١٤-فریدریک انجلز - أصل العائلة والملکیة الخاصة والدولة
١٥-باهۆڤن، مافی دایک
https://www. cambridge. org/core/journals/religious-studies/article/bachofen-j-j-myth-religion-and-mother-right-selected-writings-of-bachofen-j-j-pp-lvii-309-routledge-kegan-paul-1967-42s/44A97695003440C49F95297F2A177007
١٦- ژنۆلۆژی-لە-خوێندنگاکانی-عەفرین-دەخوێنرێت
http://jamekurdi. com//news/. html
١٧- مارکس، کورتەی کتێبەکەی لویس مۆرگان
https://www. marxists. org/archive/marx/works/1884/origin-family/marx-conspectus. htm
18- https://ghr. nlm. nih. gov/primer/basics/howmanychromosomes
-19- The Native Races of the Pacific States of North America. Hubert Howe Bancroft
20-https://www. theguardian. com/science/2015/may/14/early-men-women-equal-scientists

Öcalan’s Gynophobia

A critique of “Jinology themes”

"ژنۆلـــۆژی" ژن بە بەڵا و ترســـێک دەزانـــێ بـــۆ بـــزوتنەوەی چەکـــداری پەکەکە، و ە خـــۆی بە"زانـــستی" جڵەوکردنـــی فـــشاری سێکـــسی ســـەر زهنیەتـــی ژنـــان و پێڕەوکردنی ژیانی راهیبێتی ژنان دەزانێ. ئەمە کلتوری ژنۆفۆبیـــای ئیـــسلام و کـــۆمەڵگەی خێڵەکـــی پـــێش سـەرمایەداریە، کە تائێستاش لە ڕۆژهەڵاتـی ناوەڕاسـتدا هەموو بزوتنەوە ناسیونالیستی و ئیسلامیەکان زیندوو ڕایدەگرن.

ئـــۆجەلان لە "ژنۆلـــۆژی"دا، ژن بەرزدەکـــاتەوە بـــۆ ئاسـمان بۆ پلەی خواوەنـد تـاکو مافەکـانی وەک مـرۆڤ لەســـەر زەوی لـــێ بـــسەنێتەوە و خـــۆی و بـــزوتنەوە چەکـدارەکەی لەدەسـت بەڵای کێـشەی ژن و سـێکس و ئازادی ژن ڕزگاری بێت!

بە پـــێچەوانەی ئەم دیـــدگا نازانـــستی و دینـــی یەوە، تێکەڵاوبـونەی خۆشەویـستی و سـێکس کـردن بەیەکەوە نیشانەی گەشەکردنی پەیوەندیە ئینسانیەکانی نێوان ژن و پیـــاوە. مێـــژووی ســـێکس و عەشـــقیش پـــێ بەپێـــی ئەم قۆناغانەی شـێوازە کۆمەڵایەتیەکـانی پێکەوە بـونی ژن و پیاو گۆڕاوە و بەرەو پێش چوە. دوالیزمی خۆشەویستیی و تونـدوتیژی کە ئەمـڕۆ لە کۆمەڵگەی کوردسـتاندا هەیە نیـشانمان دەدا کە چ گۆڕانێـک لە فەرهەنـگ و کەلتـوری کـــۆمەڵگەدا بەرامـــبەر ژنـــان پێوســـیتە تـــاکو هەســـت بەنزیکایەتی لە فەرهەنگێکی مرۆیی بکەین.

بە پشت بەستن بەو دەستکەوتە فکری و زانستیانەی کۆمەڵگەی مرۆڤایەتی تا ئیستا خراوەتەڕوو، دەتوانین بەشـــێوەیەکی زانـــستی پرۆســـەی گۆڕانکـــاریە کۆمەڵایەتیەکان و ناسینی مێژووی خێزان و ڕاستیەکانی پەیوەندی ژن و پیاو و سێکس و عەشقیان بناسین، وە وەڵامی ئەو فکر و تێزە داوکەوتوە دینی و خێڵەکیانە بدەینەوە کە لە فەرهەنگ و کەلتوری زاڵی کوردستاندا هەیە و "ژنۆلۆژی" نمونەیەکیەتی.

هەر بـــزوتنەوەیەک بەو ڕادەیەی ئـــازادی ژن لە پەیوەنـدی لەگەڵ پیـاودا لە مەرجە مـادی و دینیەکـان ڕزگاردەکا و بنەمای خۆشەویستی سێکسی بەمافێکی بێ مەرجی پێکەوە بونی مرۆڤەکان و نێوان ژن و پیاو دەزانێ، بەو ڕادەیە شۆڕشگێڕبونێتی خۆی دەسەلمێنێ بەرامبەر بەو سیستەمەی ژن بەپێی گرێبەستی مادی و دینی کۆیلە و ژێردەستەی پیاو دەکا.

«ژنۆلۆژی» ژن بە بەڵا و ترسێک دەزانێ بۆ بزوتنەوەی چەکداری پەکەکە، و ە خۆی بە»زانستی» جڵەوکردنی فشاری سێکسی سەر زهنیەتی ژنان و پێڕەوکردنی ژیانی راهیبێتی ژنان دەزانێ. ئەمە کلتوری ژنۆفۆبیای ئیسلام و کۆمەڵگەی خێڵەکی پێش سەرمایەداریە، کە تائێستاش لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا هەموو بزوتنەوە ناسیونالیستی و ئیسلامیەکان زیندوو ڕایدەگرن.

ئۆجەلان لە «ژنۆلۆژی»دا، ژن بەرزدەکاتەوە بۆ ئاسمان بۆ پلەی خواوەند تاکو مافەکانی وەک مرۆڤ لەسەر زەوی لێ بسەنێتەوە و خۆی و بزوتنەوە چەکدارەکەی لەدەست بەڵای کێشەی ژن و سێکس و ئازادی ژن ڕزگاری بێت!

بە پێچەوانەی ئەم دیدگا نازانستی و دینی یەوە، تێکەڵاوبونی خۆشەویستی و سێکس کردن نیشانەی گەشەکردنی پەیوەندیە ئینسانیەکانی نێوان ژن و پیاوە.

مێژووی سێکس و عەشقیش پێ بەپێی ئەم قۆناغانەی شێوازە کۆمەڵایەتیەکانی پێکەوە بونی ژن و پیاو گۆڕاوە و بەرەو پێش چوە. دوالیزمی خۆشەویستیی و توندوتیژی کە ئەمڕۆ لە کۆمەڵگەی کوردستاندا هەیە نیشانمان دەدا کە چ گۆڕانێک لە فەرهەنگ و کەلتوری کۆمەڵگەدا بەرامبەر ژنان پێویستە تاکو هەست بەنزیکایەتی لە فەرهەنگێکی مرۆیی بکەین.

Aso Kamal

Jnofobyaî Ocelan

Rexne le «têzekanî jnolojî»
sebaret be meseley jn û sêks û azadî

2018